

Totens
Sparebank

Årsrapport 2016

#totenbanken

www.totenbanken.no

Innhold

1. Administrerende banksjefs kommentar
2. 2016 i tall

Styrets årsberetning

4. Innledning
7. Redegjørelse for regnskapet

Regnskap

20. Resultatregnskap
23. Balanse
24. Endring i egenkapitalen
25. Kontantstrømoppstilling
26. Noter
57. Nøkkeltall konsern
58. Revisjonsberetning
63. Oversikt over tillitsvalgte og ledelse i banken

Året 2016

Norsk økonomi var i 2016 inne i sitt andre år med unormalt svak økonomisk vekst. For å holde veksten oppe, og motvirke de negative effektene av et vedvarende fall i oljeinvesteringene, førte myndighetene i 2016 en ekspansiv finanspolitikk samtidig som Norges Bank reduserte sin foliorente fra 0,75 prosent til 0,50 prosent. Også i 2017 ligger finanspolitikken an til å bli ekspansiv.

Kronekursen var i gjennomsnitt i 2016 på et rekordsvakt nivå, om lag 2 prosent svakere enn i 2015. Til tross for moderat lønnsvekst i området 2 – 2,5 prosent, ble prisveksten for året som helhet så høy som 3,6 prosent, godt hjulpet av den svake kronekursen. Fjorårets fall i reallønnen på 1,4 prosent er den sterkeste nedgang vi har sett i moderne tid.

Den lave lønnsveksten må sees i sammenheng med den relativt høye arbeidsledigheten i Norge, samt de vedvarende utfordringene oljeindustrien sliter med. Arbeidsledigheten endte på i underkant av 5 prosent ved utgangen av året.

Til tross for svak økonomisk vekst og en nedgang i kjøpekraften for folk flest, så økte boligprisene med 8,3 prosent, målt ved Eiendom Norge sin nasjonale boligprisindeks. De regionale forskjellene er riktignok store.

Kredittveksten til norske långivere var på 4,8 prosent de siste 12 månedene til november 2016. De ikke finansielle foretakene hadde 2,6 prosent vekst, mens husholdningene gjeld økte med 6,1 prosent og dermed har en rekordhøy gjeldsgrad.

Utsiktene for 2017 preges av behersket optimisme i de fleste norske prognosemiljøer. Norsk økonomi blir imidlertid stadig mer sårbar for et alvorlig tilbakeslag i boligmarkedene. Finanstilsynet advarer om økt risiko og i den forbindelse strammet Finanstilsynet inn boliglånsforskriften i fjor høst. Likeledes ble det innført strengere kapitalkrav til bankene.

Totens Sparebank har sitt naturlige kundegrunnlag og nedslagsfelt i Innlandet. Denne regionen har så langt vært lite berørt av nedgangen i oljeprisen. Utviklingen er fortsatt gjenstand for usikkerhet, men det oppleves en stor grad av optimisme i ulike næringer.

Finansbransjen er i sterk omstilling. Totens Sparebank er intet unntak. I 2016 ble deler av filialnettet samordnet, bemanningen ble sterk redusert med frivillig avgang. Ny teknologi og endret kundedadferd er stikkord her. Til tross for det var det en god kundetilstrømming og en vekst i utlånene på cirka 10 prosent, og banken kunne ved årets slutt presentere et godt resultat til tross for betydelige omstillingskostnader.

Derfor er det hyggelig å se at dyktige og engasjerte medarbeidere i banken har vist omstillingsevne, og alle har bidratt til et solid resultat i 2016.

Som lokalbank og børsnotert selskap er vi bevisst at vi spiller en viktig rolle i utviklingen av lokalsamfunnet. Vi retter en stor takk til dyktige medarbeidere og tillitsvalgte i de formelle organene i banken og kollegaene i Eika Alliansen, for den innsatsen de har nedlagt for banken i 2016.

I tillegg vil jeg avslutte med å rette en stor takk til alle bankens kunder for den tilliten og lojaliteten de har vist oss i 2016.

Rolf E. Delingsrud
Adm. banksjef

2016 i tall

Driftsresultat
Kr 168.817.000

3 utdelte stipender

4 millioner i utdelte gaver

21,8 avtalegiroer
betalt per kunde

76% kundetilfredshet

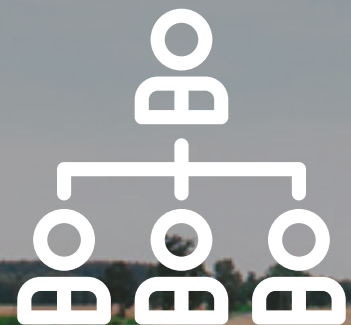
559 nye følgere

70 sponsoravtaler

Netto utlån til kunder
Kr 12.242.410.000

111 årsverk

14.400 appnedlastinger

1.328.136 nettsidebesøk

241 korttransaksjoner
per kunde

42.474 kunder

Forvaltingskapital
Kr 14.136.265.000

2,50 produkter
per kunde

11.039.686
transaksjoner totalt

Børskurs ved nyttår: 99kr

8.132 boliglån

Styrets årsberetning 2016

Makroøkonomiske forhold

Norge

Norsk økonomi var i 2016 inne i sitt andre år med unormalt svak økonomisk vekst. Tallene fra Statistisk Sentralbyrå viser en vekst i BNP for Fastlands-Norge på 0,8 prosent, klart lavere enn de 2 prosent som SSB antar er den mer normale veksten for norsk økonomi. For å holde veksten oppe, og motvirke de negative virkningene av et vedvarende fall i oljeinvesteringene, førte myndighetene i 2016 en ekspansiv finanspolitikk samtidig som Norges Bank reduserte sin foliorente fra 0,75 prosent til 0,5 prosent. Også i 2017 blir finanspolitikken ekspansiv.

Kronekursen var i gjennomsnitt i 2016 på et rekordsvakt nivå, om lag 2 prosent svakere enn i 2015. Til tross for at lønnsoppgjøret ble det mest moderate i manns minne med en antatt lønnsvekst i fjor på 2,0-2,5 prosent, ble prisveksten for året som helhet så høy som 3,6 prosent, godt hjulpet av den svake kronekursen. Gjennom fjoråret hentet imidlertid kronekursen seg inn igjen, hvilket bidro til lavere prisvekst mot slutten av året. Fjorårets fall i reallønnen på 1,4 prosent er den sterkeste nedgang vi har sett i moderne tid.

Den lave lønnsveksten i fjor må sees i sammenheng med den relativt høye arbeidsledigheten i Norge, samt de vedvarende utfordringene oljeindustrien sliter med. Arbeidsledigheten endte på i underkant av 5 prosent ved utgangen av året.

Til tross for svak økonomisk vekst og en nedgang i kjøpekraften for folk flest, økte boligprisene med 8,3 prosent for året som helhet, målt ved Eiendom Norge sin nasjonale boligprisindeks. De regionale forskjellene var store med en nedgang på 5,8 prosent i Stavanger, og en økning på 15,1 prosent for hovedstaden.

Kredittveksten til norske långivere var på 4,8 prosent i 2016. De ikke-finansielle foretakene hadde 2,0 prosent vekst i denne perioden, mens husholdningenes gjeld la på seg med 6,4 prosent. Husholdningenes gjeldsgrad er nå rekordhøy.

Mot slutten av fjoråret vedtok Finansdepartementet å heve den motsykliske kapitalbuffer fra dagens 1,5 prosent, til 2,0 prosent fra og med 2018. I tillegg er det innført et strengere krav til ren kjernekapital under det såkalte pilar 2 kravet i kapitaldekningsreglene.

Antall konkurser økte med 13,5 prosent fra 3. kvartal 2015 til samme kvartal i fjor. Oslo Børs endte opp 12,1 prosent inklusive utbytter, fra slutten av 2015 til siste handledag i 2016.

Indeksen for egenkapitalbevis steg med hele 34,3 prosent.

Utsiktene for 2017 preges av behersket optimisme i de fleste norske prognosemiljøer. Den økonomiske veksten antas å ta seg noe opp til tross for vedvarende svak utvikling i oljenæringene, men arbeidsledigheten forventes å holde seg om lag på dagens nivåer. Pris- og lønnsvekst antas å bli moderat, likevel vil kredittveksten trolig fortsette å holde seg høy i husholdningssektoren, takket være fortsatt stigning i boligprisene i de fleste deler av landet.

Norsk økonomi blir imidlertid stadig mer sårbar for et alvorlig tilbakeslag i boligmarkedene. Finanstilsynet advarer om økt risiko, desto høyere boligprisene og nybyggingsaktiviteten blir. For å dempe boligprisveksten strammet Finanstilsynet inn boliglånforskriften i fjor høst, blant annet med særskilte krav til egenkapital ved kjøp av sekundærbolig i Oslo.

Lokale forhold

Folkemengden i bankens primærrområde har i likhet med de siste årene vist en positiv utvikling også i 2016, og i gjennomsnitt er folkemengden økt med 0,9 prosent. Økningen har også i 2016 vært størst i Eidsvoll med en vekst på 2,7 prosent.

I likhet med i 2015 har arbeidsledigheten i bankens primærmarked også gått noe ned i 2016. I gjennomsnitt ligger arbeidsledigheten i bankens primærrområde nå på 1,9 prosent, mot 2,1 prosent ved utgangen av 2015. Utviklingen på landsbasis har også vært positiv i 2016, der arbeidsledigheten er redusert med 0,1 prosentpoeng til 2,8 prosent registrert helt arbeidsledige. Kommunene der banken har størst markedsandel, Østre Toten og industritunge Vestre Toten kommune, skiller seg positivt ut med en arbeidsledighet på lave 1,6 prosent.

Andel offentlig ansatte i Oppland og Hedmark utgjør ca. 37 prosent, mot ca. 31 prosent på landsbasis. Videre har distriktet en relativt lav andel i oljerelaterte næringer, samtidig som den mer tradisjonelle eksportindustrien nyter godt av redusert kronekurs. Dette bidrar til at de negative effektene av redusert aktivitet i petroleumssektoren har vært mindre merkbare enn i mange andre regioner. Antall konkurser i Oppland og Hedmark har holdt seg på et relativt stabilt nivå i 2016 sammenlignet med året før, tilsvarende som utviklingen på landsbasis. Akershus viser en nedgang på 8 prosent, noen bedre enn utviklingen på landsbasis.

Boligprisene i innlandsfylkene Oppland og Hedmark viste i desember en tolv månedersvekst på 6,6 prosent, mot 10,1 prosent på landsbasis. Fylkene plasserer seg med det noe under gjennomsnittet, uten de noe større svingningene som ofte preger pressområdene og de mer konjunkturutsatte regionene. I Akershus der banken relativt sett viser størst vekst var tilsvarende vekst 14,3 prosent.

Virksomhetsområde

Konsernet Totens Sparebank består ved utgangen av 2016 av morselskapet Totens Sparebank og 2 datterselskaper. Datterselskapene er boligkreditselskapet Totens Sparebank Boligkreditt AS og eiendomsselskapet Vallehaven AS som eier forretningsgården der banken har sitt hovedkontor. Det har ikke vært endringer i konsernstrukturen i løpet av 2016.

Totens Sparebank er totalleverandør av produkter og tjenester innen områdene finansiering, sparing og plassering, betalingsformidling og forsikring. Bankens vedtektsfestede formål er «å utføre forretninger og tjenester som det er vanlig eller naturlig at sparebanker kan utføre i henhold til enhver tid gjeldende lovgivning og de til enhver tid gitte konsesjoner».

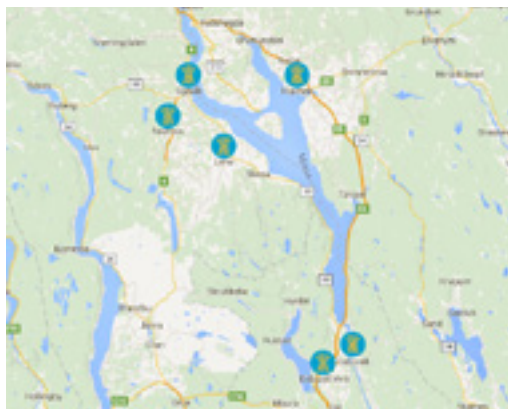
Med hovedkontor på Lena i Østre Toten kommune er banken Gjøvik- og Totenregionens eneste lokalbank, og det eneste børsnoterte selskap med hovedkontor i Oppland fylke.

Markedsområde

Banken har definert Mjøsregionen som sitt primære markedsområde. Det er en del av grunnlaget for denne beslutningen at det ikke er etablert andre banker tilsluttet Eika-alliansen i denne regionen. Samlet folkemengde i Mjøsregionen er i underkant av 200.000 innbyggere, og primærområdet har stort nok kundegrunnlag til å kunne nå bankens strategiske mål.

I Østre Toten har banken hovedkontor på Lena. Banken har videre avdelingskontorer på Raufoss i Vestre Toten kommune, i Gjøvik sentrum i Gjøvik kommune og i Hamar sentrum i Hamar kommune. I Eidsvoll kommune har banken avdelingskontor i Eidsvoll sentrum/Sundet og filial på Råholt. Banken avviklet i 2016 filialene Eina, Feiring og Skreia med virkning fra 28.5.2016.

Markedet utenfor Mjøsregionen regnes som et sekundærmarked. Bankens hovedmålgruppe er personkunder i primær- og sekundærmarkedet, samt næringslivskunder i primærmarkedet. I primærmarkedet har banken med hensyn til personkunder størst markedsandel i kommunene Vestre Toten og Østre Toten med en relativt stabil markedsandel på ca. 50 prosent. I kommuner der banken ikke har vært representert så lenge som på Toten er markedsandelen lavere. Av disse er Gjøvik og Eidsvoll de kommunene med størst markedsandel, anslagsvis 11 – 12 prosent.

Av konsernets samlede utlånsvolum i egen balanse er 73 prosent utlån til personmarkedet, resten er utlån til bedriftsmarkedet. Inkluderes utlån gjennom Eika Boligkreditt AS er andelen utlån til personmarkedet på 78 prosent.

Østre Toten kommune er en av landets største jordbrukskommuner. Kommunen har en variert jordbruksproduksjon og er blant landets største kommuner på korn-, potet-, hodekål-, gulrot-, løk- og jordbærproduksjon. Sysselsettingen i kommunen er likevel ikke dominert av landbruksnæringa. I tillegg til offentlig administrasjon og helse- og sosialtjenester, er industri, bygg og anlegg de største næringene i kommunen. Kommunen har ca. 14 900 innbyggere.

Vestre Toten kommune er landets mest industri- tunge kommune. En stor andel av kommunens arbeidstagere jobber innenfor industri, bygg og anlegg. En av landets største industriområder, Raufoss Industripark, ligger i kommunen. Nasjonale og internasjonale konserner står bak flere av bedriftene på området. I all hovedsak er virksomheten i industriparken rettet mot et internasjonalt marked med forsvar og bilindustri som de viktigste kundene. Produktene fra Raufoss Industripark selges over hele verden. Vestre Toten kommune har ca. 13 200 innbyggere.

Gjøvik kommune er Oppland fylkes største kommune med sine ca. 30 300 innbyggere, og Gjøvik by er senteret i vår region. Kommunen er ledeste innen handel og tjenesteyting i innlandet. Her finner vi også Gjøvik Sykehus, en divisjon i Sykehuset Innlandet HF, som er en betydelig arbeidsplass. Gjøvik er også et senter for høgere utdanning i Innlandet. Med virkning fra 1. januar 2016 fusjonerte NTNU, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, seg sammen med høyskolene i Gjøvik, Sør-Trøndelag og Ålesund, og tidligere Høgskolen i Gjøvik er nå en del av NTNU. NTNU har ca. 3 800 studenter i Gjøvik. Kommunen har også store industriarbeidsplasser samt høy sysselsetting innenfor bygg og anlegg.

Eidsvoll kommune ligger helt nord i Akershus, og grenser i nord til Oppland fylke og Østre Toten kommune. Kommunen har ca. 24 500 innbyggere. Tilflytting og nybyggingsaktiviteten er stor, spesielt i den søndre delen av kommunen. Kommunen har de siste årene vært den med sterkest befolkningsvekst i bankens

markedsområde. Kommunen ligger sentralt plassert 15 km fra hovedflyplassen på Gardermoen, og både Gardermobanen og E6 går gjennom kommunen. Hovednæringsveier i kommunen er offentlig sektor, servicenæringer, jordbruk og skogbruk.

Hamar kommune er målt i innbyggere Hedmark fylkes nest største kommune med sine ca. 30 600 innbyggere, og kommunen er senter for fylkesadministrasjonen i Hedmark. Med virkning fra 1. januar 2017 fusjonerte Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer til Høgskolen i Innlandet. Av Høgskolen i Innlandets sine ca. 13 000 studenter har ca. 2 500 studenter Campus Hamar som studiested. I Hamar finner vi også Hamar Sykehus, en divisjon i Sykehuset Innlandet HF. Hovednæringsveier i kommunen er servicenæringer og offentlig sektor. Kommunen ligger sentralt plassert og er et trafikknutepunkt i Innlandet med både jernbane og E6 gjennom kommunen.

Kommunene har hver sine særtrekk og ulike næringer som er dominerende. Regionen er imidlertid preget av å ha et felles arbeidsmarked, der arbeidstakerne i stor grad er fleksible med hensyn til bo- og arbeidssted.

Eika Alliansen

Totens Sparebank er tredje største aksjonær i Eika Gruppen AS og en av 73 lokalbanker i Eika Alliansen. Lokalbankene, Eika Gruppen og Eika Boligkreditt utgjør Eika Alliansen. Eika Alliansen er en av Norges største finansgrupperinger, med en samlet forvaltningskapital på 360 milliarder kroner.

Lokalbankene ved din side

Lokalbanker har bidratt til økonomisk utvikling og trygghet for privatkunder og lokalt næringsliv i norske lokalsamfunn i snart 200 år. Lokalbankene i Eika Alliansen har full selvstendighet og styring av egen strategi og sin lokale merkevare. Nærhet og personlig engasjement for kundene og lokalsamfunnet, kombinert med inngående kunnskap om kundenes behov og bedriftenes lokale marked, er lokalbankenes viktigste konkurransefortrinn. Lokalbankene i Eika Alliansen er dermed unike og viktige økonomiske bidragsytere til vekst og utvikling for både privatpersoner og norsk samfunns- og næringsliv. I første rekke gjennom sitt engasjement for lokalsamfunnet og som tilbyder av økonomisk rådgiving, kreditt og finansprodukter tilpasset lokalt næringsliv og folk flest. Lokalbankene i Eika Alliansen har blant landets mest tilfredse kunder både i personmarkedet og bedriftsmarkedet. Med anslagsvis 200 bankkontorer i 120 kommuner representerer lokalbankene en viktig aktør i norsk finansnæring og bidrar til verdiskaping i mange norske lokalsamfunn.

Eika Gruppen styrker lokalbanken

Eika Gruppen utgjør finanskonsernet i Eika Alliansen og konsernets visjon er «Vi styrker lokalbanken». Konsernets kjernevirksomhet er tjenesteleveranser til lokalbanken og lokalbankens kunder. Eika Gruppen utvikler og leverer tjenester som understøtter stabil og effektiv bankdrift, samt løsninger og kompetanse som sikrer kundene, bankene og deres lokalsamfunn vekst og utvikling. Konkret innebærer det blant annet å levere en komplett plattform for bankinfrastruktur, inkludert IT, betalingsformidling og digitale tjenester som nett- og mobilbank. Eika Gruppen har et prosjekt- og utviklingsmiljø som utvikler nye, digitale løsninger for lokalbankene. Produktselskapene i Eika Gruppen - Eika Forsikring, Eika Kredittbank, Eika Kapitalforvaltning og Aktiv Eiendomsmegling - leverer et bredt spekter av finansielle produkter, kommersielle løsninger og kompetansehevende konsepter. Utover disse leveransene gir Eika Gruppen alliansebankene tilgang til kompetanseutvikling med Eika Skolen, virksomhetsstyring med Eika ViS, økonomi- og regnskapstjenester med Eika Økonomiservice og depottjenester med Eika Depotservice. I tillegg arbeider Eika Gruppen innenfor områder som kommunikasjon, marked og merkevare og næringspolitikk for å ivareta lokalbankenes næringspolitiske interesser.

Eika Gruppens samlede leveranser sikrer lokalbankenes konkurransedyktighet slik at de kan bygge videre på sin sterke, lokale markedsposisjon.

Eika Boligkreditt sikrer lokalbanken langsiktig funding

Eika Boligkreditt er en del av Eika Alliansen og eies av 71 lokalbanker og OBOS. Selskapet er en av de største kredittforetakene i Norge og hadde ved utgangen av 2016 en forvaltningskapital på 96 milliarder kroner.

Eika Boligkreditt har som hovedformål å sikre lokalbankene i Eika Alliansen tilgang til langsiktig og konkurransedyktig finansiering. Selskapet er en aktiv utsteder av obligasjoner med fortrinnsrett både i det norske og internasjonale finansmarked.

Ved utgangen av 2016 har Totens Sparebank finansiert 2,6 milliarder kroner i Eika Boligkreditt, og har en eierpost i selskapet på 2,5 prosent. Eierskapet i Eika Boligkreditt anses som strategisk viktig for banken.

Redegjørelse for årsregnskapet

Styret er fornøyd med årets resultat som ble på 123,9 mill. kroner etter skatt. Banken har hatt bra vekst og resultat av ordinær drift er i tråd med målsettingene. Et godt utbytte fra Eika Gruppen AS bidrar også positivt. Soliditeten målt i form av ren kjernekapitaldekning i konsernet er på 15,5 prosent og banken fremstår som en solid og godt kapitalisert lokalbank. Dette har gitt rom for å foreslå et kontantutbytte på kroner 6,00 per egenkapitalbevis, i tråd med bankens utbyttepolitikk.

Forutsetninger for årsregnskapet

Forutsetning om fortsatt drift er lagt til grunn for årsregnskapet, og styret bekrefter at forutsetningene er til stede.

IFRS

Både selskapsregnskap og konsernregnskap rapporteres i henhold til den internasjonale regnskapsstandarden IFRS (International Financial Reporting Standards).

Avvikende regnskapsprinsipper for selskapsregnskap og konsernregnskap med hensyn til datterselskaper medfører at det blir rapportert noe forskjellig resultat, samt at det blir forskjeller i balansene. Det er i årsberetningen fokusert på konsernet, men det er morbankens regnskap som legges til grunn ved disponering av resultatet og utbetaling av utbytte.

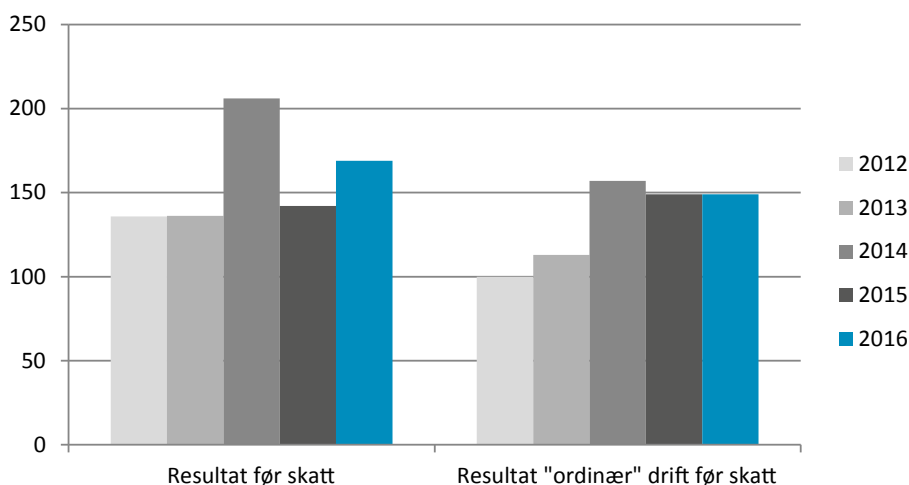
Resultat for konsernet for 2016 er 10,1 mill. kroner høyere enn i morbanken. Dette avviket skyldes hovedsakelig at netto positivt resultat fra datterselskapene totalt sett er høyere enn mottatt utbytte fra datterselskapene.

Årsresultat

Konsernets driftsresultat for 2016 ble 168,8 mill. kroner, mot 142,0 mill. kroner i 2015. Resultat for regnskapsåret ble 134,0 mill. kroner, mot 106,8 mill. kroner i 2015, og egenkapitalrentabiliteten ble på 9,9 prosent, mot 8,2 prosent i 2015.

Ordinær bankdrift i morbanken viser et resultat før skatt på 122,6 mill. kroner i 2016 (driftsresultat fratrukket utbytte og gevinst/tap verdipapirer), mot 135,2 mill. kroner i 2015

Det totale bidraget til resultatet fra konsernets verdipapirer har økt til 32,1 mill. kroner i 2016 fra -12,8 mill. kroner i 2015. Et viktig bidrag i til verdipapirresultatet i 2016 er at det er en positiv resultateffekt på 10,0 mill. kroner knyttet salg av aksjer i VISA, mens resultatet i 2015 er preget av usikkerhet i obligasjonsmarkedet.

Resultatutvikling siste 5 år (konsern).

Netto renteinntekter

Konsernets netto renteinntekter falt fra 275,2 mill. kroner i 2015 til 260,7 mill. kroner i 2016. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) ble rentenettoen redusert fra 1,99 prosent i 2015, til 1,88 prosent i 2016.

Den finansielle uroen og den økonomiske situasjonen internasjonalt har bidratt til å holde rentenivået lavt i 2016. I løpet av 2016 har styringsrenten til Norges Bank blitt redusert fra 0,75 til 0,50 prosent. Pengemarkedsrenten 3 mnd. NIBOR var 1,13 prosent ved årets start, den falt noe mot sommeren og var da på ca 1,00 prosent. Utover høsten og mot årsskiftet steg renten og var ved året slutt på 1,17 prosent. Banken har satt ned renten på utlån og innskudd i 2016, og gjennomsnittlig rente på utlån og innskudd er redusert i løpet av året. Året sett under ett har kundemarginen i banken endret seg lite med et gjennomsnitt på 2,69 prosent, som er noe høyere enn fjorårets gjennomsnitt på 2,63 prosent.

Banken har betalt 5,8 mill. kroner i sikringsfond-savgift til Bankenes Sikringsfond i 2016. I 2015 ble det betalt 5,6 mill. kroner i sikringsfondavgift.

Netto andre driftsinntekter

Konsernets netto andre driftsinntekter i 2016 utgjorde 89,9 mill. kroner, mot 53,9 mill. kroner i 2015. Netto andre driftsinntekter utgjorde 0,65 prosent av GFK, mot 0,39 prosent i 2015.

Det ble inntektsført 22,0 mill. kroner i utbytte i 2016, mot 16,1 mill. kroner i 2015. Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester økte fra 71,6 mill. kroner i 2015 til 72,0 mill. kroner i 2016. Provisjonsinntekter knyttet til garantier ble redusert fra 4,7 mill. kroner i 2015 til 4,2 mill. kroner i 2016. Inntektene fra betalingsformidling økte fra 28,4 mill. kroner i 2015 til 30,2 mill. kroner i 2016. Provisjonsinntekter fra spare- og plasseringsprodukter økte fra 5,5 mill. kroner i 2015 til 5,7 mill. kroner i 2016. Provisjonsinntekter knyttet til forsikringstjenester ble redusert fra 17,3 mill. kroner i 2015 til 17,1 mill. kroner i 2016. Bankens formidling av lån til Eika Boligkreditt AS bidrar med provisjonsinntekter, og disse inntektene ble redusert fra 12,0 mill. kroner i 2015 til 11,3 mill. kroner i 2016.

I netto andre driftsinntekter i 2015 inngår et netto tap på verdipapirer på 31,3 mill. kroner, mot en gevinst på 5,9 mill. kroner i 2016. Gevinsten i 2016 fordeler seg med 1,0 mill. kroner i gevinst på rentebærende verdipapirer, 1,5 mill. kroner i gevinst på aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis, samt en gevinst knyttet til valuta og finansielle derivater på 3,4 mill. kroner.

Bankens beholdning av rentebærende papirer har flytende rente og lav renterisiko. Verdipapirene

er også utsatt for verdiendring som følge av endringer i markedets krav til risikopremie. Oslo Børs Hovedindeks steg i løpet av 2016 med ca. 12 prosent mens Egenkapitalbevisindeksen steg med ca. 34 prosent. Kursutviklingen på bankens omløpsaksjer, aksjefond og egenkapitalbevis gjenspeiler denne utviklingen, Andre inntekter viser en reduksjon fra 9,0 mill. kroner i 2015 til 1,3 mill. kroner i 2016. I 2015 utgjør inntektsføring av 8,0 mill. kroner knyttet til en utløpt forpliktelse ovenfor andelseiere i Ring Medisinske Senter en vesentlig del av posten.

Driftskostnader

Konsernets samlede driftskostnader ble 180,7 mill. kroner i 2016 mot 170,4 mill. kroner i 2015. Målt mot gjennomsnittlig forvaltningskapital utgjorde driftskostnadene i konsernet 1,30 prosent i 2016, mot 1,23 prosent i 2015. I 2016 inkluderer driftskostnadene i konsernet ca. 12 mill. kroner i restruktureringskostnader.

Banken har en bonusavtale med de ansatte som gir rett til en bonus når egenkapitalavkastningen for banken overstiger gitte nivåer. Bonusen utgjør samme beløp for alle faste ansatte, justert for stillingsbrøk. Egenkapitalavkastningen i 2016 utløste høyeste bonustrinn, tilsvarende kroner 30.000,- per årsverk. For 2015 var bonusen på kroner 10.000,- per årsverk.

Tapskostnad

Det ble i 2016 bokført netto 3,8 mill. kroner i tap på utlån og garantier, mot 16,9 mill. kroner i 2015. Balanseførte nedskrivninger for verdifall på individuelle lån og garantier ble redusert med 7,7 mill. kroner sammenlignet med utgangen av 2015, og balanseførte nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån er økt med 3,2 mill. kroner sammenlignet med utgangen av 2015. Netto konstaterte tap utgjør 8,3 mill. kroner, mens de i 2015 utgjorde 5,8 mill. kroner.

Banken gjennomfører fortløpende en grundig vurdering av utvalgte engasjementer for å avdekke mulige individuelle tap og gjør avsetninger i henhold til dette. Bankens kredittrisikoprofil er tilnærmet uendret og nivået på misligholdte og tapsutsatte engasjementer har utviklet seg positivt.

Nærmere opplysninger om tap fremgår av noter, samt styrets vurdering under avsnittene kredittrisiko og forventet tapsutvikling.

Verdipapirer som er tilgjengelig for salg

Det ble over konsernresultatet i 2016 bokført netto gevinst på aksjer tilgjengelig for salg på 2,8 mill. kroner, mot en gevinst på 0,2 mill. kroner i 2015.

Verdien av aksjene i Eika Gruppen AS og Eika Boligkreditt AS utgjør hoveddelen av anleggsaksjene. Disse aksjene omsettes ikke i et aktivt marked og verddivurderingen av aksjene er basert på emisjons- og omsetningskurser, samt bankens egne vurderinger. Gode resultater i Eika Gruppen har medført at verdien av selskapet har økt i 2016, og banken har derfor skrevet opp verdien av aksjene i Eika Gruppen med 21,8 mill. kroner i 2016. Denne oppskrivningen er ført direkte mot egenkapitalen og inngår ikke i årets resultat.

Disponering av årsresultatet

Styret foreslår at årsresultatet i morbanken blir disponert som følger (tall i hele 1.000 kroner):

Utbytte på egenkapitalbevis	36.747
Overført til grunnfondet	45.920
Overført til gaver	4.000
Overført til utjevningsfond	30.297
Renter på fondsobligasjoner	6.931
Totalt disponert	123.895

Fri egenkapital som kan utdeles som utbytte til egenkapitalbeviserne utgjør 247,3 mill. kroner. Dette består av utjevningsfondet på 180,3 mill. kroner og egenkapitalbevisernes frie andel av totalresultatet for 2016 på 67,0 mill. kroner. Av dette er 36,7 mill. kroner foreslått utbetalt som kontantutbytte. Dette tilsvarer kr. 6,00 i kontantutbytte pr. egenkapitalbevis. Det ble i 2015 utbetalt kr. 5,00 i kontantutbytte.

Totens Sparebanks har som målsetting at over tid skal minst halvparten av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskuddet utbetales som utbytte. Dette forutsetter at bankens soliditet er på et tilfredsstillende nivå. Bankens styre foreslår å utbetale kr. 6,00 i kontantutbytte som tilsvarer 50 % av resultatet per egenkapitalbevis i konsernet.

Forvaltningskapital

Konsernets forvaltningskapital økte i 2016 med 521 mill. kroner, til 14 136 mill. kroner, mot en nedgang i 2015 på 412 mill. kroner. Dette tilsvarer en økning i 2016 på 3,8 prosent, mot en nedgang på 2,9 prosent i 2015.

Utlån

Konsernets brutto utlån til kunder utgjorde ved årsskiftet 12 339 mill. kroner. Dette er en økning på 361 mill. kroner fra 2015. Målt i prosent er økningen på 3,0 prosent, mot en økning på 2,0 prosent i 2015. I tillegg til utlån i egen balanse har banken også økt porteføljen av lån formidlet via Eika Boligkreditt AS med 1 054 mill. kroner i løpet av 2016, til 2 654 mill. kroner.

Tar man hensyn til lån formidlet til Eika Boligkreditt AS er veksten i personmarkedet totalt på 10,3 prosent i 2016. Utlån til bedriftsmarkedet har hatt en økning i løpet av 2015 på 10,9 prosent.

Sammenlignet med den generelle kredittveksten i Norge som var på 4,8 prosent i 2016, var økningen i bankens utlån på 10,5 prosent inkludert lån formidlet via Eika Boligkreditt AS høyere enn landsgjennomsnittet. Banken i en periode styrt mot moderat vekst, men har i 2016 sett muligheten for økning i veksten. Økningen i utlån har i hovedsak kommet innenfor bankens primær-område. Porteføljens fordeling på ulike grupper fremgår av noter.

Innskudd

Kundeinnskuddene i konsernet utgjorde ved årsskiftet 7 590 mill. kroner. Dette er en økning på 541 mill. kroner, eller 7,7 prosent. Økningen i 2015 var 5,8 prosent. Innskuddsdekningen har økt fra 59,3 til 62,0 prosent. Banken vektlegger bl.a. likviditetskrav og utviklingen i finansieringskostnader når det settes mål for innskudds-utviklingen.

Soliditet

Konsernets egenkapital pr. 31.12.2016 utgjorde 1 550,3 mill. kroner etter at årets overskudd er tillagt egenkapitalen. Netto er 86,3 mill. kroner av konsernets resultat for regnskapsåret foreslått holdt tilbake i banken.

Konsernets tellende ansvarlig kapital ved beregning av kapitaldekningen utgjorde ved årsskiftet 1 534,8 mill. kroner, mot 1 450,0 mill. kroner ved utgangen av 2015. Økningen skyldes i hovedsak tilbakeholdt overskudd.

I henhold til myndighetenes retningslinjer utgjør kapitaldekningen i konsernet ved årsskiftet 19,3 prosent, hvorav kjernekapitalen utgjør 17,4 prosent og ren kjernekapitaldekning 15,5 prosent. Konsernets minimumskrav til kapitaldekning, kjernekapitaldekning og ren kjernekapitaldekning har for 2016 vært fastsatt til henholdsvis 17,0, 15,0 og 13,5 prosent. Tilleggsinformasjon

om bankens ansvarlige kapital og risikoprofil er offentliggjort på bankens hjemmeside.

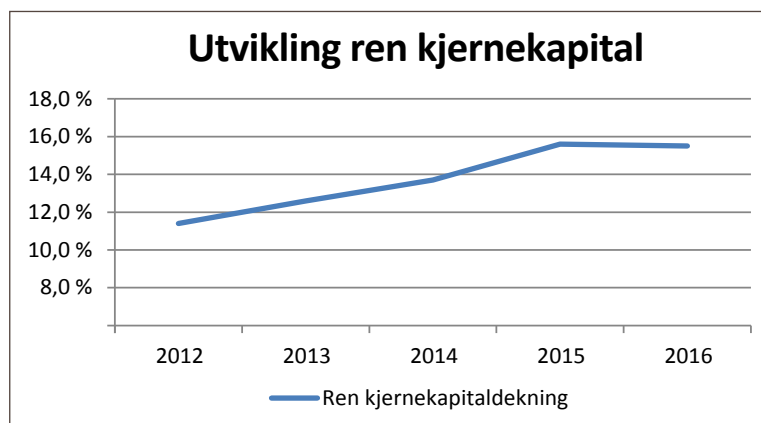
Finansiell risiko

Bankens finansielle risiko gjennom året knytter seg til alle finansielle instrumenter banken er eksponert for, men spesielt til utlån/garantier og aktiviteter i penge- og kapitalmarkedet. Risiko forbundet med utlån og garantier vil bli omtalt i eget avsnitt.

Bankens virksomhet skal holdes innenfor de rammer for moderat risiko som styret har vedtatt. Konkretiserte rammer fremgår av bankens finansstrategi. Det er bankens finansavdeling som innenfor rammene av finansstrategien er ansvarlig for finansforvaltningen. Finansavdelingen rapporterer direkte til adm. banksjef. Virkelig eksponering i forhold til vedtatte rammer blir regelmessig fulgt opp og rapportert til styret. Rapporten blir utarbeidet av bankens uavhengige kontrollfunksjon. Bankens finansielle risiko splittes i markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko.

Markedsrisiko kan bestå av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko.

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passiva. Det benyttes en standardisert modell for beregning av total renterisiko knyttet til bankens balanse og utenombalanseposter. Total renterisiko blir regelmessig rapportert til styret og har gjennom hele året vært innenfor rammene av det relativt lave nivået styret anser for å være ønskelig. Andelen fastrentelån er relativt lav og volumet på fastrenteinnskudd er ubetydelig. I tillegg til ramme for total renterisiko er det fastsatt separat ramme for renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner. Porteføljen består av obligasjoner med flytende rente og medfører liten renterisiko knyttet til endringer i rentekurven. Uroen i kredittmarkedene har imidlertid påvirkning på investorenes marginkrav, og denne spreadutgangen kan medføre betydelige kurstap på porteføljen. Slike urealiserte kurstap på sertifikater og obligasjoner vil reversere frem mot forfall på det enkelte papir dersom utsteder er betalingsdyktig. Banken inngår avtaler om sikringsforretninger for å holde renterisikoen innenfor ønskede rammer. Det er bankens

nettoposisjoner som legges til grunn når det besluttes å inngå avtale om sikringsforretning.

Banken skal ikke påta seg **valutarisiko** utover eventuelle rammer vedtatt av styret. Banken har valutarisiko knyttet til kontantbeholdninger, depositumskonto og pengekrav i fremmed valuta. Eksponeringen er relativt begrenset.

Aksjekursrisiko er knyttet til porteføljen av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis. For investeringer i slike verdipapirer som er definert som verdipapirer til virkelig verdi over resultatet har styret fastsatt rammen til maksimalt 45 mill. kroner. Eksponeringen blir fortløpende fulgt opp og regelmessig rapportert til styret. Disse verdipapirene er vurdert til markedsverdi og et fall i kursene vil medføre at banken må bokføre et tilsvarende kurstap. Markedsverdien av konsernets portefølje av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis til virkelig verdi over resultatet utgjorde 12,9 mill. kroner ved utgangen av 2016.

Kredittrisiko er risiko for at låntaker ikke vil eller ikke er i stand til å betale lånet tilbake. Med unntak for utlån og garantier til kunder er bankens kredittrisiko hovedsakelig knyttet til plassering av midler i sertifikater, obligasjoner og som innskudd i andre finansinstitusjoner. Det er fastsatt rammer som skal begrense risikoen knyttet til slike plasseringer, og ved årsskiftet var 94,6 prosent av plasseringene vektet 20 prosent eller mindre. Tilsvarende tall for 2015 var 87,0 prosent.

Likviditetsrisiko er risiko for manglende likviditet til å kunne innfri forpliktelser ved forfall. Banken prioriterer langsiktige innlån med hensiktsmessig spredning av forfallstidspunkter. Banken har trekkrettigheter som ved utgangen av året ikke var trukket opp.

Konsernet hadde ved utgangen av 2016 en LCR (Liquidity Coverage Ratio) på 142 og NSFR (Net Stable Funding Ratio) på 130. Dette er godt over både offentlige krav og bankens interne mål.

Kontantstrømoppstillingen viser anskaffelsen og anvendelsen av likvide midler. Denne skal sammen med øvrige regnskapsopplysninger gi informasjon om konsernets evne til å generere likvider og bankens behov for finansiering. Kontantstrømmen deles i følgende hovedaktiviteter: Operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter og finansieringsaktiviteter.

Operasjonelle aktiviteter gjenspeiler bankens inntekts- og kostnadsside fra driften. Konsernets operasjonelle aktiviteter i 2016 medførte en positiv kontantstrøm på 234 mill. kroner, mot en positiv kontantstrøm på 654 mill. kroner i 2015. Konsernet har netto betalt 28 mill. kroner i investeringsaktiviteter i 2016, mens konsernet betalte 2 mill. kroner i investeringsaktiviteter i 2015. Konsernet tilbakebetalte noe verdipapirgjeld i 2016 og netto kontantstrøm fra finansaktiviteter var negativ med 130 mill. kroner totalt i 2016.

Samlet har konsernets kontantbeholdning inkludert innskudd i finansinstitusjoner økt med 76 mill. kroner fra forrige årsskifte, til 220 mill. kroner. I tillegg har banken ubenyttede trekkrettigheter på 300 mill. kroner. Bankens likviditet karakteriseres som tilfredsstillende ved inngangen til 2016.

Risikostyring og organisering av denne

Gjennom den daglige virksomheten må banken fortløpende ta stilling til forhold som innebærer risiko. Styret har fastsatt rammer som innebærer moderat risiko på viktige områder, og banken har en bevisst holdning til hvordan de enkelte disposisjoner påvirker risikoen. Gjennom finansstrategien har styret definert ansvarsforholdene med hensyn til oppfølging av rammene i denne. Videre er det utarbeidet en detaljert rapporteringsstruktur som inneholder en spesifisert oversikt over hvilke rapporter som skal utarbeides, frekvens, ansvarlige og mottaker. Styret mener at etablerte rammer og rutiner gir god styring med risikoen, men det vil hele tiden være fokus på å tilpasse finansstrategien til endrede rammebetingelser.

Kredittrisiko og forventet tapsutvikling

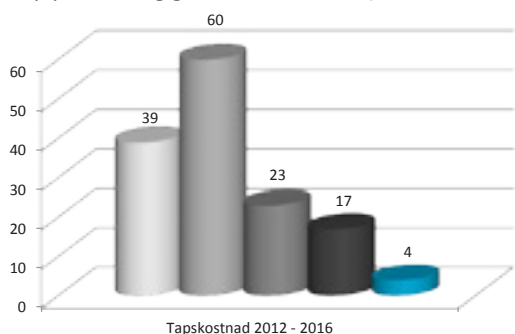
Banken har en kontinuerlig oppfølging av utlån og garantier med sikte på å redusere tap på utlån og garantier. Kredittrisiko knyttet til utlån og garantier overvåkes blant annet gjennom rapportering av misligholdte og tapsutsatte engasjementer, samt risikoklassifisering og individuell vurdering av enkeltengasjementer.

Målt i kroner har nivået på engasjementer misligholdt over 90 dager økt fra brutto 54 mill. kroner ved utgangen av 2015, til 74 mill. kroner ved utgangen av 2016. Øvrige tapsutsatte engasjementer har blitt redusert fra 164 mill. kroner i 2015 til 107 mill. ved utgangen av 2016.

Risikoklassifiseringen viser at eksponeringen mot engasjement i de ulike klassene relativt sett er forholdsvis stabil fra 2015 til 2016, men med noe økning i engasjement med høyere risiko. Engasjement i risikoklasse 8-12 utgjorde 1 218 mill. kroner ved utgangen av 2015, og har i løpet av året økt til 1 371 mill. kroner.

Det ble totalt bokført 3,8 mill. kroner i netto tap i 2016. Dette tilsvarer 0,03 prosent av brutto utlån. Nedskrivninger for verdifall på individuelle lån ble redusert med 2,5 mill. kroner til 62,3 mill. kroner, mens nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån økte med 3,2 mill. kroner til 34,6 mill. kroner.

Tap på utlån og garantier siste 5 år (tall i hele mill.)

Banken gjennomfører fortløpende en grundig vurdering av utvalgte engasjementer for å avdekke mulige individuelle tap og gjør avsetninger i henhold til dette. Det har totalt sett vært en relativt stabil utvikling i kredittrisikoprofilen året sett under ett. Ved vurdering av nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån legger banken til grunn et gitt tidsintervall med hensyn til erfaringsvise tap. Dette tidsintervallet inkluderer også perioder med høyere tap enn i et normalår. Sammenholdt med moderat vekst totalt, tilsa modellen for beregning av nedskrivninger for verdifall på grupper av utlån en svak reduksjon i nedskrivningene.

Per 31.12.2016 har ikke banken identifisert forhold i utlånsporteføljen eller i den økonomiske utviklingen som tilsier annet enn et tilfredsstillende nivå på tap i de kommende kvartaler. For kommende treårsperiode forventer banken at konsernets normaliserte tap på utlån og garantier vil utgjøre i underkant av 0,20 prosent av brutto utlån. Med den moderate vekst i utlån som banken legger til grunn for denne perioden, vil dette tilsvare ca. 20 mill. kroner årlig i tap på utlån og garantier.

Organisasjon

Konsernet ledes av adm. banksjef Rolf E. Delingsrud, som tiltrådte stillingen ved inngangen til 2011.

Ved utgangen av 2016 sysselsatte både morbanken og konsernet Totens Sparebank samlet 114 medarbeidere i hel- eller deltidsstillinger. Dette er en nedgang fra 132 i 2015. Antall ansatte pr 31.12.2016 inkludere 9 ansatte som er fritatt for arbeidsplikt i forbindelse med avtaler om avslutning av arbeidsforholdet med banken. Disse er formelt ansatt i banken ut oppsigelsesperioden. Målt i gjennomsnittlig antall årsverk sysselsatte både morbanken og konsernet samlet 111 årsverk i 2016, mens det var 121 årsverk i 2015.

Det er ikke gjennomført aktiviteter definert som forsknings- og utviklingsarbeider i 2016.

Banken avviklet sine filialer på Feiring, Eina og Skreia fra 28.5.2016. Samtidig ble også minibankene på Feiring, Eina, Skreia, Kapp og Biri avviklet. Banken er nå representert med ett avdelingskontor i hver av kommunene Østre Toten, Vestre

Toten, Gjøvik, Hamar og Eidsvoll, samt en filial på Råholt i Eidsvoll kommune.

Banken har i 2. halvår gjennomført en nedbemanningsprosess hvor ansatte fikk tilbud om å søke sluttpakke. Totalt fikk 14 ansatte innvilget sluttpakke og det ble kostnadsført 10,0 mill. kroner som lønnskostnader knyttet til nedbemanningen.

Nedbemanningen tilsvarer anslagsvis 8 mill. kroner i årlig reduserte lønnskostnader ved full effekt i 2018. Arbeidsplikten hadde ved årsskiftet opphørt for 9 av de 14 ansatte som fikk innvilget sluttpakke, mens den for de øvrige 5 ansatte forventes å opphøre i løpet av 2017.

Redegjørelse om samfunnsansvar

Totens Sparebanks arbeid med samfunnsansvar er gjenspeilet i bankens strategiske rammeverk, vår misjon, visjon, verdier, retningslinjer og rutiner. Det strategiske rammeverket tar hensyn til konsekvensene av bankens virksomhet, og banken tar samfunnsansvar basert på en aktiv holdning til tradisjonelle sparebankverdier. Som sparebank skal banken representere det trygge og sikre. Bankens skal i denne sammenheng både ta samfunnsmessige og bedriftsøkonomiske hensyn. Bankens soliditet med god inntjening er den beste garanti for at banken skal kunne dekke sin fremtidige funksjon i samfunnet.

Totens Sparebanks misjon fremgår av Strategiplanen 2013-2016:

«Vi skal bidra til vekst og utvikling i vår region og være en aktiv medspiller i å fremme gode bo- og arbeidsplasser».

Misjonen beskriver organisasjonens mandat og hva som er selve hensikten med virksomheten. Banken mener misjonen er grunnpilaren for bankens rolle i samfunnet og arbeidet med samfunnsansvar.

Menneskerettigheter- Etske retningslinjer

Det er nedfelt i bankens forretningsetikk at Totens Sparebank ikke skal bidra til forretninger og prosjekter som utgjør en uakseptabel risiko for at vi medvirker til uetiske handlinger eller unnlatelser. Eksempler på dette er krenkelser av humanitære prinsipper, krenkelser av menneskerettigheter, korrupsjon eller miljødeleggelser. Bankens forvalter kundenes midler og skal fremstå som en troverdig samarbeidspartner både for kunder og andre forbindelser. Bankens er derfor i særlig grad avhengig av omverdens tillit. Det er innført obligatorisk etikk-kurs for ansatte som skal bidra til å sikre nødvendig kunnskap om og fokus på dette viktige området. Alle medarbeidere gjøres kjent med og signere på de etiske retningslinjene ved ansettelse. De etiske retningslinjene blir

regelmessig oppdatert, og vesentlige endringer blir informert om spesielt.

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold

Strategiplanen angir at Totens Sparebank skal være en av regionens beste og mest spennende arbeidsplasser. Det er et ønske å etablere lang-siktige ansettelsesforhold gjennom å gi konkur-ransedyktige, forutsigbare og trygge vilkår. For å måle om banken er på rett veg gjennomføres årlig en medarbeidertilfredshetsundersøkelse (MTI). Målet som er nedfelt i Strategiplanen er et resultat på 75 på en skala som går til 100. I 2016 ga de ansatte en score på 79 på hvor fornøye de var med jobben alt i alt mot 77 i 2015.

I forbindelse med gjennomføring av Internkontrollforskriften for HMS blir det gjennomført en årlig kartlegging av arbeidsmiljøet. Gjennomgangen er integrert i den generelle internkontrollen, og resultatet inngår i grunnlaget for å iverksette forbedringstiltak. Det ble sist i 2011 utført en generell arbeidsplassundersøkelse hvor det ble sett på arbeidsforholdene til hver enkelt ansatt med hensyn til ergonomi. Rapporten fra undersøkelsen viste at de fysiske arbeidsforholdene generelt er gode. I følge IA-avtalen skal en ny undersøkelse gjennomføres i løpet av 2017. Arbeidsplassene er godt tilrettelagt, men der det blir påpekt relevante forbedringsmuligheter gjennomføres det fortløpende tiltak. Banken har avtale om bedriftshelsetjeneste med tilbud om årlig legekontroll for alle ansatte.

Banken er en IA-bedrift og har samarbeidsavtale om et mer inkluderende arbeidsliv med NAV. Det er i samarbeid med de tillitsvalgte utarbeidet målsettinger for IA-arbeidet, med tilhørende handlingsplan. Her er det nedfelt en målsetning om å ha ett sykefraværet under 4,0 prosent. Statistikken over sykefravær i morbanken i 2016 viser et sykefravær på 4,1 prosent, mot 4,1 prosent i 2015. Banken er fornøyd med at sykefraværet er så lavt, og arbeider med å opprettholde et lavt nivå. Bankens vurdering er at langtidssykfravær i liten grad skyldes forhold på arbeidsplassen. Banken fortsetter prioriteringen av oppfølging av langtidssykmeldte med arbeidsplassvurdering og tilrettelegging, for å få sykmeldte raskere tilbake i arbeid, og ikke minst forebygge nye sykefravær. Banken har eget bedriftsidrettslag, og aktiviteten her er stor og variert med hensyn til å stimulere til økt fysisk aktivitet. Det har ikke vært skader eller ulykker på arbeidsplassen i løpet av året. Sykefraværet utgjorde totalt 1.155 dagsverk.

Gjennom bankens bedriftsavtale er det lagt til rette for at seniormedarbeiderne skal finne det attraktivt å arbeide helt frem til ordinær pensjonsalder. Styrets vurdering er at arbeidsmiljøet gjennomgående er godt.

Likestilling og diskriminering

I strategiplanen står det at Totens Sparebank skal motivere ansatte av begge kjønn til å ta ledende stillinger og søke nye utfordringer. Det er bankens holdning at ansatte, uavhengig av kjønn, skal behandles likt og gis like muligheter til utvikling. Banken forholder seg videre aktivt til de anbefalinger som er gitt fra Finans Norge vedrørende valg av tillitsvalgte til forstanderskapet, komiteer og styret. Bankens generalforsamling hadde ved årsskiftet en kvinneandel på 39 prosent og generalforsamlingens valgkomité 20 prosent. Av styrets 5 eksterne styremedlemmer er 2 kvinner, og styrets 2 eksterne varamedlemmer er en kvinne og en mann. Bankens ledergruppe har 1 kvinne ved utgangen av 2016. Av mellomledere er kvinneandelen 20 prosent. Blant alle ansatte i hele organisasjonen er andelen menn 40 prosent. Banken er bevisst på den ujevne kjønnsfordelingen, og ønsker å legge forholdene til rette for en jevnere fordeling.

Det er konsernets holdning at alle ansatte skal gis like muligheter og rettigheter. Det er i bankens personalhåndbok beskrevet at etnisk bakgrunn og religiøs tilhørighet ikke skal tillegges vekt ved ansettelser, samt at funksjonshemmede skal kunne ansettes dersom forholdene ligger til rette for det og vedkommende er like kvalifisert som øvrige søkere. Det er ikke vurdert som nødvendig å iverksette ytterligere tiltak knyttet til diskriminering.

Kundeløfte

Totens Sparebank lover sine kunder en personlig rådgiver, rask behandlingstid, kompetanse og lokalkunnskap. For å måle resultatene gjennomfører banken hvert år en kundetertilfredshetsundersøkelse. Banken har som mål å ha en kundetertilfredshet på minimum 75 på en skala som går til 100. Resultatene for 2016 viser en gjennomsnittlig kundetertilfredshet på 76. Banken er stolt av å ha oppnådd dette og vil jobbe målrettet for å opprettholde nivået i årene fremover.

Utdanning

Riktig og høyt kompetansenivå er et av våre viktigste konkurransefortrinn i banken. Utvikling og vedlikehold av kompetansenivået i banken er derfor et prioritert område. Eika Skolen er bankenes egen skole for utvikling av medarbeidere og der tilbys et bredt spekter av kurs, samlinger, e-læringer og web-baserte treningsmoduler. Det fremgår også av strategiplanen at banken skal ha kontinuerlig fokus på kompetanse og utvikling tilpasset den ansattes og bankens behov og planer. Det skal være en kultur i organisasjonen for å dele kunnskap med hverandre. I 2010 kom det krav om at de som jobber med rådgivning skal være autorisert som finansiell rådgiver. Banken har tatt et stort løft på dette området siden kravet kom 2010, og har ved utgangen av 2016 totalt 85 autoriserte rådgivere, herav 33 forsikringsrådgivere.

Viktige bidrag til lokalsamfunnet Sponsorsvirksomhet

Totens Sparebank har i alle år hatt et nært og godt samarbeid med lokalsamfunnets lag, organisasjoner, kultur- og idrettsliv.

Vi har nedfelt i våre retningslinjer at en del av årets overskudd skal kanaliseres tilbake til lokalsamfunnet, noe som i dag hovedsakelig skjer gjennom vår sponsorvirksomhet og den årlige gaveutdelingen.

I løpet av bankens over 160-årige historie, har Toten, Gjøvik og etterhvert Eidsvoll og Hamar kunnet nyte godt av mangfoldige millioner kroner i tilbakeføring til lokalmiljøet. Vi er glade for at vi kan gi disse betydelige bidragene i oppbyggingen og utviklingen av en svært viktig del av lokalsamfunnet.

Gaver til allmennyttige formål

Siden 1891 har Totens Sparebank delt ut gaver til allmennyttige formål til små og store lag og foreninger i vårt lokalsamfunn. Årlig får banken inn rundt 300 søknader. Midlene blir delt ut i de kommunene banken har kontorer, dvs. Østre Toten, Vestre Toten, Gjøvik, Eidsvoll og Hamar. Styret har for 2016 foreslått avsatt 4,0 millioner kroner til gaveordningen.

En komité oppnevnt av bankens generalforsamling står for fordelingen av gavene til allmennyttige formål. I tillegg vedtar styret tildeling av gaver i større enkeltsaker.

Utdrag fra bankens gavestrategi:

- Våre gaver går til det lille og lokale formålet, så vel som til det litt større regionale prosjektet.
- Vi støtter prosjekter som har verdi over tid, som engasjerer mange i lokalmiljøet, som skaper aktivitet og bidrar til dugnadsånd.
- Vi ser etter prosjekter som kan gi langvarig nytte, heller enn å støtte kortvarige arrangementer.
- Vi ønsker at støtten skal utløse gode krefter ved å støtte tiltak som skaper aktiviteter, tilhørighet og stolthet i lokalsamfunnet.
- Lokale gavemidler skal brukes for å styrke bankens posisjon overfor prioriterte kundesegmenter, sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge på alle områder, samt bidra til å gjøre det attraktivt å bo og leve i lokalsamfunn der banken er representert.

Talentstipend

Totens Sparebanks talentstipend ble første gang utdelt i 2016. Talentstipendet er tredelt og deles ut innenfor kategoriene idrett, kultur og utdanning. Totalt blir det delt ut 150.000 kroner til søkere fra vårt primære markedsområde.

Totens Sparebanks sponsorvirksomhet strekker seg helt tilbake til 1970-tallet. Pr i dag har banken sponsoravtaler med ca. 80 organisasjoner, og med det støtter banken en stor andel av det som finnes av idrett og kultur i regionen. Bankene gir årlig ca. 4 millioner kroner tilbake til lokalsamfunnet i form av sponsoravtaler.

Vår sponsorstrategi går hovedsakelig ut på å støtte aktiviteter blant barn og unge, med fokus på idrett, kultur og kunnskap. I tillegg bidrar vi til aktiviteter vi mener vil være berikende for lokalmiljøet. Derfor har vi blant annet vært med som sponsor for «Urbane Totninger» og «Sommerslagere på Gjøvik Gård» helt fra den spede start og til de megasuksessene disse showene er blitt.

Vårt samfunnsengasjement setter banken i en særstilling i vår region, og er et viktig bidrag til at lokalsamfunnet kan utvikle seg og være et godt sted å leve og virke for oss som bor her.

Vekst og utvikling i regionen

Et overordnet strategisk mål for Totens Sparebank er at banken skal bidra til vekst og utvikling av regionen. Som en ledende selvstendig finansbedrift skal banken skape synlige aktiviteter og være i forkant av utviklingen i finansmarkedet.

Et analyse- og rådgivingselskap gjennomførte i 2013, på oppdrag fra Eika Alliansen, en undersøkelse av lokalbankenes effekt på kapitaltilgang og vekst i lokalsamfunnet. Hovedfunnene i rapporten viser at lokale sparebanker er avgjørende for småbedrifter i distriktene. Tilstedeværelsen av lokale sparebanker bidrar til bedre kapitaltilgang. Lokalbankene har, med sin nærhet til kundene, et informasjonsfortrinn som de greier å utnytte i sin kredittvurderingsprosess. Bankens lokale tilstedeværelse og nære relasjon til kundene setter banken i stand til å være en verdiskapende partner for lokalt næringsliv. Undersøkelsen viser videre at bankene i Eika Alliansen har de mest fornøyde bedriftskundene blant alle banker i Norge.

Ytre miljø

Totens Sparebank driver ikke virksomhet som forurenser det ytre miljø utover det som er vanlig for bankdrift. Bankdrift vurderes til å ha begrenset miljøpåvirkning, men banken ser likevel et behov for å øke fokuset og bevisstheten ytterligere på dette området. Bankene har satt i gang et arbeid for å inkludere temaet i vår strategiplan ved neste revidering.

Banken har i dag fokus på miljø- og energibesparende tiltak for å redusere miljøbelastningen fra virksomheten. Eksempler på dette er strømsparing, skifte til hybridbil, tosidig utskrift for å spare papir, elektronisk utsendelse av dokumenter, reduksjon av avfall i form av miljøvennlige produkter, kildesortering og innsamling til gjenbruk. Banken har tilgang til videokonferanseutstyr for å redusere kostnadene og miljøbelastningen knyttet til møte- og reisevirksomhet.

Bekjempelse av korrupsjon

Antihvitvask

Totens Sparebank har utarbeidet interne rutiner i henhold til Hvitvaskingsloven. Loven pålegger rapporteringspliktige å etablere forsvarlige interne kontroll- og kommunikasjonsrutiner som sikrer oppfyllelse av loven. Etterlevelse av rutineverket blir aktivt fulgt opp og banken overvåker mistenkelige transaksjoner og rapporterer om nødvendig til Økokrim.

Etikk

De etiske retningslinjene omhandler tema som habilitet, godtgjørelse, aktsomhet og varsling. Det etiske retningslinjene er godt innarbeidet og alle ansatte har enten gått på kurs eller blitt orientert om dem ved nyansettelse. Strategiplanen sier videre at «Vi er ærlige og redelige i ord og handling. Vi informerer hverandre når det er relevant, og vi misbruker ikke intern informasjon».

Finansstrategien

Finansstrategien omhandler blant annet ansvarlige investeringer. Banken ønsker at finansforvaltningen skal opptre som en ansvarlig investor, det vil si at midlene skal forvaltes på en slik måte at en bidrar til mer velfungerende, legitime og effektive markeder, samt tar hensyn til miljø, sosiale forhold, god selskapsstyring og en bærekraftig utvikling i vid forstand. Verktøyet for å nå de etiske forpliktelsene er utelukkelse av selskaper fra bankens investeringsunivers. I praksis vil banken følge de råd og anbefalinger som kommer fra Etikkrådet, som vurderer om investeringer i enkelte selskaper er i strid med Statens pensjonsfond utland sine etiske retningslinjer.

Egenkapitalbevis

Banken gjennomførte ikke offentlige fortrinnsrettsemisjoner eller rettede emisjoner av egenkapitalbevis i 2016. Ved utgangen av året besto bankens eierandelskapital av 6 124 534 egenkapitalbevis pålydende kroner 60,-, totalt 367,5 mill. kroner. Egenkapitalbevisene er fritt omsettelige.

Ved inngangen til året var egenkapitalbevisernes andel av egenkapitalen 57,3 prosent, mens den ved utgangen av året etter foreslått

disponering av årsresultatet har blitt redusert til 56,2 prosent.

Egenkapitalbevisernes andel på 67,0 mill. kroner av selskapsresultatet i 2016 blir foreslått disponert ved at 36,7 mill. kroner utdeles som kontantutbytte og 30,3 mill. kroner overføres til utjevningsfondet. Foreslått kontantutbytte utgjør kroner 6,00 per egenkapitalbevis, og tilsvarer ca. 50 prosent av egenkapitalbevisernes andel av konsernresultatet som utgjør kroner 11,89 per egenkapitalbevis.

Finansieringsvirksomhetsloven og regulatoriske krav til soliditet gir føringer for disponeringen av bankens årsresultat, og følgende er bankens utbyttepolitikk:

Totens Sparebank har som mål å forvalte konsernets ressurser på en måte som gir egenkapitalbeviserne en tilfredsstillende langsiktig avkastning i form av utbytte og kursstigning på egenkapitalbevisene. Bankens årsoverskudd vil bli fordelt mellom egenkapitalbeviserne og grunnfondskapitalen i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. Totens Sparebank har som målsetting at over tid skal minst halvparten av egenkapitalbevisernes andel av årsoverskuddet utbetales som utbytte. Dette forutsetter at bankens soliditet er på et tilfredsstillende nivå. Ved fastsettelse av størrelsen på utbytte vil det bli tatt hensyn til hva som er forenlig med forsiktig og god forretningsskikk, eksterne rammebetingelser og bankens soliditet.

Det er bankens vurdering at den løpende inntjeningen i kommende 2-årsperiode vil være tilstrekkelig til å holde kapitaldekningen på et nivå som tilfredsstiller både myndighetenes og markedets forventede krav.

Egenkapitalbevisernes andel av bankens egenkapital, eksklusive andel av fond for urealiserte gevinster, utgjør totalt 694,5 mill. kroner. Egenkapitalbevisernes andel består av eierandelskapitalen på 367,5 mill. kroner, overkursfond på 110,0 mill. kroner, utjevningsfond på 180,3 mill. kroner og foreslått kontantutbytte på 36,7 mill. kroner.

I likhet med i 2015 ble også 2016 et år med positiv utvikling i totalindeksen på Oslo Børs, som økte med ca. 12 prosent. Markedsverdien på egenkapitalbevis steg mer enn markedet generelt i 2016, og egenkapitalbevisindeksen på Oslo Børs steg med cirka 34 prosent i 2016. Bankens egenkapitalbevis TOTG utviklet seg også positivt, og ga i 2016 en effektiv avkastning på ca. 25 prosent. Kursen steg fra kroner 83 ved inngangen av året til kroner 99, som siste notering i 2016. Det ble i tillegg utbetalt kroner 5,00 i kontantutbytte for regnskapsåret 2015.

Omsetningen av bankens egenkapitalbevis TOTG over Oslo Børs falt fra 55 mill. kroner i 2015 til 33 mill. kroner i 2016, og det var omsetning av egenkapitalbeviset på 204 børsdager, mot 218 dager i 2015. For å stimulere til økt aktivitet ble det i 2010 inngått en likviditetsgarantistavtale som forventes å ha bidratt positivt til omsetningen. Antall egenkapitalbevisiere er redusert fra 1 975 ved utgangen av 2015 til 1 954 ved utgangen av 2016.

Eierstyring og selskapsledelse

Bankens styre legger eierstyring og selskapsledelse stor betydning, og følger opp at banken etterlever "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse" fra NUES, sist endret 30. oktober 2014. Særtrekk ved organiseringen av sparebanker tilsier imidlertid at enkelte elementer i anbefalingen er tilpasset banken.

Anbefalingen klargjør rolledelingen mellom egenkapitalbevisiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. Anbefalingen skal bidra til å styrke tilliten til selskapet blant egenkapitalbevisiere, i kapitalmarkedet og hos andre interessenter. Gode relasjoner til samfunnet og de interessenter som berøres av bankens virksomhet har stor betydning.

Det er utarbeidet en samlet redegjørelse for konsernets eierstyring og selskapsledelse som er tilgjengelig på bankens hjemmeside under følgende link:
www.totensbanken.no/omoss/investor_relations/diverse-dokumenter.

Fremtidig utvikling

I en periode der aktiviteten og sysselsettingen på landsbasis har vært negativt påvirket av nedgangen i oljereelatert aktivitet, har det i innlandet vært en mer positiv utvikling. Styrket konkurransevne for eksportindustrien og lavt rentenivå har vært viktige bidragsyttere til dette, og aktiviteten og sysselsettingen i bankens primær-områder har holdt seg høy. Optimismen og den positive utviklingen gjenspeiler seg i bankens regnskap for 2016 som viser høyere vekst enn tidligere og lave tap.

De regulatoriske minimumskravene til bankenes soliditet har vært økende og har påvirket både

bankenes utlånsevne og utlånsvilje de senere årene. Finansdepartementet besluttet ved utgangen av 2016 at den motsykliske kapitalbuffer med virkning fra og med 2018 skal økes fra 1,5 prosent til 2,0 prosent. Dette tilsa at konsernets styringsmål måtte økes og har blitt tatt hensyn til ved revidering av kapitalmålene nå i 2017. Konsernets styringsmål per 31.12.2017 for ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning totalt er nå økt til henholdsvis 15,0, 16,5 og 18,5 prosent. Ved årsskiftet utgjorde ren kjernekapital for konsernet 15,5 prosent, kjernekapital 17,4 prosent og kapitaldekning totalt 19,3 prosent. I tillegg til interne målsettinger, tilfredsstiller konsernet per dato varslede myndighetskrav.

Konsernet over flere år hatt moderat vekst i bankens utlån, delvis grunnet usikkerhet knyttet til effekten av foreslåtte lovendringer. I 2016 har den positive utviklingen i området og bankens soliditet gitt mulighet for noe større vekst enn tidligere år. Konsernet styrer imidlertid mot en mer moderat vekst i samlede utlån i 2017 enn i 2016.

Bankens rentemargin falt noe i 4. kvartal 2016 og konsernet hadde i gjennomsnitt lavere rentemargin i 2016 enn i 2015. For å styrke rentenettoen gjennomførte banken en renteøkning på utvalgte låneprodukter med virkning hovedsakelig fra medio januar 2017. Rentenettoen som ble noe svekket i 4. kvartal 2016 forventes derfor å styrke seg igjen. Renteendringen vil også påvirke positivt provisjonsinntektene fra Eika Boligkreditt AS.

Muligheten til å kunne overføre lån til Totens Sparebank Boligkreditt AS eller Eika Boligkreditt AS vil fortsatt bidra positivt til utviklingen i marginene. Bankens har en betydelig andel markedsfinansiering, og marginene vil også påvirkes av hvordan pengemarkedsrentene utvikler seg i forhold til kunderenten på innskudd og utlån i det markedet konsernet har sitt kundegrunnlag. Totalt sett forventer banken at rentenettoen relativt sett vil styrke seg noe i 2017.

Det forventes for de fleste poster en relativt stabil utvikling i provisjonsinntekter og andre driftsinntekter, men provisjonsinntektene fra Eika Boligkreditt AS forventes å øke noe mer med bakgrunn i høyere volum og noe styrket margin. Konkurransen i forsikringsmarkedet oppleves som sterk, og kan utfordre volumutviklingen her. Eika Gruppen AS leverte et godt resultat for 2016, og det forventes et tilfredsstillende utbytte på bankens aksjer i selskapet.

Bankens portefølje av verdipapirer vurdert til virkelig verdi vil være utsatt for svingningene i verdipapirmarkedene. Større kurssvingninger i aksjemarkedet og i markedet for rentebærende papirer vil hver for seg kunne påvirke konsernets totalresultat relativt mye. Med hensyn til effekten fra verdipapirer forventer banken å holde en

portefølje med tilnærmet uendret risiko sammenlignet med årsskiftet.

Etter at banken i 2016 har gjennomført en restrukturerings- og nedbemanningsprosess forventes det underliggende kostnadsnivået i 2017 å bli redusert i forhold til foregående år. Gjennom samarbeidet i Eika-alliansen er det stor aktivitet knyttet til forbedring og utvikling av bl.a. digitale kundeløsninger og effektive produksjonsløsninger. Banken vurderer det som viktig for konkurranseevnen og den fremtidige kostnadsutviklingen at det investeres i å utvikle gode løsninger. Dette kan imidlertid medføre noe press på IKT-kostnadene.

Ved årsskiftet har ikke banken identifisert forhold i utlånsporteføljen eller den økonomiske utviklingen i bankens markedsområde som tilsier annet enn et moderat nivå på tap i de kommende kvartaler. Nivået på tap i 2016 vurderes imidlertid som spesielt lavt. Banken er bevisst på risikoen for en svakere utvikling dersom negativ utvikling i den norske økonomien skulle gi merkbare ringvirkninger i bankens markedsområde.

Bankens soliditet og gode markedsposisjon er et godt utgangspunkt for en videre positiv utvikling. Styret presiserer at det normalt er betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold.

Takk

Styret vil rette en velfortjent takk til engasjerte medarbeidere og tillitsvalgte for godt samarbeid og god innsats i året banken har lagt bak seg. Styret ønsker også å takke bankens kunder og øvrige forbindelser for godt samarbeid.

Lena, 14. mars 2017

i styret for Totens Sparebank

Geir Stenseth

Geir Stenseth
Styrets leder

Steinar Nordengen

Steinar Nordengen
Styrets nestleder

Anne Jacobsen Onsrud

Anne Jacobsen Onsrud
Styremedlem

Anne Caroline Syljuåsen

Anne Caroline Syljuåsen
Styremedlem

Erlend Opsahl

Erlend Opsahl
Styremedlem

Kjell Arne Nyhus

Kjell Arne Nyhus
Ansattrepresentant

Nina Dyste

Nina Dyste
Ansattrepresentant

Rolf E. Delingsrud

Rolf E. Delingsrud
Adm. banksjef

ERKLÆRING I HENHOLD TIL LOV OM VERDIPAPIRHANDEL § 5-5

Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Totens Sparebank, konsern og morselskap, for kalenderåret 2016 og per 31.12.2016.

Regnskapene er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRSer og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven, og som skal anvendes per 31.12.2016.

Utover transaksjonene med datterselskaper som er vist i note til regnskapet er det ingen transaksjoner med nærstående som har hatt vesentlig betydning på virksomhetens stilling eller resultat i løpet av rapporteringsperioden.

Vi bekrefter herved at årsregnskapet og årsberetningen etter vår beste overbevisning gir et rettviseende bilde over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på regnskapet.

Vi bekrefter at regnskapet etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarter og at opplysningene gir et rettviseende bilde av foretaket og konsernets finansielle stilling og resultat.

Vi bekrefter at det er gitt en rettviseende oversikt over de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står ovenfor i neste regnskapsperiode.

Lena, 14. mars 2017

i styret for Totens Sparebank

Geir Stenseth

Erlend Opsahl

Steinar Nordengen

Kjell Arne Nyhus

Anne Jacobsen Onsrud

Nina Dyste

Anne Caroline Syljuåsen

Rolf E. Delingsrud

Benytt gjerne vårt kundesenter!

Vi hjelper deg med bank og forsikring!
Vårt kundesenter har åpent alle hverdager.

Tlf 61 14 12 00
post@totenbanken.no

Totens Sparebank

Tlf 61 14 12 00 - post@totenbanken.no

Resultat- regnskap

Resultatregnskap

Morbanken					Konsern		
2016	2015	2014	(Alle tall i hele 1.000 kroner)	Note	2016	2015	2014
380.911	424.735	486.528	Renteinntekter	5	437.278	507.246	565.702
145.494	189.284	251.328	Rentekostnader	5	176.602	232.055	294.859
235.417	235.451	235.200	Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter		260.676	275.191	270.843
23.013	17.043	12.758	Utbytte		22.013	16.068	11.758
			Inntekter av eierinteresser i konsernselskaper				
83.491	91.599	98.191	Provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester	8	72.026	71.553	75.687
11.362	11.445	11.171	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester		11.362	11.445	11.171
			Netto verdiendringer og gevinst/tap på valuta og verdipapirer				
6.321	-30.085	1.920	til virkelig verdi over resultatet	6,24	5.935	-31.364	426
1.292	8.979	1.391	Andre inntekter	7	1.256	9.046	9.931
102.757	76.091	103.089	Netto andre driftsinntekter		89.869	53.857	86.631
100.961	92.056	86.681	Lønn og andre ordinære personalkostnader	9,10	101.273	92.252	91.372
43.594	42.440	33.788	Generelle administrasjonskostnader		45.315	44.094	36.722
2.368	2.765	2.845	Avskrivninger	22,23	5.100	4.836	4.980
35.565	35.189	34.753	Andre driftskostnader	11	28.992	29.210	32.767
182.488	172.450	158.067	Driftskostnader		180.680	170.392	165.841
155.684	139.092	180.222	Driftsresultat før tap og skatt		169.865	158.656	191.633
3.798	16.914	22.508	Netto tap på utlån og garantier	12	3.798	16.914	22.508
-2.750	-240	-36.780	Netto tap+/gevinster- på langsiktige investeringer i verdipapirer	13	-2.750	-240	-36.771
154.636	122.418	194.494	Driftsresultat		168.817	141.982	205.896
30.741	29.494	36.415	Skattekostnad	14	34.810	35.176	40.342
123.895	92.923	158.079	Resultat for regnskapsåret uten minoritetsinteresser		134.009	106.807	165.554
5.836	-11.861	-11.867	Elementer som ikke omklassifiseres over resultatet på et senere tidspunkt:				
			Endring i pensjonsforpliktelse ført direkte mot egenkapitalen	10	5.836	-11.861	-11.867
-1.459	3.202	3.204	Skatt på elementer som ikke omklassifiseres senere til resultatet	14	-1.459	3.202	3.204
14.513	14.117	74.743	Elementer som kan bli omklassifisert over resultatet på et senere tidspunkt:				
			Oppskrivning aksjer tilgjengelig for salg ført direkte mot egenkapitalen	20	14.513	14.117	74.743
142.785	98.381	224.159	Totalresultat		152.899	112.265	231.634
			Resultat per egenkapitalbevis	15	11,89	9,47	14,67

Balanse

Morbanken

Konsern

31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	(Alle tall i hele 1.000 kroner)	Note	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
Eiendeler							
90.922	96.579	122.072	Kontanter og fordringer på sentralbanken		90.922	96.579	127.061
263.881	455.500	760.445	Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	16	128.881	46.971	219.835
10.370.186	9.306.364	8.853.164	Brutto utlån til kunder	12,17,18	12.339.323	11.978.230	11.746.878
62.331	64.868	58.715	- Individuelle nedskrivninger	12,17,18	62.331	64.868	58.715
34.582	31.340	29.670	- Gruppe nedskrivninger	12,17,18	34.582	31.340	29.670
10.273.273	9.210.157	8.764.779	Netto utlån og fordringer på kunder		12.242.410	11.882.022	11.658.493
1.127.642	1.094.129	1.510.152	Sertifikater og obligasjoner	19	1.182.719	1.119.127	1.510.152
43.143	26.859	42.452	Aksjer, andeler og egenkapitalbevis	20	43.143	26.859	42.452
286.689	249.184	232.568	Aksjer tilgjengelige for salg	20	286.689	249.184	232.568
0	0	2.165	Eierinteresser i andre tilknyttede selskaper		0	0	2.140
184.770	184.770	164.715	Eierinteresser i andre konsernselskaper	3,21			
56.558	84.452	111.713	Finansielle derivater	24	56.558	84.452	111.713
5.319	12.885	2.319	Immaterielle eiendeler	14,22	5.831	13.339	2.666
16.011	10.165	10.490	Varige driftsmidler	23	55.839	53.479	55.875
15.851	13.145	23.415	Andre eiendeler		15.918	13.208	23.470
25.262	27.104	37.097	Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	25	27.355	29.819	41.192
12.389.322	11.464.929	11.784.379	Sum eiendeler		14.136.265	13.615.039	14.027.616
Gjeld og egenkapital							
50.772	20.497	100.259	Gjeld til kredittinstitusjoner	16	140	281	100.228
7.594.275	7.057.178	6.667.720	Innskudd fra og gjeld til kunder		7.590.092	7.048.793	6.661.691
2.932.289	2.664.885	3.189.684	Verdipapirgjeld	24,27	4.672.289	4.786.885	5.396.684
13.871	32.914	42.535	Finansielle derivater	24	13.871	32.914	42.535
64.829	53.389	56.908	Annen gjeld	28	70.290	63.916	66.905
58.709	44.838	67.983	Påløpte kostnader og forskuiddsbetalte inntekter	29	58.709	44.838	67.983
831	19.606	13.029	Avsetninger til forpliktelser	10,12,17	831	19.606	13.029
179.779	179.389	310.350	Ansvarlig lånekapital	30	179.779	179.389	310.350
10.895.357	10.072.695	10.448.468	Sum gjeld		12.586.001	12.176.622	12.659.405
178.000	178.000	178.000	Fondsobligasjoner	30	178.000	178.000	178.000
367.472	367.472	367.472	Eierandelskapital	32	367.472	367.472	367.472
0	0	0	Egne egenkapitalbevis		0	0	0
109.992	109.992	109.992	Overkursfond		109.992	109.992	109.992
838.502	736.770	680.446	Annen egenkapital		894.803	782.956	712.748
1.493.966	1.392.233	1.335.911	Sum egenkapital inkl. minoritetsinteresser		1.550.265	1.438.420	1.368.212
12.389.322	11.464.929	11.784.379	Sum gjeld og egenkapital		14.136.265	13.615.039	14.027.616

Andre forpliktelser og betingede forpliktelser, se note 31

Lena, 14. mars 2017

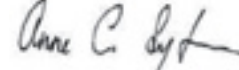
Geir Stenseth
Styrets leder

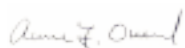
Steinar Nordengen
Styrets nestleder

Erlend Opsahl
Styremedlem

Anne Caroline Syljuåsen
Styremedlem

Anne J. Onsrud
Styremedlem

Nina Dyste
Ansattrepresentant

Kjell Arne Nyhus
Ansattrepresentant

Rolf E. Delingsrud
Adm. banksjef

Endring i egenkapitalen

Morbanken	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				Fonds- obligasjoner	Sum
	Eierandels- kapital	Overfonds- kurs	Grunn- fondet	Utgjevings- fond	Fond for urealisert gevinst	Annen egenkapital		
Egenkapital per. 31.12.2013	367.472	109.992	385.567	83.593	1.091	17.311	178.000	1.143.027
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-17.311	-13966	-19.288
Totalresultat			51.174	49.667	74.731	34.623	13.966	224.160
Egenkapital per. 31.12.2014	367.472	109.992	436.741	133.260	75.823	34.623	178.000	1.335.910
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-34.623	-7434	-42.057
Totalresultat			28.569	14.209	14.047	34.122	7.434	98.381
Egenkapital per. 31.12.2015	367.472	109.992	465.310	147.469	89.870	34.122	178.000	1.392.233
Utbytte, konsernbidrag og gaver						-34.122	-6931	-41.053
Totalresultat			47.787	32.807	14.513	40.749	6931	142.787
Egenkapital per. 31.12.2016	367.472	109.992	513.097	180.276	104.383	40.749	178.000	1.493.967

Morbanken	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				Fonds- obligasjoner	Minoritets- interesse	Sum
	Eierandels- kapital	Overfonds- kurs	Grunn- fondet	Utgjevings- fond	Fond for urealisert gevinst	Annen egenkapital			
Egenkapital per. 31.12.2013	367.472	109.992	385.566	83.593	1.091	40.604	178.000	1.535	1.167.853
Salg av datterselskap						1.535		-1.535	0
Utbytte og gaver						-17.311	-13966		-19.288
Totalresultat			51.174	49.667	74.731	42.097	13.966		231.635
Egenkapital per. 31.12.2014	367.472	109.992	436.741	133.260	75.823	66.925	178.000	0	1.368.212
Utbytte og gaver						-34.623	-7434		-42.057
Totalresultat			28.569	14.209	14.047	48.006	7.434		112.265
Egenkapital per. 31.12.2015	367.472	109.992	465.310	147.469	89.871	80.308	178.000	0	1.438.420
Utbytte og gaver						-34.122	-6.931		-41.053
Totalresultat			47.787	32.807	14.513	50.860	6.931		152.899
Egenkapital per. 31.12.2016	367.472	109.992	513.097	180.276	104.385	97.046	178.000	0	1.550.265

Kontantstrøm

Morbanken				Konsern		
2016	2015	2014	(Alle tall i hele 1.000 kroner)	2016	2015	2014
Operasjonelle aktiviteter						
-1.072.823	-466.279	262.535	Netto økning utlån/garantier til kunder	-370.094	-244.431	-606.961
537.097	389.458	274.587	Netto økning innskudd fra kunder	541.299	387.103	279.860
4.909	3.539	1.709	Innbetalinger på tidligere avskrevne fordringer	4.909	3.539	1.709
435.639	488.451	547.136	Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyrer fra kunder	484.405	561.645	643.288
-69.984	-109.925	-140.852	Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyrer til kunder	-69.628	-109.438	-140.413
-75.511	-86.793	-124.442	Utbetalinger av renter på andre lån	-106.974	-130.051	-168.412
28.193	45.502	51.593	Innbetalinger av renter på andre lån	24.326	34.768	45.810
23.013	17.043	12.758	Innbetalinger av utbytte	22.013	16.068	11.758
1.292	980	1.391	Innbetalinger fra andre driftsinntekter	1.256	1.046	9.931
-64.390	-109.444	-59.303	Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-64.155	-103.213	-111.138
-112.653	-97.954	-91.351	Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnskudd, arbeidsgiveravgift, skattetrekk mv.	-112.965	-98.147	-96.079
-28.533	-35.837	-32.488	Utbetalinger av skatter	-32.485	-39.993	-38.112
-57.833	401.882	-127.776	Netto utbetaling ved kjøp av verdipapirer for kortsiktige formål	-88.298	375.581	-129.260
-451.583	440.623	575.495	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	233.609	654.477	-298.019
Investeringsaktiviteter						
2.750	12.913	36.780	Innbetaling ved salg av aksjer	2.750	12.913	36.771
-23.119	-13.359	0	Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-23.119	-13.359	0
0	-20.055	-59.193	Inn/utbetaling ved kjøp av aksjer og andeler i konsernselskaper	0	0	0
0	76	0	Innbetalinger ved salg av driftsmidler m.v.	1.750	76	0
-8.014	-398	-2.731	Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler m.v.	-9.009	-2.031	3.652
-28.383	-20.823	-25.144	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-27.628	-2.401	40.423
Finansieringsaktiviteter						
30.276	-79.762	-75.388	Netto økning innskudd fra Norges Bank og andre finansinstitusjoner	-141	-99.947	-68.272
0	-130.961	117.077	Innbetalinger av ansvarlig lånekapital	0	-130.961	117.077
293.162	-504.892	-290.187	Innbetaling ved utstedelse av obligasjonsgjeld	-88.839	-589.891	249.813
-40.747	-34.623	-17.311	Utbetalinger av utbytte/gaver	-40.747	-34.623	-17.311
282.691	-750.238	-265.809	Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	-129.727	-855.422	281.307
-197.276	-330.438	284.544	Netto kontantstrøm for perioden	76.253	-203.346	23.711
552.078	882.517	597.973	Beholdning kontanter og kontantekvivalenter 01.01	143.549	346.896	323.185
354.803	552.078	882.517	Beholdning kontanter og kontantekvivalenter 31.12	219.803	143.549	346.896
-197.276	-330.438	284.544	Endring i perioden	76.253	-203.346	23.711
AVSTEMMING						
154.637	114.981	180.528	Resultat før skattekostnad	168.818	134.551	191.931
-28.533	-35.837	-32.488	Periodens betalte skatter og avgifter	-32.485	-39.993	-38.112
40.747	34.623	17.311	Gaver/utbytte	40.747	34.623	17.311
0	0	0	Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	0	0	0
2.368	2.766	2.845	Ordinære avskrivninger	5.100	4.836	4.980
0	-240	-36.780	Nedskrivning anleggsmidler	-2.750	-240	-36.771
3.798	16.914	22.508	Andre ikke-kontantposter	3.797	16.914	22.508
-64.155	397.344	-147.007	Netto utbetaling ved kjøp av verdipapirer for kortsiktige handelsformål	-134.980	372.321	-146.998
-29.628	-16.646	29.748	Endring i andre tidsavgrensingsposter	9.248	-14.746	12.524
-1.072.823	-466.279	262.535	Netto økning utlån/garantier til kunder	-370.094	-244.431	-606.961
537.097	389.458	274.587	Netto økning innskudd fra kunder	541.299	387.103	279.860
4.909	3.539	1.709	Innbetalinger på tidligere avskrevne fordringer	4.909	3.539	1.709
-451.583	440.623	575.495	Netto kontantstrøm for operasjonelle aktiviteter	233.609	654.477	-298.019
90.922	96.579	122.072	Sum kontanter og kontantekvivalenter er medtatt:	90.922	96.579	127.061
263.881	455.500	760.445	- kontanter, innskudd på postgiro og Norges Bank	128.881	46.971	219.835
			- innskudd i finansinstitusjoner			

Noter

Note 1 Generelle regnskapsprinsipper Opplysninger om selskapet:

Totens Sparebank sin hovedvirksomhet er bank og finanstjenester. Via datterselskapene er også drift og utleie av eiendom virksomheter i konsernet. Disse virksomhetene er av et begrenset omfang og konsernet har ikke utarbeidet et eget segmentregnskap for disse virksomhetene.

Bankens hovedkontor er lokalisert på Lena, og postadressen er: Totens Sparebank, Postboks 34, 2851 Lena

1.1 Generelle regnskapsprinsipper

Bankens og konsernets regnskap er avlagt i samsvar med EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser som skal anvendes per 31.12.2016, samt de ytterligere norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31.12.2016. Bankens og konsernets årsregnskap er også avlagt i overensstemmelse med de særskilte krav som stilles i lover og forskrifter for sparebanker.

1.2 Grunnlag for regnskapsutarbeidelsen

Regnskapet er presentert i norske kroner, avrundet til nærmeste hele tusen, så sant det ikke spesifikt er angitt noe annet. Det er utarbeidet basert på historisk kostprinsippet, med unntak av at følgende eiendeler og forpliktelser er balanseført til virkelig verdi: finansielle derivater, finansielle instrumenter holdt for omsetning og finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg. Anleggsmidler og avhendingsgrupper holdt for salg regnskapsføres til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

Utarbeidelse av finansregnskap i overensstemmelse med IFRS krever at ledelsen gjør vurderinger og estimater og tar forutsetninger som påvirker anvendelsen av regnskapsprinsipper og regnskapsførte beløp på eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimater og tilhørende forutsetninger er basert på historisk erfaring og andre faktorer som anses rimelige, forholdene tatt i betraktning. Disse beregningene danner grunnlaget for vurdering av balanseført verdi for eiendeler og forpliktelser som ikke kommer klart fram av andre kilder. Faktiske resultat kan avvike fra disse estimatene. Estimater og de underliggende forutsetninger vurderes løpende. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden endringene oppstår dersom de kun gjelder denne perioden. Dersom endringer også gjelder fremtidige perioder, fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder. Vurderinger ledelsen har gjort ved anvendelsen av IFRS standardene, som har betydelig effekt på finansregnskapet og estimater med betydelig risiko for vesentlige justeringer i det neste regnskapsåret, er det eventuelt redegjort for separat.

Regnskapsprinsippene som fremkommer nedenfor, er anvendt konsistent for alle periodene som presenteres i konsernregnskapet.

1.3 Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter sparebanken og datterselskaper hvor banken alene eller sammen med datterselskaper eier mer enn 50 % og/eller har bestemmende innflytelse, samt at eierskapet betraktes som varig. Datterselskap som er kjøpt eller solgt i løpet av året, konsolideres resultatmessig for den del av året selskapet har vært en del av konsernet. Datterselskap hvor aksjene utelukkende eies med sikte på senere avhendelse, konsolideres ikke.

Datterselskap er i morbankens regnskap regnskapsført til anskaffelseskost. Dette medfører at bokført verdi av datterselskap er kostpris på aksjene, redusert for eventuell nedskrivning for varig verditap.

Datterselskapenes bokførte verdi, kostpris og nedskrivninger er vist i egen note.

Konserninterne saldoer og eventuelle urealiserte gevinster og tap eller inntekter og kostnader knyttet til konserninterne transaksjoner, elimineres ved utarbeidelsen av konsernregnskapet.

Konsernregnskapet utarbeides etter overtakelsesmetoden, og det anvendes like regnskapsprinsipper for de selskaper som inngår i konsernet. Alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser tas opp i balansen til verdien på oppkjøpstidspunktet. Hvis kostpris på aksjene overstiger denne verdien, og det skyldes forventning om fremtidig inntjening, er den ført opp i balansen som goodwill. Goodwill testes for verdifall årlig.

Minoritetsinteresser beregnes av resultat etter skatt. Eiendeler og gjeld, samt alle resultatposter er således vist inklusive minoritetens andel i konsernregnskapet.

1.4 Utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til valutakursen på transaksjonstidspunktet. Valutakursdifferanse som fremkommer ved omregning, innregnes i resultatregnskapet.

1.5 Kontanter og kontantekvivalenter.

Kontanter og kontantekvivalenter består av kontantbeholdninger og innskudd i Norges Bank og finansinstitusjoner uten løpetid. Bankens policy er å ha så mye som mulig av kontanter og kontantekvivalenter i rentebærende innskudd, men banken må ha en del kontantbeholdning for å betjene sine kunder.

1.6 Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter omfatter finansielle eiendeler og forpliktelser, samt finansielle derivater. Finansielle eiendeler omfatter hovedsakelig utlån og verdipapirer med fast og variabel avkastning. Finansielle derivater er avtaler som inngås med eksterne forbindelser om fastsettelse av fremtidige rentevilkår, valutakurser og verdi av egenkapitalinstrumenter for en bestemt periode.

Klassifisering av finansielle instrumenter

Ved første gangs innregning blir finansielle instrumenter klassifisert i en av følgende kategorier avhengig av formålet med investeringen (jfr reglene for IFRS). Enkelte av kategoriene er ikke benyttet i Totens Sparebank og er derfor ikke nærmere omtalt.

Finansielle eiendeler holdt for trading, bokført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Finansielle derivater klassifiserte som sikringsinstrumenter.

Lån og fordringer, balanseført til amortisert kost.

Holde-til-forfall-investeringer, balanseført til amortisert kost.

Finansielle instrumenter tilgjengelige for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer mot egenkapitalen.

Lån og fordringer, balanseført til amortisert kost.

Utlån og garantier:

Utlån måles ved første gangs innregning til virkelig verdi. Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost med bruk av effektiv rente metode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader. Dersom det foreligger objektive bevis på verdifall foretas nedskrivning for verdifall. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån i samsvar med IAS39.

Kriteriet for beregning av tap på individuelle utlån og garantier er at det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en garanti har verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser: 1. Vesentlige finansielle problemer hos debitor. 2. Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd. 3. Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor. 4. Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.

Nedskrivning på grupper av utlån/garantier foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i grupper av lån med like risikokarakteristika. Ved vurdering av nedskrivning på grupper av utlån, inndeles utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorernes evne til å betale ved forfall. Næringsgrupper benyttes som kriterium. Verdifall beregnes på grunnlag av porteføljevurderinger, erfaringer, vekst og generelle utviklingstrekk.

Nedskrivning for tap dekker tap i engasjementsmassen som er inntrådt. Nedskrivning for tap inkluderer også mulige tap når det foreligger objektive bevis på at debitor har manglende framtidig oppgjørsevne. Det foretas kvartalsvis oppfølging av låneporteføljen med tilhørende vurdering av individuelle og gruppemessige nedskrivninger. Til grunn for nedskrivning for verdifall skal det foreligge en risikoklassifisering i samsvar med etablerte retningslinjer i henhold til bankens Kreditthåndbok.

Overtatte eiendeler blir vurdert i henhold til vurderingsregler for den enkelte eiendel.

Nedskrivningen utgjør forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Ved beregning av nåverdier benyttes løpende effektiv rente. Sikkerheter vurderes til påregnelig salgspris redusert med salgskostnader.

Finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Denne kategorien inneholder finansielle eiendeler holdt for omsetning eller finansielle eiendeler øremerket til virkelig verdi over resultatet. Eiendelene er klassifisert som omløpsmidler og vurdert til virkelig verdi. Alle gevinster og tap blir innregnet i resultatregnskapet. Når investeringer er rentebærende, innregnes renter i resultatregnskapet ved å bruke effektiv rente-metode. I hovedsak blir bankens aksjer, obligasjoner og derivater plassert i denne kategorien. Unntakene er aksjer som klassifiseres som tilgjengelige for salg (anleggsaksjer), og derivater som brukes som sikringsinstrument.

Finansielle instrumenter tilgjengelige for salg vurdert til virkelig verdi med verdiendringer mot egenkapitalen

Andre finansielle eiendeler som konsernet eier, er klassifisert som tilgjengelig for salg og vurdert til virkelig verdi. Hvis det ikke har vært mulig å fastsette virkelig verdi er kostpris brukt. Gevinster eller tap innregnes direkte mot egenkapitalen, bortsett fra tap ved verdifall og for monetære poster som for eksempel obligasjoner og gevinster eller tap på valutakurser. Når disse investeringene blir fraregnet, innregnes akkumulerte gevinster eller tap, som tidligere var innregnet direkte mot egenkapitalen, i resultatregnskapet. Når investeringer er rentebærende, innregnes renter i resultatregnskapet ved å bruke effektiv rente-metoden.

Finansielle derivater klassifiserte som sikringsinstrumenter

Banken bruker finansielle derivater for å kunne sikre eksponeringen mot rente- valuta- og aksjekursrisiko som oppstår gjennom bankens aktiviteter. Det er hovedsakelig renteswapper som benyttes. Eksponeringen mot finansiell risiko er beskrevet i styrets årsberetning. I henhold til bankens finansstrategi, kjøpes eller utstedes ikke finansielle derivater for handelsformål.

Finansielle derivater innregnes første gang til kostpris. I etterfølgende perioder vurderes finansielle derivater til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle derivater og sikringsbokføring

For å benytte sikringsbokføring kreves det at sikringen dokumenteres på avtaletidspunktet, at sikringen er svært effektiv og at sikringseffektiviteten kan måles både på avtaletidspunktet og senere i løpetiden. Sikringen anses normalt som svært effektiv hvis det både på avtaletidspunktet og i løpetiden kan forventes at endringer i virkelig verdi av det sikrede objekt tilsvarer endringer i virkelig verdi av sikringsinstrumentet. Det vil si at verdien av sikringsinstrumentet er mellom 80 % til 125 % av sikret objekt.

Sikringsbokføring anvendes for derivater som er ment for sikring av endringer i virkelig verdi på eiendeler eller forpliktelser. Risikoen for slike endringer i balansen er hovedsakelig relaterte til utlån, rentebærende verdipapirer, innskudd og rentebærende gjeld med avtale om fast rente. Bankens sikringsinstrumenter er i hovedsak rentebytteavtaler, hvor fast rente byttes i flytende. Banken har i disse tilfellene byttet fastrente/opsjonene mot flytende rente slik at banken ikke har noen rente/eller markedsrisiko knyttet til disse posisjonene (se note 24).

Endringer i virkelig verdi på sikret objekt og sikringsinstrumentet innregnes i Netto gevinster og tap i resultatregnskapet. Eventuell sikringsineffektivitet innregnes således i resultatregnskapet. Er sikringen 100 % effektiv vil nettoresultatet bli lik 0.

Hvis kravet for å benytte sikringsbokføring ikke oppfylles vil sikringsbokføringen opphøre. Derivatet vil da fortsatt bli innregnet til virkelig verdi, mens sikret objekt vil bli innregnet til amortisert kost. Endringer i verdien på derivatet vil bli ført løpende mot resultatet som tap/gevinst på verdipapirer som er omløpsmidler.

Virkelig verdi

For finansielle instrumenter som handles i et aktivt marked fastsettes virkelig verdi på bakgrunn av observerte markedsverdier. For øvrige finansielle instrumenter blir det brukt interne eller eksterne estimater basert på blant annet sist kjente omsetningskurs og nåverdberegninger. For finansielle instrumenter med dårlig likviditet knytter det seg usikkerhet til beregningene. Der det ikke finnes observerbare markedspriser for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, skal virkelig verdi av de finansielle eiendeler estimeres. I noen tilfeller hvor det er vanskelig å finne andre metoder for å beregne virkelig verdi kan eiendelen vurderes til historisk kostpris. Eventuell usikkerhet knyttet til innfrielse blir tatt hensyn til (kredittrisiko). Se note 39 for mer opplysninger om mer informasjon om hvilke verdsettelsesmetoder som er brukt.

1.7 Immaterielle eiendeler

1.7.1 Goodwill

Alle virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Goodwill representerer beløp som oppstår ved overtakelse av datterforetak og tilknyttede foretak. Goodwill innregnes i balansen til anskaffelseskost (fratrullet eventuelle akkumulerte tap ved verdifall). Goodwill fordeles på kontantstrømgenererende enheter og blir testet årlig for verdifall. Negativ goodwill innregnes direkte i resultatregnskapet.

1.7.2 Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som anskaffes, innregnes i balansen til anskaffelseskost, fratrullet akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall. Kostnader forbundet med større programvareinvesteringer som vil gi økonomiske fordeler og med antatt levetid på minst tre år innregnes som immaterielle eiendeler. Senere utgifter vedrørende balanseførte immaterielle eiendeler balanseføres bare når de øker de fremtidige økonomiske fordeler relatert til denne eiendelen. Alle andre utgifter kostnadsføres i den perioden de påløper. Avskrivninger beregnes og resultatføres lineært over estimert utnyttbar levetid for de immaterielle eiendelene, med mindre slik levetid er ubestemt.

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubegrenset økonomisk levetid blir testet for verdifall på balansedagen. Andre immaterielle eiendeler blir avskrevet fra tidspunktet de er tilgjengelige for bruk. Estimert utnyttbar levetid fremgår av note 22.

1.8 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler innregnes i balansen til anskaffelseskost, fratrullet akkumulerte avskrivninger og eventuelt tap ved verdifall. Når deler av eiendom, anlegg og utstyr har forskjellig utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate eiendom, anlegg og utstyr. Pådratte utgifter til utskiftning av deler av driftsmiddel innregnes i balanseført verdi for en enhet av eiendom, anlegg og utstyr når slike utgifter antas å gi foretaket fremtidige

økonomiske fordeler relatert til utskiftningene og utgiftene for de utskiftede deler kan måles pålitelig. Alle andre utgifter innregnes i resultatregnskapet i den perioden de påløper. Avskrivninger beregnes lineært over estimert utnyttbar levetid for driftsmiddelet og belastes resultatregnskapet. Tomter avskrives ikke. Estimert økonomisk levetid fremgår i note 22 og 23. Restverdi revurderes årlig dersom den ikke er ubetydelig.

1.9 Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer regnskapsføres til anskaffelseskost fratrullet tap ved verdifall.

1.10 Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Balanseført verdi av konsernets ikke-finansielle eiendeler blir, med unntak av beholdning og eiendeler ved utsatt skatt (se regnskapsprinsipp 1.19), gjennomgått på balansedagen for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Årlig beregnes gjenvinnbart beløp på balansedagen for goodwill, eiendeler som har en ubestemt utnyttbar levetid og immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelige for bruk. Tap ved verdifall innregnes når balanseført verdi av en eiendel eller kontantgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Tap ved verdifall innregnes i resultatregnskapet. Verdifall beregnet for kontantgenererende enheter fordeles slik at balanseført verdi av eventuell goodwill i kontantgenererende enheter reduseres først. Deretter fordeles resterende verdifall på de øvrige eiendelene i enheten forholdsmessig ut i fra balanseført verdier.

Beregning av gjenvinnbart beløp

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgspris og bruksverdi. Bruksverdi beregnes ved å diskontere forventede fremtidige kontantstrømmer til nåverdi ved å benytte diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og den risiko som er knyttet til den spesifikke eiendelen. For eiendeler som ikke hovedsaklig generer uavhengige kontantstrømmer, fastsettes gjenvinnbart beløp for den kontantgenererende enhet som eiendelen tilhører.

Reversering av verdifall

Tap ved verdifall av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres tap ved verdifall dersom det er en endring i estimater benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Et tap ved verdifall reverseres bare i den grad eiendelens balanseførte verdi ikke overstiger den balanseførte verdien som ville vært fastsatt, netto etter avskrivninger eller amortisering, dersom ingen tap ved verdifall hadde vært innregnet.

1.11 Rentebærende lån og kreditter

Rentebærende lån og kreditter innregnes første gang til virkelig verdi, fratrullet direkte henførbare transaksjonsutgifter. I etterfølgende perioder måles rentebærende forpliktelser til amortisert kost, ved å bruke effektiv rente metoden.

1.12 Utbytte

Utbytte innregnes som forpliktelse i den perioden de blir vedtatt.

1.13 Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre betalingsforpliktelser innregnes til kost.

1.14 Avsetning

En avsetning innregnes i balansen når konsernet har en eksisterende rettslig forpliktelse eller underforstått plikt, som følge av en tidligere hendelse og det er sannsynlig at det vil kreves en strøm av økonomiske fordeler fra foretaket for å innfri forpliktelsen. Dersom effekten er betydelig, beregnes avsetningen ved å neddiskontere forventede fremtidige kontantstrømmer med en diskonteringsrente før skatt som reflekterer markedets prissetting av tidsverdien av penger og, hvis relevant, risikoer spesifikt knyttet til forpliktelsen.

1.15 Pensjonsforpliktelser

Netto forpliktelse knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger beregnes separat for hver ordning ved å estimere størrelsen på fremtidige ytelser som den ansatte har opptjent gjennom sin arbeidsinnsats i inneværende og tidligere perioder. Disse fremtidige ytelsene diskonteres for å beregne nåverdien, og virkelig verdi av pensjonsmidler trekkes fra for å finne netto forpliktelse. Diskonteringsrenten utgjør balansedagens rente på godt sikrede obligasjonslån med tilnærmet samme løpetid som konsernets forpliktelser. Beregningene er gjort av en kvalifisert aktuar, og er basert på lineær opptjeningsmodell. Når ytelsene i en ordning forbedres, innregnes den andelen av økningen i ytelsene, som ansatte har opparbeidet rettighet til, som kostnad i resultatregnskapet lineært over gjennomsnittlig tidsperiode frem til de ansatte har oppnådd en ubetinget rett til de økte ytelsene. Kostnaden innregnes umiddelbart i resultatregnskapet dersom de ansatte allerede ved tildeling har fått en ubetinget rett til økte ytelser. Aktuarielle gevinster og tap ved beregning av foretakets forpliktelse for en pensjonsordning innregnes direkte i egenkapitalen. Når beregningene resulterer i en netto eiendel for foretaket, begrenses innregningen av denne eiendelen til nettoen av totale urealiserte aktuarielle tap og kostnad ved tidligere perioders pensjonsopptjening og nåverdien av fremtidige tilbakebetalinger fra ordningen eller reduksjoner i innbetalinger til ordningen.

1.16 Egenkapitalbevis

Ved tilbakekjøp av egne egenkapitalbevis innregnes kjøpesummen inklusive direkte henførbare kostnader som endring i egenkapitalen. Egne egenkapitalbevis presenteres som en reduksjon i egenkapitalen.

1.17 Periodisering - inntektsføring/kostnadsføring

Renter inntektsinnregnes/kostnadsføres etter effektiv rente metode. Provisjoner innregnes i resultatregnskapet etter hvert som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader. Utbytteinntekter innregnes i resultatet på det tidspunktet rett til å motta betaling er etablert. Leieinntekter innregnes i resultatregnskapet lineært over avtalt leieperiode. Driftsinntekter fra utførte tjenester innregnes i resultatregnskapet i forhold til transaksjonens fullføringsgrad på balansedagen. Leiebetalinger under operasjonelle leieavtaler innregnes i resultatregnskapet lineært over leieperioden. Renteelementet i betalinger under finansielle leieavtaler innregnes i resultatet basert på effektiv rente-metode.

Forskuddsbetalte inntekter og påløpte ikke betalte kostnader periodiseres og innregnes som gjeld i balansen. Opptjente ikke

betalte inntekter inntektsføres og innregnes som et tilgodehavende i balansen.

1.18 Skatt

Inntektsskatt på periodens resultat består av periodeskatt og utsatt skatt. Inntektsskatt innregnes i resultatet med unntak av skatt på poster som er innregnet direkte mot egenkapitalen. Skatteeffekten av sistnevnte poster innregnes direkte mot egenkapitalen. Periodeskatt utgjør forventet betalbar skatt på årets skattpliktige resultat til gjeldende skattesatser på balansedagen, og eventuelle korrigeringer av utsatt skatt/skattefordel for tidligere år. Utsatt skatt avsettes basert på balanseorientert gjeldsmetode ved å ta hensyn til midlertidige forskjeller mellom balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser i den finansielle rapporteringen og skattemessige verdier. Det tas ikke hensyn til følgende midlertidige forskjeller: goodwill som ikke er skattemessig fradragsberettiget, opprinnelig innregning av eiendeler eller forpliktelser som ikke påvirker verken regnskapsmessig eller skattemessig resultat, samt forskjeller relatert til investeringer i datterforetak som ikke antas å reversere i overskuelig fremtid. Avsetningen for utsatt skatt er basert på forventninger om realisasjon av eller oppgjør for balanseførte verdier av eiendeler og forpliktelser, og er beregnet med skattesatser som er kjent for fremtidige år. Ved utsatt skatt innregnes eiendeler kun i den grad det er sannsynlig at eiendelen kan utnyttes gjennom fremtidige skattemessige resultater. Ved utsatt skatt reduseres eiendelen i den grad det ikke lenger er sannsynlig at skattefordelen vil bli realisert.

1.19 Segmentrapportering

Et segment utgjør en identifiserbar del som enten leverer produkter eller tjenester (virksomhetssegment), eller leverer produkter eller tjenester innenfor et særskilt økonomisk miljø (geografisk segment), og som har en risiko og avkastning som er forskjellig fra andre segmenter. I tillegg vises de ufordelte postene. Det rapporteres ikke geografisk segment.

1.20 Anvendelse av IFRS-Standarder

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Alle mulige effekter av de nye standardene er ikke gjennomgått men i det følgende vil de endringer som kan tenkes å påvirke konsernets fremtidige rapportering i vesentlig grad omtales.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 erstatter dagens IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler, samt sikringsbokføring. IFRS 9 gjelder med virkning fra og med regnskapsåret som begynner 1. januar 2018 og er godkjent av EU. Det er adgang til tidligere anvendelse av standarden. Dette vil ikke Totens Sparebank benytte seg av.

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI), virkelig verdi med verdiendring over resultatet og amortisert kost. Målekategorien bestemmes ved førstegangsinngang av eiendelen. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilke forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Verdifall som skyldes kredittrisiko skal nå innregnes basert på forventet tap i stedet for dagens modell der tap må være pådratt. Hvis kredittrisikoen ikke har økt vesentlig fra opprinnelig

innregning skal nedskrivning være basert på 12 måneders forventet tap. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig skal nedskrivningen være forventet tap over levetiden. Implementering av en forventet-tap-modell vil medføre at tap innregnes på et tidligere tidspunkt enn etter dagens regelverk. Det er således forventet en økning i nedskrivninger for tap.

For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Ett viktig unntak knytter seg til de tilfeller der virkelig verdi opsjonen er brukt på finansielle forpliktelser. I disse tilfeller skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i andre inntekter og kostnader.

Egenkapitalinstrumenter skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi over resultatet. Det er mulig å presentere verdiendringene over andre inntekter og kostnader, men valget er bindende, og ved senere salg kan ikke gevinst/tap resultatføres.

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt, men det er forenklinger i krav til testing av sikringsforhold.

Det utvikles gjennom Eika-gruppen en felles modell for Eika-bankene som vil gi bankene grunnlag for å gjøre tapsavsetninger i henhold til IFRS 9 fra 1.1.2018. Foreløpig har ikke banken har sluttført konsekvensutredningen av å ta denne modellen i bruk.

IFRS 15 Inntekt fra kontrakter med kunder

IASB har publisert den nye standarden IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder. Den nye standarden skisserer en helhetlig modell for regnskapsføring av inntekter, og vil erstatte IAS 18. Den nye standarden gjelder for regnskapsår som begynner 1. januar 2017 eller senere, men tidligere anvendelse er tillatt. Det er forventet at EU-kommisjonen vil vedta standarden i løpet av andre kvartal 2016. Standarden gjelder ikke for finansielle instrumenter. Banken mener innføring av denne standarden i liten grad vil påvirke banken.

IFRS 16 Leasing

IASB har publisert den nye standarden IFRS 16 Leasing som endrer bokføringskravene for leasing-takere. Alle leasing-kontrakter (unntatt korte kontrakter og mindre leasing-eiendeler) må bokføres på leasing-takerens balanse som en eiendel med bruksrett og som en gjeld. Betalingene fra en slik kontrakt skal presenteres som avskrivning og rentekostnad. Bokføringskravene for leasing-giver er uforandret. Tilleggsopplysninger er også påkrevd. Den nye standarden trer i kraft for regnskapsår som begynner 1. januar 2019 eller senere. Tidlig implementering er tillatt. Endringene er enda ikke godkjent av EU-kommisjonen. Banken har på nåværende tidspunkt ikke tenkt å anvende denne standarden, og banken mener innføring av denne standarden i liten grad vil påvirke banken.

Andre endringer i IFRS

IASB har publisert enkelte nye eller endrede standarder som er vurdert til ikke å ha innvirkning på konsernet. Dette omfatter IFRS 10, IFRS 12, IFRS 14, IAS 1, IAS 16, IAS 28 og IAS 38.

2 Finansiell risiko

Banken har gruppert risiko knyttet til sine finansielle instrumenter i tre grupper. Dette er kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Det vises også til beskrivelse av finansiell risiko i styrets årsberetning.

2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan oppfylle sine kontraktsmessige forpliktelser. For banken er dette i stor grad knyttet til risiko knyttet til tap på utlån. Vurdering av risiko og metoder som benyttes for å måle behov for avsetninger til tap på utlån og garantier er beskrevet nærmere i prinsippnoten. Det vises også til note 17 hvor metode for risiko-klassifisering og nedskrivingsbeløp vises. Her vises også utvikling i tap, og hvilke nedskrivninger som er gjennomført.

Banken har ikke endret sin generelle praksis for kredittvurdering og men har tatt i bruk en sannsynlighetsbasert risikoklassifiseringsmodell, som er nærmere beskrevet i note 17. Endrede generelle økonomiske utsikter i forhold til forrige år kan allikevel medføre noe endring ved vurderingen nye utlån. En stor andel av bankens utlån er gitt med sikkerhet i boliger i bankens primærområde. Historisk sett har banken lite tap på disse utlånene, og det er fortsatt bankens vurdering at det er lite sannsynlige med vesentlige tap knyttet til disse utlånene. Det er også bankens vurdering at bankens primærområde er mindre preget av opp og nedgangstider en generelt i Norge, og kredittrisikoen derfor er mer stabil her enn i pressområdene.

Banken har en betydelig obligasjonsportefølje (se note 19). Banken har en policy om å investere i obligasjoner med god kredittverdighet, og i hovedsak i papirer med flytende rente. Banken har også en øvre ramme for hvor mye som av forvaltingskapitalen som kan plasseres i obligasjoner (per 31.12.16 maksimalt 1 600 mill. kroner).

En generell økning i kredittrisiko knyttet til obligasjoner, vil påvirke verdivurderingen av denne porteføljen. Generelt vil en økning i kredittrisikoen redusere verdien av obligasjonsporteføljen. I tillegg vil kredittverdigheten til den enkelte obligasjonsutsteder påvirke verdien av obligasjonen. En generell økning i kredittrisikopremien på 1,5 % på en portefølje på ca 1 600 millioner med i snitt 3 års løpetid vil ha en negativ effekt på verdien av porteføljen med ca 70 mill. kroner.

2.2 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko knyttet til om banken kan betale sine forpliktelser når de forfaller. Det vises til note 34 som viser en oppstilling for når balansepostene forfaller og omtaler bankens strategi knyttet til likviditetsrisiko. Banken har som strategi på å hente mye av sin funding gjennom langsiktige lån. Banken har også løpende arbeidet for å ha god likviditet, og har en målsetting om å ha likvider for å dekke forfall på innlån 1 år frem i tid. Likviditetsrisikoen følges løpende opp gjennom måling og rapportering av likviditetsindikator I og II, og LCR. Banken har fastsatt interne mål her som en noe strengere enn de offisielle krav og har som mål å ha en lav likviditetsrisiko.

2.3 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko knyttet til endringer i markedspriser. For banken gjelder dette i hovedsak endringer i rentenivå, og dels endringer i aksje/obligasjonsverdier. Note 35 viser en oversikt over balansepostene og når en renteendring vil kunne gjennomføres. Banken har som målsetting å være minimalt utsatt for risiko knyttet til endringer i rentenivå. Banken benytter seg derfor av rentebytteavtaler for å sikre seg mot renterisiko knytte til fastrenteavtaler på utlån eller innlån, en oversikt over de samlede rentebytteavtaler og deres verdi vises i note 24.

Når det gjelder bankens obligasjoner er dette for alle vesentlige poster obligasjoner med flytende rente (note 19), som i liten grad er utsatt for markedsrisiko.

Banken har markedsrisiko knyttet til aksjekurser, denne er begrenset gjennom at styret har definert en fastsatt en ramme for investering i aksjer, grunnfond og aksjefond, som er klassifisert

som omløpsmidler, til maksimalt 45 mill. kroner. For en oversikt over bankens investeringer i aksjer/fond se note 20, og note 6. I perioder med store svingninger er det større risiko knyttet til investeringer i verdipapirer med variabel avkastning, enn alternative plasseringer. Banken har en forholdsvis liten andel av sin kapital investert i omløpsaksjer ved utgangen av 2016 (13,1 mill. kroner). Banken har i tillegg ca. 30,0 mill. kroner plassert i fond som er klassifisert i samme regnskapspost som aksjer.

Note 2 Kritiske estimater og vurderinger.

Tap på utlån, obligasjoner og garantier (note 17)

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig og store og spesielt risikable engasjementer gjennomgås løpende. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt mer en 11 dager eller dersom de har en særlig dårlig betalingshistorikk. Banken systemer for risikoklassifisering er omtalt i note 17. Banken foretar nedskrivning for verdifall på individuelle lån dersom det foreligger en objektiv informasjon på redusert kredittkvalitet i form av redusert betalingsevne eller sikkerhetsverdi etter at lånet har blitt bevilget. Redusert kredittkvalitet er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet. Slik informasjon kan være betalingshistorikk, og informasjon om debitors betalingsevne. Nedskrivning for verdifall på individuelle lån beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av spesifiserte tap. Senere renteendringer hensyntas for låneavtaler med flytende rente.

Nedskrivning for verdifall beregnes på undergrupper av utlån der det foreligger objektiv informasjon som viser at kredittrisikoen har økt etter at kredittene er bevilget, men hvor det ikke er mulig å gjennomgå alle engasjementer på individuell basis eller informasjonen ikke lar seg spesifisere på engasjementsnivå. Slik informasjon kan være negativ utvikling i risikoklassifisering eller informasjon om negativ utvikling i sikkerhetsverdier, lønnsomheten i en bransje, eller grupper av debitors betalingssevne.

Nedskrivning for verdifall vil alltid baseres på en betydelig grad av skjønn. Prediksjoner basert på historisk informasjon kan vise seg å bli feil fordi man aldri kan vite med sikkerhet hvilke relevans historiske data har som beslutningsgrunnlag. I mange tilfeller vil sikkerheter måtte realiseres i lite likvide markeder og prisfastsettelsen kan derfor være beheftet med betydelig usikkerhet.

Banken har ikke endret sin generelle praksis for kredittvurdering og benytter samme modeller/praksis som for tidligere år. Dette gjelder også for avsetninger for tap. Det er bankens vurdering at bankens primærområde er mindre preget av opp og nedgangstider en generelt i Norge, og tapene knyttet til utlån til kunder derfor vil variere mindre enn i pressområdene. Utlån til kunder utgjør en svært vesentlig del av bankens samlede eiendeler og en økning i tap knyttet til denne posten vil derfor ha betydelige effekter på bankens resultater. F. eks vil et årlig tap på 1 % av utlån til kunder øke årlige tapskostnader i konsernet fra 2016 sitt nivå på 3,8 mill. kroner til 123,3 mill. kroner. Bankens estimater viser at de tapsavsetninger som er gjort sannsynligvis vil være dekkende.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser (note 20 og 40)

Eiendeler som vurderes til virkelig verdi over resultatregnskapet vil normalt omsettes i aktive markeder og verdien vil således kunne fastsettes med rimelig grad av sikkerhet. For eiendeler som klassifiseres som tilgjengelig for salg vil ikke dette nødvendigvis være tilfellet. Tilsvarende vil markedsverdier for eiendeler og forpliktelser som regnskapsføres til amortisert kost og som fremkommer i noter, kunne være estimater basert på diskonterte forventede kontantstrømmer, multiplikatoranalyser eller andre beregningsmetoder. Slike vil kunne være beheftet med betydelig usikkerhet. Med unntak for noen få aksjer er det norske aksjemarkedet lite likvid.

Aksjekurser vil i de fleste tilfeller være sist omsatte kurs. I noen tilfeller der likviditeten er dårlig og det fremkommer større uforklarte prisbevegelser rundt årsskiftet, vil kursen kunne være fastsatt som volumvektet gjennomsnitt over en tidsperiode, vanligvis desember.

Verdien av bankens verdipapirer med variabel avkastning er vurdert til 300 mill. kroner ved årsskiftet. Herav utgjør aksjer i Eika Gruppen AS 172,9 mill. kroner og Eika Boligkreditt AS 102,5 mill. kroner. Ved en endring i verdisetningen av disse selskapene vil derfor banken være utsatt for risiko av betydning. Verdsattelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verddivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsettelsesmetoder. Denne verddivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen. Aksjene i Eika Boligkreditt AS er vurdert med basis i siste emisjonskurs og egenkapital per aksje i selskapet. Banken anser det ikke som sannsynlig at verdien av aksjene i Eika Gruppen og Eika Boligkreditt AS vil endre seg vesentlig i det kommende regnskapsår. Når det gjelder bankens omløpsaksjer anses det som sannsynlig at disse vil følge den generelle børsutviklingen.

Virkelig verdi av derivater (note 24)

Virkelig verdi av derivater fremkommer vanligvis ved bruk av verddivurderingsmodeller der prisen på underliggende, eksempelvis renter og valuta innhentes i markedet. For opsjoner vil volatiliteter være observerte implisitte volatiliteter eller beregnede volatiliteter basert på historiske kursbevegelser for underliggende. I de tilfeller bankens risikoposisjon er tilnærmet nøytral, vil midtkurser bli anvendt. Med nøytral risikoposisjon menes eksempelvis at renterisiko innenfor et løpetidsbånd er tilnærmet null. I motsatt fall brukes den relevante kjøps eller salgskurs for å vurdere nettoposisjonen.

Bankens derivater er i stor grad sikringsinstrumenter og en endring i verdien på disse vil derfor i stor grad samsvare med verdiendringer på sikringsobjektet og ha begrenset effekt på bankens finansielle stilling.

Pensjoner (note 10)

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder; avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, turnover, utvikling i grunnbeløpet og den generelle utviklingen i antall uføretrygdede og levealder er av stor betydning. Usikkerheten er i stor grad knyttet til bruttoforpliktelser og ikke til den nettoforpliktelser som fremkommer i balansen. Estimaterendringer som følge av endringer i nevnte parametere vil innregnes direkte mot egenkapitalen og ikke belaste resultatregnskapet umiddelbart slik som andre estimaterendringer.

Tidligere avsetninger for fremtidige forpliktelser knyttet til AFP ble tilbakeført i løpet av 2010. Dette gjelder ikke for avsetninger som dekker de som har begynt å ta ut AFP ved inngangen av 2010. Per 31.12.2016 er det derfor kun regnskapsmessig avsatt for å dekke bedriftens fremtidig AFP-forpliktelser for aktive AFP pensjonister.

Note 3 Endringer i konsernstruktur

Totens Sparebank sine datterselskaper er nærmere beskrevet i note 21.

Note 4 Segmentinformasjon

Banken har to strategiske forretningsområder som rapporteres til ledelsen. Dette er privatmarkedet og bedriftsmarkedet. I noten nedenfor vises tilsvarende segmentinformasjon som rapporteres til ledelsen i banken. Personkunder som følges opp via næringsavdelingen inngår i bedriftsmarkedet. Det er vår vurdering at det ikke foreligger vesentlig forskjeller i risiko og avkastning på produkter og tjenester som inngår i bankens hovedmarkeder.

Morbank 2016

	Privat- marked	Bedrifts- marked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	139.212	99.283	-3.079	235.417
Netto andre driftsinntekter	48.307	8.103	46.346	102.757
Driftskostnader	46.405	11.450	124.632	182.488
Driftsresultat før tap	141.114	95.936	-81.365	155.685
Tap på utlån	1.313	2.484	0	3.798
Nedskrivninger	0	0	2.750	2.750
Driftsresultat før skatt	139.801	93.452	-78.617	154.636
Skatt	34.950	23.363	-27.572	30.741
Resultat etter skatt	104.851	70.089	-51.045	123.895
Balanse				
Netto utlån til kunder	6.026.285	4.008.369	238.620	10.273.274
Andre eiendeler	0	0	2.116.048	2.116.048
Sum eiendeler per segment	6.026.285	4.008.369	2.354.668	12.389.322
Innskudd fra og gjeld til kunder	5.185.508	2.270.298	138.468	7.594.274
Annen gjeld	0	0	3.301.082	3.301.082
Sum gjeld	5.185.508	2.270.298	3.439.548	10.895.356
Egenkapital	0	0	1.493.966	1.493.966
Sum gjeld og egenkapital per segment	5.185.508	2.270.298	4.911.739	12.389.322

Morbank 2015

	Privat- marked	Bedrifts- marked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	129.120	100.791	5.540	235.451
Netto andre driftsinntekter	62.313	9.866	3.912	76.091
Driftskostnader	45.459	9.752	117.242	172.453
Driftsresultat før tap	145.974	100.905	-107.790	139.089
Tap på utlån	2.701	10.962	3.251	16.914
Nedskrivninger	0	0	240	240
Driftsresultat før skatt	143.273	89.943	-110.801	122.415
Skatt	38.684	24.285	-33.475	29.494
Resultat etter skatt	104.589	65.658	-77.326	92.922
Balanse				
Netto utlån til kunder	5.336.972	3.650.205	222.979	9.210.157
Andre eiendeler	0	0	2.254.772	2.254.772
Sum eiendeler per segment	5.336.972	3.650.205	2.477.751	11.464.929
Innskudd fra og gjeld til kunder	4.779.545	1.992.154	285.479	7.057.178
Annen gjeld	0	0	3.193.518	3.193.518
Sum gjeld	4.779.545	1.992.154	3.478.997	10.250.696
Egenkapital	0	0	1.214.233	1.214.233
Sum gjeld og egenkapital per segment	4.779.545	1.992.154	4.693.230	11.464.929

Konsern 2016

	Privat- marked	Bedrifts- marked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	164.472	99.283	-3.079	260.676
Netto andre driftsinntekter	35.419	8.103	46.346	89.869
Driftskostnader	44.597	11.450	124.632	180.680
Driftsresultat før tap	155.294	95.936	-81.365	169.865
Tap på utlån	1.313	2.484	0	3.797
Nedskrivinger	0	0	2.750	2.750
Driftsresultat før skatt	153.981	93.452	-78.615	168.818
Skatt	39.019	23.363	-27.572	34.810
Resultat etter skatt	114.962	70.089	-51.043	134.009
Balanse				
Netto utlån til kunder	7.991.287	4.004.994	246.129	12.242.410
Andre eiendeler	0	0	1.893.855	1.893.855
Sum eiendeler per segment	7.991.287	4.004.994	2.139.984	14.136.265
Innskudd fra og gjeld til kunder	5.113.241	2.147.023	329.828	7.590.092
Annen gjeld	0	0	4.995.909	4.995.909
Sum gjeld	5.113.241	2.147.023	5.325.737	12.586.001
Egenkapital	0	0	1.550.265	1.550.265
Sum gjeld og egenkapital per segment	5.113.241	2.048.320	6.854.224	14.136.265

Konsern 2015

	Privat- marked	Bedrifts- marked	Ufordelt	Sum
Resultatregnskap				
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	168.860	100.791	5.540	275.191
Netto andre driftsinntekter	40.080	9.866	3.912	53.857
Driftskostnader	43.399	9.752	117.242	170.392
Driftsresultat før tap	165.541	100.905	-107.790	158.656
Tap på utlån	2.701	10.962	3.251	16.914
Nedskrivinger	0	0	240	240
Driftsresultat før skatt	162.840	89.943	-110.801	141.982
Skatt	44.366	24.285	-33.475	35.176
Resultat etter skatt	118.474	65.658	-77.326	106.807
Balanse				
Netto utlån til kunder	8.008.839	3.650.205	222.979	11.882.023
Andre eiendeler	0	0	1.733.017	1.733.017
Sum eiendeler per segment	8.008.839	3.650.205	1.955.996	13.615.039
Innskudd fra og gjeld til kunder	5.312.459	1.992.154	285.479	7.590.092
Annen gjeld	0	0	4.586.530	4.586.530
Sum gjeld	5.312.459	1.992.154	4.872.009	12.176.622
Egenkapital	0	0	1.438.419	1.438.419
Sum gjeld og egenkapital per segment	5.312.459	1.992.154	6.310.428	13.615.039

Note 5 Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	4.919	14.174	851	3.238
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	352.718	379.233	412.952	472.478
Renter og lignende inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	23.273	31.328	23.475	31.530
Andre renteinntekter og lignende inntekter	1			
Sum renteinntekter	380.911	424.735	437.278	507.246
Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	470	470	470	470
Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	69.984	109.925	69.628	109.438
Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	63.572	66.244	95.035	109.502
Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	5.659	14.421	5.659	14.421
Andre rentekostnader og lignende kostnader	5.810	5.658	5.810	5.658
Sum rentekostnader	145.494	196.718	176.602	239.489
Netto rente- og kredittprovisjoner	235.417	228.017	260.676	267.757

Herav inntektsførte renter og provisjoner på engasjement hvor det er foretatt nedskrivninger

	2.685	4.552	2.685	4.552

Note 6 Netto verdiendringer og gevinst/tap på valuta og verdipapirer til virkelig verdi over resultatet og driftsresultat fra ordinær drift.

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	1.393	-25.848	1.006	-27.127
Aksjer og andre verdipapirer med variabel avkastning	1.490	1.378	1.490	1.378
Valuta og finansielle derivater	3.439	-5.614	3.439	-5.614
Sum	6.321	-30.085	5.935	-31.364

Banken verdiendringer knytter seg til verdipapirer som ble øremerket til kategorien virkelig verdi over resultatet ved første gangs registrering. I tillegg er verdiendringer knyttet til derivater ført mot resultatet.

Finansielle verdipapirer som måles til virkelig verdi over resultatet har en vesentlig betydning for Totens Sparebank sitt resultat og stilling. Bankens resultater påvirkes i stor grad av svingninger i verdiene på aksje- og obligasjonsporteføljen.

	Morbank			
	2016	2015		
Driftsresultat	154.636	122.418		
Netto verdiendringer og gevinst/tap på verdipapirer til virkelig verdi over resultatet.	6.321	-30.085		
Netto tap/gevinst på langsiktige investeringer i verdipapirer	2.750	240		
Utbytte	23.013	17.043		
Driftsresultat fra ordinær bankdrift	122.551	135.220		

Note 7 Andre driftsinntekter

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Andre inntekter	1.222	944	872	718
Andre inntekter / Ring Medisinske Senter		7.956		7.956
Driftsinntekter faste eiendommer	70	80	384	372
Sum andre driftsinntekter	1.292	8.979	1.256	9.046

Note 8 Spesifikasjon av provisjonsinntekter og inntekter fra banktjenester

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Betalingsformidling	30.153	28.451	30.153	28.451
Provisjon spare- og plasseringsprodukter	5.730	5.526	5.730	5.526
Provisjon fra boligkreditt	19.626	32.045	8.130	11.999
Provisjon forsikringstjenester	17.110	17.316	17.110	17.316
Annen virksomhet	6.683	3.538	6.714	3.538
Garantiprovisjon	4.189	4.723	4.189	4.723
Sum inntekter	83.491	91.599	72.026	71.553

Note 9 Lønn og personalkostnader

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Lønn	78.327	71.593	78.639	71.788
Pensjoner (note 10)	7.204	8.052	7.204	8.052
Sosiale kostnader	15.429	12.411	15.429	12.411
Sum	100.961	92.056	101.273	92.252

Antall ansatte pr 31.12	114	132	114	132
Gjennomsnittlig årsverk	111	121	111	121

Antall ansatte pr 31.12.2016 inkludere 9 ansatte som er fritatt for arbeidsplikt i forbindelse med avtaler om avslutning av arbeidsforholdet med banken. Disse er formelt ansatt i banken ut oppsigelsesperioden.

Oversikt over lån, lønn og andre godtgjørelser til bankens ledelse og styret 2016

	Morbank				Konsern			
	Lønn	Annen godtgjørelse	Arlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstilleser	Lønn	Annen godtgjørelse	Arlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstilleser
Ledende ansatte:	7.680	494	1.012	12.831	7.394	494	1.012	12.831
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	1.944	264	240	2.300	1.944	264	240	2.300
Visedministrerende banksjef, Stig Håvard Blikseth	1.336	39	165	900	1.336	39	165	900
Banksjef Finans, Johan Øverseth Røstøen	1.095	51	117	4.000	1.095	51	117	4.000
Banksjef Forretningsstøtte, Geir Sindre Von Schantz Nyborg	1.074	62	97	2.765	1.074	62	97	2.765
Banksjef Bedriftsmarked, Jan Sverre Seierstad (lønn fra 1.10.2016)	286		128	2.856			128	2.856
Banksjef Bedriftsmarked, Torleif Lilløy (Sluttet 01.08.2016)	951	47	181		951	47	181	
Banksjef Personmarked, Åse Charlotte Øye	993	31	84	10	993	31	84	10
Styret (inkl. varamedlemmer):		1.003		3.540		1.003		3.540
Leder Geir Stenseth		263		1.200		263		1.200
Nestleder Steinar Nordengen		147				147		
Styremedlem Erland Opsahl		103		250		103		250
Styremedlem Kjell Arne Nyhus (ansattes representant) 1)		23		916		23		916
Styremedlem Anne C. Syljuåsen		103				103		
Styremedlem Anne Jacobsen Onsrud		70				70		
Tidligere styremedlem Christian Børresen		40				40		
Tidligere styremedlem Jan Sverre Seierstad (ansattes representant) 1)		86				86		
Varamedlem Tove Beate S. Karlsen		13				13		
Styremedlem Nina Dyste (ansattes representant) 1)		109		1.174		109		1.174
Varamedlem Anne Lydia Domaas (ansattes representant) 1)		7				7		
Tidligere medlem Jørn Wroldsen		33				33		
Tidligere varamedlem Ragnhild Waldemar		6				6		
Revisjonsutvalg:		156				156		
Leder av revisjonsutvalget Steinar Nordengen		58				58		
Medlem Anne C. Syljuåsen		38				38		
Medlem Geir Stenseth		38				38		
Tidligere medlem Christian Børresen		24				24		
Godtgjørelsesutvalg:		30				30		
Leder av godtgjørelsesutvalget Geir Stenseth		8				8		
Medlem Steinar Nordengen		10				10		
Medlem Erland Opsahl		8				8		
Tidligere medlem Jørn Wroldsen		4				4		
Kontrollkomité		87				112		
Leder av kontrollkomite Richard Sjøteland Jensen		30				40		
Medlem Erik Hasli		23				28		
Medlem Jan Kåre Testad		18				23		
Varamedlem Torhild Raddum		15				20		
Generalforsamlingen:		350		15.868		350		15.868
Generalforsamlingens leder Roar Løken Lunder		95		130		95		130
Ansatte som i hht. godtgjørelsesforskriften omfattes av særlige regler:								
Avdelingsleder sparing og plassering, Jon-Magnus Helganger	669	42	38	1.080	669	42	38	1.080
Banksjef Risk & Compliance, Håkon Kvam	1.024	60	103	2.550	1.024	60	103	2.550
Lån til andre ansatte				171.300				171.300
Samlet innberettet rentefordel for ansatte				2.103				2.103

1) For ansattvalgte styremedlemmer er kun godtgjørelse for det gjeldende verv oppgitt.

Oversikt over lån, lønn og andre godtgjørelser til bankens ledelse og styret 2015

	Morbank				Konsern			
	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstilleler	Lønn	Annen godtgjørelse	Årlig premie i opptjente pensjonsrettigheter	Lån og sikkerhetsstilleler
Ledende ansatte:	7.425	487	913	11.750	7.602	477	913	11.750
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	1.890	266	240	2.300	1.890	266	240	2.300
Viseadministrerende banksjef, Stig Håvard Blikseth	1.291	31	168	900	1.291	31	168	900
Banksjef finans, Johan Øverseth Røstøen	905	29	134	2.600	1.082	29	134	2.600
Banksjef Forretningsstøtte, Geir Sindre von Schantz Nyborg	1.077	61	103	2.765	1.077	51	103	2.765
Banksjef Bedriftsmarked, Torleif Lilløy	1.287	72	182	3.175	1.287	72	182	3.175
Banksjef Personmarked, Ase Charlotte Øye	975	28	86	10	975	28	86	10
Styret (inkl. varamedlemmer):		1.010		3.254		1.010		3.254
Leder Geir Stenseth		243		1.200		243		1.200
Nestleder Steinar Nordengen		156				156		
Styremedlem Erland Opsahl		87		250		87		250
Styremedlem Jørn Wroldsen		98				98		
Styremedlem Anne C. Syljuåsen		98				98		
Styremedlem Christian Børresen		106				106		
Styremedlem Jan Sverre Seierstad (ansattes representant) 1)		95		651		95		651
Varamedlem Ragnhild Waldemar		42				42		
Varamedlem Nina Dyste (fast møtende varamedlem ansatte) 1)		53		1.153		53		1.153
Tidligere styremedlem Geir Nilsen		32				32		
Revisjonsutvalg:		140				140		
Leder av revisjonsutvalget Steinar Nordengen		53				53		
Medlem Anne C. Syljuåsen		35				35		
Medlem Geir Stenseth		18				18		
Medlem Christian Børresen		18				18		
Tidligere medlem Geir Nilsen		18				18		
Godtgjøringsutvalg:		14				14		
Leder av godtgjøringsutvalget Geir Stenseth		10				10		
Medlem Jørn Wroldsen		4				4		
Kontrollkomité		245		489		295		489
Leder av kontrollkomite Richard Søfteland Jensen		90				110		
Medlem Erik Hasli		55				65		
Medlem Jan Kåre Testad		55		489		65		489
Varamedlem Torhild Raddum		45				55		
Forstanderskapet		244		34.197		250		34.197
Forstanderskapets leder, Roar Løken Lunder		50		130		50		130
Ansatte som i hht. Godtgjørelsesforskriften omfattes av særlige regler:								
Avdelingsleder sparing og plassering, Jon-Magnus Helganger	684	41	38	1.143	684	41	38	1.143
Banksjef Risk & Compliance, Håkon Kvam	1.013	56	113	2.550	1.013	56	113	2.550
Lån til andre ansatte				160.419				160.419
Samlet innberettet rentefordel for ansatte				2.046				2.046

1) For ansattvalgte styremedlemmer er kun godtgjørelse for det gjeldende verv oppgitt.

Styreleder har et fleksilån og en kassekreditt med en ramme på tilsammen 1,2 mill. kroner, og det er benyttet kroner 0,129 mill. kroner per 31.12.2016. Den effektive renten på kassekreditten er 7,0% og på lånet 2,15 % i 2016. Lånene er gitt på vanlige markedsmessige vilkår. Ledergruppen inkludert adm. banksjef har samme pensjonsordning som gjelder generelt i foretaket. Tillitsvalgte har ikke pensjonsordning. Adm. banksjef har ved oppsigelse fra selskapets side rett til etterlønn i 12 mnd. utover oppsigelsestiden på 6 mnd. Inntekt fra lønnet arbeid i etterlønsperioden skal komme til fradrag i etterlønnen. Ingen øvrige ansatte eller tillitsvalgte har avtale om etterlønn ved fratrøddelse eller egen særskilt avtale om vilkår for oppsigelse. Ledende ansatte er ikke gitt avtaler av banken som gir de rett til å kjøpe egenkapitalbevis til annet enn markedsverdi. Rentesubsidiering av lån til ansatte er beregnet til 2,1 mill. kroner. Ved beregningen av rentesubsidier på lån til ansatte er det tatt utgangspunkt i differansen mellom lånerenten og den rentesats som gir grunnlag for fordelsbeskatning. Ordningen er felles for alle ansatte. Under gitte betingelser er det en generell bonusordning i banken hvor de ansatte får utbetale en bonus. For regnskapsåret 2016 utgjør dette kroner 30.000,- per ansatt, mot kroner 10.000,- for regnskapsåret 2015. Beløpet blir forholdsmessig redusert for de som har en lavere stillingsandel, eller har vært ansatt deler av året.

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Godtgjørelse til valgt revisor				
Lovpålagt revisjon	412,5	550,0	510,6	653,0
Lovpålagt revisjon/gransking i OMF selskaper			193,8	188,0
Annen bistand	193,4	243,0	232,3	243,0
Sum godtgjørelse til revisor	605,9	793,0	936,6	1.084,0

Godtgjørelse til revisor inkluderer merverdiavgift.

Note 10 Pensjonsforpliktelser overfor ansatte og tillitsvalgte

Banken har en kollektiv ytelsesbasert pensjonsordning som gir de ansatte rett til 70 % av sluttlønn når de ansatte pensjoneres (67 år). I tillegg har de ansatte mulighet til å benytte avtalefestet pensjon og gå ut i pensjon fra 62 år. Banken benytter DNB Livsforsikring ASA til å administrere og drifte bankens pensjonsordning, unntatt for avtalefestet pensjon hvor banken selv løpende finansierer ordningen. Pensjonsmidlene i ordningen er forvaltet av DNB Livsforsikring ASA i henhold til de gjeldende regler for forvaltning av pensjonsmidler. Banken har ingen direkte innvirkning på forvaltningen av midlene. Totens Sparebank er pliktig til å ha obligatorisk tjenestepensjon etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Den ovenfor beskrevne ordning tilfredsstiller de krav som stilles i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Netto pensjonsmidler

Konsernet har en kollektiv pensjonsordning overfor 147 ansatte (inkl. pensjonister). De ansatte har rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner). Ordningen administreres via en kollektiv pensjonsforsikring.

Pensjonsforpliktelser

Konsernet har en generell avtale om førtidspensjonering gjennom AFP-ordningen. Staten dekker en andel av pensjonen. Bankens andel av avtalen finansieres direkte over drift. Banken har pr. 31.12.2016 ingen førtidspensjonerte på AFP etter gammel ordning.

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Periodens pensjonskostnad				
Årets pensjonsopptjening	5.295	6.055	5.295	6.055
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	747	847	747	847
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2.726	2.206	2.726	2.206
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-2.785	-2.192	-2.785	-2.192
Resultatført planendring	0	0	0	0
Resultatført premie AFP	1.071	996	1.071	996
Arbeidsgiveravgift av premie AFP	151	140	151	140
Resultatført netto forpliktelse ved oppgjør	0	0	0	0
Resultatført pensjonskostnad	7.204	8.052	7.204	8.052
Balanseført pensjonsforpliktelse				
Pensjonsforpliktelse (DBO) ved periodens slutt sikrede planer	-114.472	-119.764	-114.472	-119.764
Midler ved periodens slutt	114.220	106.944	114.220	106.944
Finansskatt	-11	0	-11	0
Pensjonsforpliktelse (DBO) ved periodens slutt usikrede planer	-68	-85	-68	-85
Balanseført pensjonsforpliktelse 31.12	-331	-12.906	-331	-12.906
Av balanseført pensjonsforpliktelse er følgende knyttet til usikrede ordninger:	-68	-85	-68	-85
Av estimert total pensjonsforpliktelse er følgende fondert:	-114.220	-106.944	-114.220	-106.944
Av estimert total pensjonsforpliktelse er følgende ufondert:	-68	-85	-68	-85
Endring i innregnet netto pensjonsforpliktelse i balansen				
Balanseført forpliktelse 01.01	-12.905	-6.309	-12.905	-6.309
Pensjonskostnad	-7.204	-8.052	-7.204	-8.052
Innbetalt	13.924	13.160	13.924	13.160
Ført mot egenkapitalen	5.848	-11.861	5.848	-11.861
Finansskatt	-11	0	-11	0
Utbetalt over drift	17	157	17	157
Balanseført forpliktelse 31.12	-331	-12.905	-331	-12.905
Økonomiske forutsetninger				
Ved beregning er følgende forutsetninger lagt til grunn:	Forpliktelser	Kostnader	Forpliktelser	Kostnader
Diskonteringsrente	2,2 %	2,5 %	2,5 %	2,1 %
Forventet avkastning pensjonsmidler	2,2 %	2,5 %	2,5 %	2,1 %
Årlig forventet lønnsvekst	3,0 %	3,0 %	3,1 %	3,1 %
Årlig forventet G-regulering	3,0 %	3,0 %	3,1 %	3,1 %
Årlig forventet regulering av pensjoner under utbetaling	0,5 %	0,5 %	0,5 %	0,5 %

Forventet avkastning på pensjonsmidler er satt lik diskonteringsrenten i hht. IAS 19. Premieinnbetalingen for 2017 er antatt å bli ca. 13,0 mill. kroner.

Utvikling i pensjonsmidler og pensjonsforpliktelser	2016	2015	2014	2013	2012
Pensjonsforpliktelse (DBO) ved periodens slutt sikrede planer	114.472	119.764	105.879	83.812	102.100
Endring i %	0,2%	13,1%	26,3%	-17,9%	-13,4%
Midler ved periodens slutt	114.220	106.944	99.623	81.496	82.538
Endring i %	6,8%	7,4%	22,2%	-1,3%	11,6%

	Morbank		Konsern	
Bevegelser i pensjonsforpliktelsen	2016	2015	2016	2015
Pensjonsforpliktelsen per 01.01	119.849	105.932	119.849	105.932
Årets pensjonsopptjening	5.254	6.055	5.254	6.055
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	741	847	741	847
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2.726	2.206	2.726	2.206
Finansskatt	11		11	
Aktuarielt tap (gevinst)	-9.726	8.413	-9.726	8.413
Pensjonsutbetalinger	-2.738	-2.101	-2.738	-2.101
Arb.g.avg. av innbetalte pensjonsmidler	-1.566	-1.503	-1.566	-1.503
Pensjonsforpliktelsen per 31.12	114.551	119.849	114.551	119.849

	Morbank		Konsern	
Bevegelser i pensjonsmidler	2016	2015	2016	2015
Pensjonsmidler per 01.01.	106.944	99.623	106.944	99.623
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	2.785	2.192	2.785	2.192
Aktuarielt (tap) gevinst	-3.878	-3.448	-3.878	-3.448
Innbetalinger	12.656	12.164	12.656	12.164
Pensjonsutbetalinger	-2.723	-2.085	-2.723	-2.085
Arb.g.avg. av innbetalte pensjonsmidler	-1.564	-1.503	-1.564	-1.503
Pensjonsmidler per 31.12.	114.220	106.944	114.220	106.944

Sensitivitetsanalyse pensjonsberegning

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter pr. 31. desember 2016, forutsatt at alle andre parameter er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

	Morbank				Konsern			
	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst		Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst	
	+1%	-1%	+1%	-1%	+1%	-1%	+1%	-1%
Prosentvis endring i pensjonsforpliktelse /-kostnad:								
Pensjonsforpliktelse (PBO)	-16,1%	21,0%	11,5%	- 8,2%	-16,1%	21,0%	11,5%	- 8,2%
Periodens netto pensjonskostnader	-20,9%	28,5%	20,6%	-14,1%	-20,9%	28,5%	20,6%	-14,1%

Note 11 Andre driftskostnader

Bevegelser i pensjonsforpliktelsen	2016	2015	2016	2015
Fremmede personytelser	2.183	3.254	2.183	3.254
Husleie og kostnader leide lokaler	17.633	16.597	10.794	10.285
Avgift sentrale organisasjoner	1.379	1.321	1.379	1.321
Driftskostnader faste eiendommer			266	333
Andre kostnader	14.370	14.017	14.370	14.017
Sum andre driftskostnader	35.565	35.189	28.992	29.210

Note 12 Netto tap på utlån og garantier

	Utlån		Garantier	
Bevegelser i pensjonsforpliktelsen	2016	2015	2016	2015
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	-2.537	6.154	-5.200	3.250
+Periodens endring i gruppenedskrivninger	3.243	1.670		
+Konstaterte tap hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	3.828	7.124	4.274	
+Konstaterte tap hvor det tidligere ikke er gjort individuelle nedskrivninger	4.298	2.255		
- Inngang på tidligere konstaterte tap	-4.107	-3.539		
Periodens tapkostnader	4.724	13.664	-926	3.250

Tap anses som konstatert ved stadfestet akkord eller konkurs, ved at utleggsforretninger ikke har ført fram, ved rettskraftig dom, eller forøvrig ved at banken har gitt avkall på hele eller deler av engasjementet, eller at engasjementet vurderes som endelig tapt av banken.

	2016	2015
Konstaterte tap utlån	8.125	9.379
Konstaterte tap garantier	4.274	
Sum	12.399	9.379

Individuelle nedskrivninger på utlån

Individuelle nedskrivninger på utlån er avsetning til dekning av inntrådte tap på engasjement som er identifisert som tapsutsatte på balansedagen.

	Utlån		Garantier	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Individuelle nedskrivninger 01.01	64.869	58.715	5.200	1.950
- Periodens konstaterte tap, hvor det tidligere er foretatt nedskrivninger	3.828	7.124	4.274	0
+Økte nedskrivninger i perioden	5.607	9.576	0	3.250
+Nye nedskrivninger i perioden	5.771	13.119	0	0
- Tilbakeføring av nedskrivninger i perioden	10.088	9.417	926	0
Individuelle nedskrivninger 31.12	62.332	64.869	0	5.200

Nedskrivninger på grupper av utlån

Nedskrivninger på grupper av utlån er avsetning til dekning av tap som er inntruffet på engasjementer som ikke er identifisert og vurdert etter reglene om individuelle nedskrivninger.

	Utlån		Garantier	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Nedskrivning på grupper av utlån 01.01	31.339	29.668	0	0
+/- Periodens gruppe nedskrivning	3.243	1.670	0	0
Nedskrivning på grupper av utlån 31.12	34.582	31.339	0	0

Note 13 Netto tap/gevinst på langsiktige investeringer i verdipapirer

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Gevinst Eika Boligkreditt AS	0	249	0	249
Gevinst ved salg av aksjer i Nets	2.750	0	2.750	0
Gevinst Nordito Property AS	0	22	0	22
Diverse aksjer	0	-31	0	-31
Sum verdifall innregnet i resultatet	2.750	240	2.750	240

Regnskapsmessig gevinst vises med negativt tall, og regnskapsmessig tap med positive tall.

Note 14 Skattekostnad

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Årets betalbare skatt	26.500	37.200	30.626	42.991
Justering for tidligere år	-1.150	142	-1.149	177
Endring midlertidige forskjeller	5.392	-7.849	5.334	-7.993
Sum skattekostnad i resultatregnskapet	30.741	29.494	34.810	35.176

	Morbank		Konsern	
	2016	2015	2016	2015
Avstemming av skattekostnad mot resultat før skatt				
Resultat før skattekostnad	154.637	114.984	170.847	135.883
Skatt basert på gjeldende skattesats (25%)	38.659	31.046	42.803	36.689
Formuesskatt	1.200	1.800	1.200	1.800
Ikke fradragsberettigede kostnader	191	88	190	102
Fradragsberettigede renter fondsobligasjoner	-1.739	0	-1.739	0
Skattefrie inntekter	-6.648	-3.579	-6.648	-3.579
For mye(-)/lite avsatt tidligere år	-1.150	142	-1.224	167
Effekt avrundning og eliminerings	229	-3	229	-3
Skattekostnad	30.741	29.494	34.810	35.177
Effektiv skattesats	20%	26%	20%	26%

Utsatt skatt og skattefordel

Netto utsatt skatt eller skattefordel beregnes på grunnlag av de forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier som eksisterer ved utgangen av regnskapsåret. Det er beregnet utsatt skatt vedrørende forskjeller knyttet til:

	Morbank		Konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Positive forskjeller:				
Gevinst- og tapskonto	1.406	1.757	1.406	1.757
Sum	1.406	1.757	1.406	1.757
Negative forskjeller:				
Varige driftsmidler	846	2.637	2.969	4.332
Pensjonsforpliktelser	331	12.906	331	12.906
Obligasjoner	15.767	17.178	15.767	17.178
Finansielle instrumenter	5.737	19.773	5.737	19.773
Sum negative forskjeller	22.681	52.494	24.804	54.189
Netto forskjeller etter utligning	-21.275	-50.736	-23.398	-52.431
Endring midlertidige forskjeller	29.461	-44.688	29.033	-45.098
Balanseført utsatt skatt	0	0	0	0
Balanseført utsatt skattefordel	5.319	12.684	5.831	13.140

Ved beregning av utsatt skatt per 31.12.2016 er det benyttet skattesats 25 %.

Note 15 Resultat per egenkapitalbevis

Overskudd fratrukket rente på hybridkapital fordeles mellom egenkapitalbeviserne og grunnfondet i forhold til deres andel av bankens egenkapital korrigert for fond for urealiserte gevinster.

Egenkapitalbevisernes andel av egenkapitalen utgjøres av summen av eierandelskapital, overkursfond og utjevningsfond i prosent av total egenkapital fratrukket fond for urealiserte gevinster. For 2016 var egenkapitalbevisernes andel 57,32 %, for 2015 var tilsvarende andel 58,30 %.

Egenkapitalbevisernes andel av årsresultatet i 2016 utgjør totalt 67,0 mill. kroner. Dette tilsvarer i 2016 kroner 10,95 per egenkapitalbevis.

Egenkapitalbevisernes andel av konsernets årsresultat er kr 72,8 mill. kroner, og tilsvarer 11,89 kr pr egenkapitalbevis.

Det er i morbanken foreslått at det overføres 30,3 mill. kroner til utjevningsfond, og at det utbetales 36,7 mill. kroner i utbytte for 2016.

	Morbank	
	2016	2015
Årets resultat	123.895.438	85.487.619
Herav renter på fondsobligasjoner	6.931.413	7.435.101
Egenkapitalbevisernes andel i %	57,32%	58,30%
Egenkapitalbevisernes andel av resultatet korrigert for avsetning til fond for urealiserte gevinster	67.044.494	49.880.092
Antall egenkapitalbevis (veid snitt)	6.124.534	6.124.534
Resultat per egenkapitalbevis inkl. overføring til urealiserte gevinster	10,95	8,14

Note 16 Kredittinstitusjoner - fordring og gjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	126.881	44.971	126.881	44.971
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid/oppsigelsesfrist	137.000	410.529	2.000	2.000
Sum	263.881	455.500	128.881	46.971
Gjennomsnittrente kredittinstitusjoner (%)	1,37	1,86	1,37	1,86
Misligholdte engasjementer	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner				
Lån/innskudd fra kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid/oppsigelsestid	50.772	20.497	140	281
Lån/innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid/oppsigelsestid	0	0	0	0
Sum	50.772	20.497	140	281
Gjennomsnittrente kredittinstitusjoner (%)	0,84	1,07	0,84	1,00

Av bankes utlån til kredittinstitusjoner er 135,0 mill. kroner lån til datterselskapet Totens Sparebank Boligkreditt AS.

Av gjelden til kredittinstitusjoner er tilsvarende 50,6 mill. kroner gjeld til Totens Sparebank Boligkreditt AS.

Note 17 Utlån og garantier, tap, mislighold og nedskrivninger

Utlån fordelt på fordringstype	Morbank		Konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Kasse/drifts- og brukskreditter	1.014.089	843.256	1.014.089	843.256
Byggelån	412.305	413.814	412.305	413.814
Nedbetalingslån	8.943.793	8.049.294	10.912.929	10.721.160
Sum lån før nedskrivninger	10.370.187	9.306.364	12.339.323	11.978.230
Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på utlån til kunder				
Det beløp som best representerer bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på utlån pr 31.12.2016 uten å ta hensyn til sikkerhetsstillelser eller andre kredittforbedringer er bokført verdi av utlån hensyntatt tapsavsetninger, garantier og ikke optrukne kredittrammer.				
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Bokført verdi utlån (netto etter tapsavsetninger)	10.273.273	9.306.365	12.242.410	11.882.022
Garantier (netto etter tapsavsetninger)	342.215	336.810	342.215	336.810
Ikke optrukne kredittrammer	866.910	751.879	866.910	751.879
Maksimal eksponering for kredittrisiko	11.482.398	10.395.054	13.451.535	12.970.711
Sikkerheter				
Banken benytter sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet, garantier, kontantdepot eller avtale om motregning. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger eller varelager. Ved vurdering av sikkerhetens verdi legges til grunn en forutsetning om fortsatt drift. Unntak fra dette gjelder i situasjoner hvor det er foretatt nedskrivning. Det tas videre hensyn til forhold som kan påvirke sikkerhetens verdi, for eksempel konsesjonsbetingelser eller servitutter. Ved vurdering av sikkerheter i form av verdipapirer og ved vurdering av motpartsrisiko tas det hensyn til estimert effekt av tvangssalg og salgskostnader.				
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Beregnet virkelig verdi av sikkerhetene for utlån	21.125.339	15.681.899	23.106.706	22.709.861
Sikkerheter i forhold til totalt engasjement per markedssegment				
	Engasjement	Sikkerhet	Engasjement	Sikkerhet
Personmarked	7.501.130	7.947.791	9.473.291	7.947.791
Bedriftsmarked	4.078.182	13.177.548	4.087.387	13.177.548

I all hovedsak er banken sine lån sikret med pant i eiendom, hvorav boligeiendom utgjør hoveddelen.

Det gjøres en rullerende verddivurdering av sikkerhetene for utlån, og verdien av sikkerheter skal som et minimum vurderes hvert 3. år.

Utlån og garantier, tap, mislighold og nedskrivninger fordelt på næring

	Utlån		Garantier		Potensiell eksponering ved f.ks. trekkfasiliteter		Misligholdte engasjementer		Øvrig tapsutsatte engasjementer	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Personmarked	7.065.271	6.257.461	45.621	42.516	400.927	358.481	46.353	29.725	31.272	40.386
Jordbruk, skogbruk	671.365	598.533	12.148	14.676	76.231	92.318	4.373	4.018	34.688	39.706
Industri	90.119	107.218	15.558	11.102	21.907	22.703	0	0	7.076	18.220
Bygg, anlegg	563.085	474.824	132.630	112.461	159.153	108.023	22	0	0	1.202
Varehandel	117.486	99.995	10.983	13.555	26.351	27.836	1.153	0	8.813	12.450
Transport	78.746	103.372	12.168	11.627	8.782	7.711	1.202	906	0	0
Omsetning og drift av fast eiendom	1.430.178	1.295.800	89.885	98.458	62.218	23.358	7.857	7.536	8.907	37.069
Helse- og sosiale tjenester	50.311	47.805	401	401	677	294	0	0	0	0
Faglig, vitenskapelig og tekn. tjenesteyting	80.757	49.109	12.961	1.057	24.337	12.401	12.581	11.486	1.535	1.604
Finansierings og forsikringsomr.	48.845	110.991	3.835	25.311	65	12.031	0	524	0	0
Overmatings- og serveringsvirksomhet	48.370	47.113	692	502	1.169	1.410	0	0	2.232	750
Kulturell virks. underholdning og fritidsaktivitet	35.368	29.159	2.357	1.547	1.074	856	0	0	4.643	5.308
Øvrige	90.286	84.984	2.976	3.597	84.020	84.457	0	0	7.779	7.639
Sum										
Totens Sparebank	10.370.187	9.306.365	342.215	336.810	866.910	751.879	73.540	54.195	106.945	164.333
Personmarked boligkreditt	1.981.289	2.693.146	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum konsernet										
Totens Sparebank	12.339.323	11.978.230	342.215	336.810	866.910	751.879	73.540	54.195	106.945	164.333

	Tap på utlån og garantier		Tap i % av utlån		Individuelle nedskrivninger utlån/garantier		Individuelle nedskrivninger i % av utlån		Nedskrivning på grupper av utlån	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Personmarked	4.575	3.781	0,06 %	0,06 %	20.341	20.928	0,29 %	0,33 %	7.209	6.863
Jordbruk, skogbruk	52	2.000	0,01 %	0,33 %	4.725	4.725	0,70 %	0,79 %	3.604	3.292
Industri	-2.000	420	-2,22 %	0,39 %	3.750	5.750	4,16 %	5,36 %	2.994	3.097
Bygg, anlegg	564	-172	0,10 %	-0,04 %	0	650	0 %	0,14 %	4.005	3.765
Varehandel	1.428	5.282	1,22 %	5,28 %	5.600	3.600	4,77 %	3,60 %	2.840	2.476
Transport	258	0	0,33 %	0 %	765	765	0,97 %	0,74 %	64	88
Omsetning og drift av fast eiendom	-5.808	2.573	-0,41 %	0,20 %	8.300	16.800	0,58 %	1,30 %	11.513	9.533
Helse- og sosiale tjenester	0	0	0%	0%	0	0	0%	0%	0	0
Faglig, vitenskapelig og tekn. tjenesteyting	1.534	2.019	1,90 %	4,11 %	12.700	10.200	15,73 %	20,77 %	0	0
Finansierings og forsikringsomr.	0	0	0 %	0 %	600	1.500	1,23 %	1,35 %	0	0
Overmatings- og serveringsvirksomhet	400	3	0,83 %	0,01 %	1.150	750	2,38 %	1,59 %	0	0
Kulturell virks. underholdning og fritidsaktivitet	-100	-670	-0,28 %	-2,30 %	4.300	4.400	12,16 %	15,09 %	2.353	2.226
Øvrige	-347	7	-0,38 %	0,01 %	100	0	0,11 %	0 %	0	0
Endring gruppe-nedskrivninger	3.243	1.670	0,03 %	0,02 %	0	0	0%	0%	0	0
Sum	3.798	16.914	0,04 %	0,18 %	62.331	70.068	0,60 %	0,75 %	34.582	31.340
Personmarked boligkreditt	0	0	0%	0%	0	0	0%	0%	0	0
Sum konsernet										
Totens Sparebank	3.798	16.914	0,03%	0,14%	62.331	70.068	0,51 %	0,58 %	34.582	31.340

Lån til datterselskaper utgjør per 31.12.2016 12,2 mill. kroner. Individuelle nedskrivninger i noten dekker nedskrivninger på utlån og nedskrivninger relatert til garantier.

Utlån og garantier fordelt på risikoklasser

Totens Sparebanks risikoklassifisering *1)

Risikoklasse	Sannsynlighet for mislighold (prosent)	
	Fra og med	Til
1	0,01	0,10
2	0,10	0,25
3	0,25	0,50
4	0,50	0,75
5	0,75	1,25
6	1,25	2,00
7	2,00	3,00
8	3,00	5,00
9	5,00	8,00
10	8,00	100,00
11	Mislighold	
12	Tapsutsatt	

Modellbeskrivelse

Totens Sparebank benytter en sannsynlighetsbasert (PD – probability of default) risikoklassifiseringsmodell på alle kunder der det er risiko for tap for banken. Det betyr at alle kunder med lån, kreditt eller garanti blir risikoklassifisert, i tillegg til kunder med overtrekk over NOK 1.000,-. Risikoklassifiseringsmodellene er delt i to hovedmodeller – en for personmarked og en for bedriftsmarked. Hovedmodellene er igjen delt i ulike undermodeller. Det gjøres også et modellmessig skille mellom eksisterende og nye kunder. Risikoklassifiseringsmodellen som banken benytter ber regner sannsynlighet for at kunden går i mislighold i løpet av de neste 12 måneder.

*1) Basert på Totens Sparebanks risikoklassifiseringssystem, hvor 1 representer lavest og 12 høyest risiko.

Fordeling på risikoklasse 2016:

Engasjement fordelt på risikogrupper personmarked

Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold	Brutto utlån til kunder	Garanti-ansvar	Udisponerte kreditrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank Boligkreditt AS	Sum konsern
1-3	5.269.664	32.678	370.491	5.672.833	0	1.661.966	7.334.798
4-7	1.212.248	7.575	26.117	1.245.940	0	247.956	1.493.895
8-10	498.940	204	4.298	503.442	0	62.240	565.681
11-12	73.730	5.165	21	78.916	20.341	0	78.916
Totale engasjementer per 31.12 2016	7.054.582	45.621	400.927	7.501.130	20.341	1.972.161	9.473.291

Engasjement fordelt på risikogrupper bedriftsmarked

Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold	Brutto utlån til kunder	Garanti-ansvar	Udisponerte kreditrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank Boligkreditt AS	Sum konsern
1-3	1.036.772	132.980	169.631	1.339.383	0	7.836	1.347.219
4-7	1.652.577	129.471	232.211	2.014.260	0	0	2.014.260
8-10	525.548	30.546	61.200	617.294	0	1.370	618.664
11-12	100.708	3.597	2.940	107.245	41.990	0	107.245
Totale engasjementer per 31.12 2016	3.315.604	296.594	465.983	4.078.182	41.990	9.206	4.087.387

Engasjement fordelt på risikogrupper totalt

Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold	Brutto utlån til kunder	Garanti-ansvar	Udisponerte kreditrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank Boligkreditt AS	Sum konsern
1-3	6.306.436	165.658	540.122	7.012.216	0	1.669.802	8.682.017
4-7	2.864.825	137.046	258.328	3.260.199	0	247.956	3.508.155
8-10	1.024.488	30.749	65.498	1.120.735	0	63.610	1.184.345
11-12	174.438	8.762	2.961	186.161	62.331	0	186.161
Totale engasjementer per 31.12 2016	10.370.186	342.215	866.910	11.579.312	62.331	1.981.367	13.560.679

Risikogruppe basert på sannsynlighet for mislighold	Brutto utlån til kunder	Garanti-ansvar	Udisponerte kreditrammer	Sum engasjement i Totens Sparebank	Individuelle nedskrivninger	Lån i Totens Sparebank Boligkreditt AS	Sum konsern
1-3	5.772.304	112.862	505.871	6.391.037	0	2.190.990	8.582.027
4-7	2.494.218	180.658	196.648	2.871.524	0	416.993	3.261.496
8-10	849.384	29.813	46.794	925.991	0	85.163	1.011.154
11-12	190.459	13.476	2.566	206.501	70.068	0	206.501
Totale engasjementer per 31.12 2015	9.306.365	336.809	751.879	10.395.053	70.068	2.693.146	13.061.179

Utlån og garantier fordelt etter geografiske områder (31.12.2016)

	Utlån	Garanti	Utlån	Garanti
Primærområder	8.194.380	284.564	9.616.682	268.534
Øvrige områder	2.175.807	57.652	2.722.641	57.652
Sum	10.370.187	342.215	12.339.323	326.186

Utlån og garantier fordelt etter geografiske områder (31.12.2015)

	Utlån	Garanti	Utlån	Garanti
Primærområder	7.008.984	225.531	9.407.808	268.534
Øvrige områder	2.297.380	111.278	2.570.422	145.467
Sum	9.306.365	336.809	11.978.230	414.001

Note 18 Forfalte/misligholdte og tapsutsatte engasjementer

Misligholde engasjementer

Et engasjement anses som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er inndekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Forfalte beløp fra 1 - 90 dager	31.12.16	31.12.15
Forfalte beløp 01 - 29 dager	21.430	10.588
Forfalte beløp 30 - 89 dager	671	669
Brutto forfalte beløp på ikke nedskrevne engasjement fra 1- 90 dager	22.100	11.257

Misligholdte engasjementer over 90 dager	31.12.16	31.12.15
Misligholdte engasjement 90 - 179 dager	20.008	14.858
Misligholdte engasjement 180 - 269 dager	3.644	14.277
Misligholdte engasjement 270 - 360 dager	4.491	3.064
Misligholdte engasjement over 360 dager	45.397	21.995
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	73.540	54.195
Individuelle nedskrivning	30.257	20.519
Netto misligholdte engasjement over 90 dager	43.283	33.677

Øvrige tapsutsatte engasjementer

Tapsutsatte engasjementer, er engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor det på grunn av kundens økonomiske situasjon er ført nedskrivninger.

	31.12.16	31.12.15
Tapsutsatte engasjementer	106.945	164.333
Individuelle nedskrivning	32.074	49.550
Netto tapsutsatte engasjementer	74.872	114.783

Banken har ikke utlån hvor det er reforhandle vilkår som følge av manglende betalingsevne hos kunder.

Individuelle nedskrevne engasjementer

	31.12.16	31.12.15
Individuelt nedskrevne engasjementer brutto	148.830	194.440
Individuelle nedskrivninger	62.331	70.068
Nettoverdi nedskrevne engasjementer	86.499	124.371
Gruppevise nedskrivninger	34.582	31.340

Individuelle nedskrivninger i noten dekker nedskrivninger på utlån og nedskrivninger relatert til garantier.

Det er ingen misligholdte engasjementer i øvrige selskaper i konsernet, og tallene i noten gjelder derfor både for banken og konsernet Totens Sparebank.

Note 19 Certifikater og Obligasjoner

	31.12.16					Balanseført 31.12.15
	Risiko- vekt	Ansk. kost	Balanseført verdi	Markeds- verdi	Gj.snittlig eff.rentev.	
Omløpsmidler - til virkelig verdi over resultatet:						
Obligasjoner/certifikater:						
- Utstedt av det offentlige	0 %	175.355	175.305	175.305	1,04 %	55.033
- Utstedt av det offentlige	10 %	0	0	0	0 %	0
- Utstedt av det offentlige (sertifikat)	20 %	45.064	45.089	45.089	1,35 %	144.892
- Utstedt av det offentlige	50 %	0	0	0	0 %	0
- Utstedt av det offentlige	100 %	0	0	0	0 %	0
- Utstedt av andre	0 %					10.000
- Utstedt av andre	10 %	706.660	706.611	706.611	1,52 %	497.041
- Utstedt av andre	20 %	139.968	140.006	140.006	1,81 %	96.445
- Utstedt av andre	50 %	0	0	0	0 %	19.611
- Utstedt av andre	100 %	66.334	54.863	54.863	5,93 %	115.005
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	0 %	0	0	0	0 %	139.510
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	10 %	0	0	0	0 %	
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	20 %	0	0	0	0 %	9.446
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	50 %	0	0	0	0 %	
- Utstedt av andre (ikke børsnotert)	100 %	10.098	5.769	5.769	9,10 %	7.146
SUM		1.143.479	1.127.642	1.127.642	1,87 %	1.094.129

I konsernet inngår i tillegg obligasjoner på for 55,0 mill. kroner, herav 15 mill. kroner i statspapiere og 40 mill. kroner i OMF.

Verdien av obligasjonene er for alle vesentlige poster basert på kvoterte priser. Av totalt balanseført verdi utgjør børsnoterte verdipapirer 69,9 %. Av totale utlån i obligasjoner utgjør ansvarlig kapital 0 mill. kroner. Påløpte ikke utbetalte renter på obligasjoner og sertifikater (2,1 mill. kroner) er bokført under opptjente inntekter og inngår ikke i balanseført verdi på sertifikater og obligasjoner. Gjennomsnittlig effektiv rente er beregnet som et veid gjennomsnitt av de enkelte verdipapirenes effektive rente, basert på markedsverdi og gjenværende løpetid.

Note 20 Aksjer, andeler og egenkapitalbevis

31.12.16							
Aksjer eid av morbanken	Aksje- kapital	Antall	Eierandel i %	Ansk.- kostnad	Balanseført verdi	Markeds- verdi	Balanseført verdi 31.12.15
Verdipapirer til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet:							
Unoterte aksjer:							
2VK Invest AS	14.200	150.000	0,23 %	33	0	0	
Norgesinvestor Opportunities II AS A	32	1.000	3,16 %	100	82	82	
Norgesinvestor Opportunities II AS B	257	9.000	3,51 %	900	734	734	
Norgesinvestor Value AS	181	20.000	1,10 %	22	14	14	
Medica Clinical Nord AB	207	50.000	2,30 %	645	0	0	
Børsnoterte aksjer:							
Odfjell Drilling Ltd	85.656	11.516	0,01 %	483	199	199	
Subsea 7 SA	5.643.809	7.000	0,00 %	989	765	765	
BW Offshore Ltd	797.162	2.000	0,00 %	54	54	54	
Kongsberg Automotive	203.384	150.000	0,04 %	910	851	851	
Petroleum Geo-Services ASA	975.240	5.000	0,00 %	473	146	146	
Golden Ocean Group	45.671	1678	0,00 %	48	69	69	
PROSAFE SE	64.875	48.045	0,07 %	1.778	1.778	1.778	
				6.435	4.691	4.691	4.923
Egenkapitalbevis:							
Sparebank 1 Nord-Norge	1.807.164	27.000	0,03 %	929	1.411	1.411	
Sparebanken SØR	783.197	19.404	0,12 %	1.861	1.771	1.771	
Skue Sparebank	57.000	9.526	0,50 %	1.023	948	948	
Sparebanken Øst	207.312	17.440	0,08 %	853	907	907	
Sparebank 1 SMN	2.596.729	20.000	0,02 %	700	1.295	1.295	
Helgeland Sparebank	208.714	20.000	0,10 %	1.037	1.620	1.620	
Sparebank 1 Nøtterøy Tønsberg	107.510	2.300	0,21 %	253	306	306	
				6.656	8.257	8.257	7.092
Fond:							
DNB Global Treasury		30.009		30.000	30.197	30.197	
				30.000	30.197	30.197	14.854
Aksjer, andeler og egenkapitalbevis (hvor verdiendring føres over resultatet)						43.144	26.859
Verdipapirer tilgjengelig for salg:							
Eika Gruppen AS	24.225	1.281.041	5,29 %	106.191	172.941	172.941	
SPAMA AS	3.156	120	0,00 %	12	10	10	
Eika Boligkreditt AS	926.480	23.318.548	2,52 %	97.711	102.480	102.480	
SDC AS	173.110	12.720	3,25 %	5.725	5.713	5.713	
Eiendomskreditt AS	307.270	15.072	0,49 %	1.581	1.581	1.581	
Bank Asept AS	10.000	360	0,36 %	180	180	180	
BANKID NORGE AS	5.000	280	0,56 %	443	443	443	
Warren AS	49.960	685	0,01 %	7.198	1	1	
Diverse aksjer		21.371					
VISA Norge					3.341	3.341	
Aksjer tilgjengelige for salg				219.040	286.689	286.689	249.184
Totalt				262.131	329.833	329.833	276.066

Aksjer som ikke er ført som tilgjengelige for salg er ført til virkelig verdi over resultatet. Verdien av omløpsaksjer er for alle vesentlige poster basert på kvoterte priser (basert på kurser på Oslo Børs). Verdsattelsen av Eika Boligkreditt AS er basert på emisjonskursen som ble benyttet ved rettede emisjoner i 2016, samt en vurdering av egenkapitalen i selskapet. Verdsattelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verddivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsattelsesmetoder. Denne verddivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen. Der det ikke finnes observerbare markedspriser for verdipapirer tilgjengelig for salg, blir verdipapiret vurdert for verdifall på balansedagen. Hvis det ikke finnes indikasjoner på verdifall vurderes eiendelen til historisk kostpris.

Spesifisert beholdningsendring verdipapirer tilgjengelig for salg

Inngående balanse 01.01.16	249.184
Tilgang	23.119
Avgang	-127
Oppskrivninger ført mot egenkapitalen	21.778
Nedskrivninger ført mot resultatet	-7.265
Utgående balanse 31.12.16	286.689

Note 21 Opplysninger om konsernselskaper/datterselskaper

	Forret. kontor	Stemme- /eierandel 31.12.16	Stemme- /eierandel 31.12.15	Bokført verdi	Selskapets egenkapital 31.12.16	Selskapets resultat 2016
Datterselskaper:						
Vallehaven AS	Lena	100,00 %	100,00 %	21.751	19.253	3.418
Totens Sparebank Boligkreditt AS	Lena	100,00 %	100,00 %	163.019	210.463	8.723

Aksjene i selskapene er ikke børsnoterte, men Totens Sparebank Boligkreditt AS har obligasjoner som er notert på Oslo Børs. Datterselskapene er bokført til anskaffelseskost. Dette medfører at bokført verdi på datterselskap er kostpris på aksjer, redusert for eventuelle nedskrivninger.

Note 22 Immaterielle eiendeler

	Morbank				Konsern			
	Good- will	Andre immaterielle verdier	Utsatt skatte- fordel	Totalt	Good- will	Andre immaterielle verdier	Utsatt skatte- fordel	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.14	0	19.966	0	19.966	0	21.340	0	21.340
Tilgang 2015	0	0	0	0	0	0	0	0
Avgang 2015	0	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.15	0	19.966	0	19.966	0	21.340	0	21.340
Tilgang 2016	0	0	0	0	0	0	0	0
Avgang 2016	0	0	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.16	0	19.966	0	19.966	0	21.340	0	21.340
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.14	0	19.280	0	19.280	0	20.654	0	20.654
Årets avskrivninger	0	485	0	485	0	485	0	485
Avgang, akk. avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.15	0	19.765	0	19.765	0	21.139	0	21.139
Årets avskrivninger	0	201	0	201	0	201	0	201
Årets nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0	0
Avgang, akk. avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.16	0	19.966	0	19.966	0	21.340	0	21.340
Bokført verdi 31.12.14	0	686	1.633	2.319	0	686	1.980	2.666
Bokført verdi 31.12.15	0	201	12.684	12.885	0	201	13.138	13.339
Bokført verdi 31.12.16	0	0	5.319	5.319	0	0	5.831	5.831
Avskrivningssats		25-33%				25-33%		

Andre immaterielle eiendeler er programvare/rettigheter knyttet til bankens it-systemer. Eiendelene avskrives over kontraktens løpetid, eller 3 år. Banken har rett til å benytte programvaren etter kontraktens løpetid. Goodwill avskrives ikke, men vurderes løpende etter antatt verdi. Den utsatt skattefordel har en ubestemt levetid. Banken har ikke balanseført intern utvikling, kun eksterne kjøp. For informasjon om utsatt skattefordel se note 14.

Note 23 Varige driftsmidler

	Morbank			Konsern		
	Maskiner, inventar, transportm.	Bygninger etc	Totalt	Maskiner, inventar, transportm.	Bygninger etc	Totalt
Anskaffelseskost 31.12.14	34.091	5.309	39.400	34.156	66.123	100.279
Tilgang 2015	1.955	0	1.955	1.955	0	1.955
Avgang 2015	-3.465	0	-3.465	-3.465	0	-3.465
Anskaffelseskost 31.12.15	32.581	5.309	37.890	32.646	66.123	98.769
Tilgang 2016	8.012	0	8.012	8.012	878	8.890
Avgang 2016	-9.913	0	-9.913	-9.913	-2.565	-12.478
Anskaffelseskost 31.12.16	30.680	5.309	35.989	30.745	64.436	95.181
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.14	26.727	2.183	28.910	26.792	17.612	44.404
Årets avskrivninger	2.055	225	2.280	2.055	2.269	4.351
Avgang, akk. avskrivninger	-3.465	0	-3.465	-3.465	0	-3.465
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.15	25.317	2.408	27.725	25.382	19.881	45.292
Årets avskrivninger	1.942	225	2.167	1.942	2.956	4.898
Avgang, akk. avskrivninger	-9.913	0	-9.913	-9.913	-906	-10.819
Akkumulerte av og nedskrivninger per 31.12.16	17.346	2.633	19.979	17.411	21.931	39.370
Bokført verdi 01.01.15	7.364	3.126	10.490	7.364	48.511	55.877
Bokført verdi 31.12.15	7.264	2.901	10.165	7.264	46.215	53.479
Bokført verdi 31.12.16	13.334	2.676	16.010	13.334	42.505	55.839
Avskrivningssats		10-33%	2-25%		10-33%	2-25%

Morbanken eier to bedriftshytter på totalt 225 kvadratmeter og med bokført verdi 2,7mill. kroner. Bedriftshyttene disponeres på like vilkår av alle ansatte i banken.

Leieavtaler

Leieavtaler vedr. driftsmidler er av uvesentlig betydning.

Morbanken har leieavtaler vedrørende bankens lokaler:		Årlig husleie	Leieavtalens utløp
Lena (Hovedkontoret)	Leier av datterselskapet Vallehaven AS	5.845	31.12.2022
Raufoss 1)		1.532	31.12.2017
Gjøvik		1.337	31.12.2020
Hamar		877	01.07.2025
Eidsvoll		239	10.11.2017
Lena (Audheimgården)		230	31.12.2017
Råholt		194	01.06.2021

1) Det er inngått leieavtale for nye lokaler på Raufoss med årlig leie fra 1.1.2018 på 1,4 mill. kroner. Leieavtalens utløp 31.7.2026.

Note 24 Finansielle derivater

Derivater som er benyttet i regnskapsmessig sikring

	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater Eiendeler	Finansielle derivater Gjeld	Obligasjonsgjeld	Gjeld til kreditt-institusjon	Utlån til kunder	Ført over resultat
Rentebytteavtaler	1.110.625	42.687	52.873	3.225	0	0		49.648
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-1.110.625	-42.687	0	0	53.646	0	3.998	-49.648
Totalt	0	0	52.873	3.225	53.646	0	3.998	0

Øvrige Finansielle derivater

	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater Eiendeler	Finansielle derivater Gjeld	Obligasjonsgjeld	Gjeld til kreditt-institusjon	Utlån til kunder	Ført over resultat
Rentebytteavtaler	427.088	-6.962	3.685	10.646	0	0	0	11.515

Totalt derivater per 31.12.2016

	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater Eiendeler	Finansielle derivater Gjeld	Obligasjonsgjeld	Gjeld til kreditt-institusjon	Utlån til kunder	Ført over resultat
Rentebytteavtaler	1.537.713	35.725	56.558	13.872	0	0	0	61.163
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-1.110.625	-42.687	0	0	53.646	0	3.998	-49.648
Totalt	0	-6.962	56.558	13.872	53.646	0	3.998	11.515

Med avledet derivat menes verdiendringen på sikringsobjekt med hensyn til sikret renterisiko.

Totalt derivater per 31.12.2015

	Nominelt beløp	Markedsverdi uten renter	Finansielle derivater Eiendeler	Finansielle derivater Gjeld	Obligasjonsgjeld	Gjeld til kreditt-institusjon	Utlån til kunder	Ført over resultat
Rentebytteavtaler	2.000.655	51.537	84.452	32.915	0	0	0	58.716
Avledet derivat tilknyttet renteavtaler	-1.521.041	-70.104	0	0	79.402	0	9.298	-70.104
Totalt	0	-18.567	84.452	32.915	79.402	0	9.298	-11.388

Det vises til beskrivelse av finansiell risiko i styrets årsberetning.

Note 25 Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Opptjente ikke mottatte inntekter	21.915	23.295	24.008	26.010
Andre forskuddsbetalte, ikke påløpte kostnader	3.347	3.809	3.347	3.809
Sum	25.262	27.104	27.355	29.819

Note 26 Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er eiendeler som overtas av banken i forbindelse med oppfølging av misligholdte eller nedskrevne engasjementer. Ved overtagelsen verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtagelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved overtagelse av aksjer eller andeler vurderes eierandelen etter prinsippene beskrevet i note 1 Regnskapsprinsipper. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i hht. eiendelens art i regnskapet. Når overtatte eiendeler ikke skal beholdes til varig eie eller bruk, er eiendelene kategorisert som kortsiktige. Banken har ingen overtatte eiendeler pr. 31.12.2016.

Note 27 Verdipapirgjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Obligasjonsgjeld	3.558.289	3.079.385	5.298.289	5.201.385
-egne ikke amortiserte obligasjoner	-626.000	-414.500	-626.000	-414.500
Sum	2.932.289	2.664.885	4.672.289	4.786.885

Note 28 Annen gjeld

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Påløpte skatter	27.418	37.200	31.544	42.990
Bankremisser	1.526	2.202	1.526	2.202
Gaver	2.392	2.080	2.392	2.080
Offentlige avgifter	4.404	2.251	4.404	2.251
Øvrige interimskonti	29.090	9.656	29.090	9.656
Øvrig kortsiktig gjeld	0	0	1.335	4.737
Sum annen gjeld	64.829	53.389	70.290	63.916

Note 29 Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Avsatt for skyldig lønn og feriepenger	10.634	9.476	10.634	9.476
Avsatt for skyldige renter	22.868	21.158	22.868	21.158
Andre påløpte kostnader/forskuddsbetalte inntekter	25.208	14.204	25.208	14.204
Sum	58.709	44.838	58.709	44.838

Note 30 Ansvarlig lånekapital

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Annen ansvarlig lånekapital	179.779	177.725	179.779	177.725

Annen ansvarlig lånekapital

Banken emitterte et ansvarlig lån 20.10.2014, pålydende 130 mill. kroner som har en løpetid til 21.10.2024. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet helt eller delvis til pari kurs per. 21.10.2019. Banken emitterte et ansvarlig lån 14.09.2012, pålydende 50 mill. kroner som har en løpetid til 14.09.2022. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet helt eller delvis til pari kurs per. 14.09.2017. Ansvarlig lånekapital blir vurdert til amortisert kost. For 2016 utgjør effektiv rente 5,7 mill. kroner. Rentesatsen på lånet pålydende 50 mill. kroner per. 31.12.2016 er 4,44 % og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 3,3 prosentpoeng, med første renteregulering 14.03.2017. Rentesatsen på lånet pålydende 130 mill.kroner per 31.12.2016 er 2,56 % og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 1,45 prosentpoeng, med første renteregulering 20.01.2017.

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Fondsobligasjoner	178.000	178.000	178.000	178.000

Fondsobligasjoner

Totens Sparebank sine fondsobligasjonene er i løpet av 2016 omklassifisert til å inngå i egenkapitalen til banken. Banken emitterte en evigvarende fondsobligasjon 20.10.2014 pålydende 160 mill. kroner. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet helt eller delvis til pari kurs per 21.10.2019. Banken har en evigvarende fondsobligasjon fra 07.12.2006 pålydende 18,0 mill. kroner. Banken kan benytte sin rett til å innfri lånet til pari kurs årlig fra og med 07.12.2021. For 2016 utgjør effektiv rente 6,9 mill. kroner. Rentesatsen på lånet pålydende 160 mill. per. 31.12.16 er 4,01% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 2,90 prosentpoeng, med første renteregulering 20.01.2017. Rentesatsen på lånet pålydende 18 mill.kroner per. 31.12.2016 er 2,75% og lånet forrentes med grunnlag i 3 MND NIBOR med tillegg av 1,60 prosentpoeng, med første renteregulering 07.03.2017.

Note 31 Betingede forpliktelser

	Morbank		Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Garantier	379.519	365.156	379.519	365.156
Bokført verdi av eiendeler som er stilt som sikkerhet for D-lån Norges Bank:				
Sertifikater og obligasjoner	50.136	69.599	50.136	69.599

Eika Boligkreditt AS

Totens Sparebank formidler lån mellom Eika Boligkreditt AS og bankens kunder. I denne forbindelse har banken påtatt seg en garantiforpliktelse som per 31.12.2016 utgjorde 37,3 mill. kroner, og per 31.12.2015 utgjorde 20,1 mill. kroner. Garantien Totens Sparebank har avgitt til Eika Boligkreditt AS er gitt i forbindelse med boliglån som er innenfor regelverket for obligasjoner med fortrinnsrett, og vil medføre utbetaling fra banken i de tilfeller der lånebeløpet ikke kan dekkes hos den enkelte kunde. I og med at garantien er gitt for en rekke godt sikrede lån anser Totens Sparebank risikoen knyttet til garantien som lav. Avtalen ble i 2015 endret slik at garantibeløpet ble redusert.

Avtalen mellom Totens Sparebank og Eika Boligkreditt gir banken en mulighet til å formidle lån for Eika boligkreditt AS, mot at banken mottar en formidlingsprovisjon på lånet. Totens Sparebank kan overføre lån til Eika Boligkreditt AS og Eika Boligkreditt AS kan tilsvarende overføre lån til Totens Sparebank hvis partene er enige om dette. Lånene overføres til nominell verdi. Banken har i 2015 og 2016 ikke overført, eller mottatt, grupper av lån fra Totens Sparebank til Eika Boligkreditt eller Totens Sparebank boligkreditt AS. Endringen i porteføljen i boligkredittselskapene skyldes at kundene ved refinansiering eller nye lån har valgt å ta opp deler eller hele lånet i boligkredittselskapene i stedet for i Totens Sparebank.

Note 32 Eieropplysninger

20 største egenkapitalbevisiere per. 31.12.2016	Pålydende	Antall	Andel
Sparebanken Hedmark	86.431.800	1.440.530	23,52 %
MP Pensjonskasse PK	16.940.940	282.349	4,61 %
Verdipapirfondet Eika Utbytte	16.363.380	272.723	4,45 %
Merrill Lynch Prof. Clearing corp.	10.325.640	172.094	2,81 %
Trovåg AS	6.600.000	110.000	1,80 %
Pope Asset Management, LLC	6.233.880	103.898	1,70 %
Eitrem, Ole S	4.620.000	77.000	1,26 %
Nordenfjelske Bykredits stiftelse	3.583.800	59.730	0,98 %
Foretakskonsulenter AS	3.570.960	59.516	0,97 %
Solberg, Else Magna Nordvik	3.473.160	57.886	0,95 %
Erga, Morten	3.300.000	55.000	0,90 %
Stensrud, Per Ivar	3.090.720	51.512	0,84 %
Tandsether, Frode Fosse	2.898.000	48.300	0,79 %
Nordvik, Karin Elisabeth	2.705.100	45.085	0,74 %
Directmarketing Inv.	2.550.000	42.500	0,69 %
Teigen, Ragnhild	2.400.000	40.000	0,65 %
Lindberg, Erling	2.065.140	34.419	0,56 %
Horten, Gunnar	1.800.000	30.000	0,49 %
Juel, Iver Albert	1.585.560	26.426	0,43 %
Peter Aas A/S	1.530.000	25.500	0,42 %
Øvrige eiere	185.403.960	3.090.066	50,45 %
Totalt utstedte egenkapitalbevis	367.472.040	6.124.534	100,00 %

Alle egenkapitalbevis er fullt innbetalt, tilhører samme klasse, har lik stemmerett og lik rett til utbytte.

Antall egenkapitalbevisiere per. 31.12.2016 er 1.954, mot 1.975 per. 31.12.2015.

Banken og dens datterselskaper eier ikke egne egenkapitalbevis per 31.12.2016.

Det vises til note 42 for oversikt over antall egenkapitalbevis eide av medlemmer av styret og ledende ansatte.

Note 33 Kapitaldekning

Totens Sparebank er som finansinstitusjon underlagt kapitalkrav satt av norske myndigheter. I tillegg har konsernet Totens Sparebank fastsatt interne retningslinjer for fastsettelse av konsernets kapitalkrav. Blant annet styres dette gjennom en ICAAP prosess, som er nærmere beskrevet i et eget Pilar III dokument som er tilgjengelig på bankens hjemmeside under Investor Relations (<https://www.totenbanken.no>).

I henhold til Pilar 1 skal den ansvarlige kapitalen minst utgjøre 8 %, med tillegg av kapitalbuffer, beregnet av et nærmere definert beregningsgrunnlag. I tillegg skal selskapet avsette for tilleggsrisiko som avdekkes i en risiko og kapitalvurderingsprosess (Pilar II). Norske myndigheter har vedtatt tilleggskrav til ansvarlig kapital utover de 8 % som er angitt i Pilar 1. Per 31.12.2016 medfører disse kravene at banken minimum skal ha en ansvarlig kapital på 15,0 % av beregningsgrunnlaget. I tillegg til myndighetenes krav kommer det banken beregner i Pilar 2 krav. Totens Sparebank har i sitt Pilar 3 dokument fastsatt 17 % som et minimumsnivå for ansvarlig kapital. Sum nødvendig økonomisk kapital beregnes og rapporteres til styret hvert kvartal. Banken har i 2016 oppfylt eksterne kapitalkrav i hele regnskapsperioden. Beregningen av kapitalkrav er gjort i samsvar med de regler som stilles av myndighetene og viser at banken har en kapitaldekning som tilfredsstiller myndighetenes krav.

	Morbank		Konsern	
Kjernekapital	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Eierandelskapital	367.472	367.472	367.472	367.472
Overkurs ved emisjon	109.992	109.992	109.992	109.992
Opptjent egenkapital fra tidligere år	721.538	651.282	767.726	683.582
Årets resultat	123.895	85.488	134.007	99.413
Sum egenkapital	1.322.897	1.214.234	1.379.197	1.260.459
-Ikke kvalifiserende andel av årets overskudd	-47.679	-34.123	-47.679	-34.123
Fradrag for immaterielle eiendeler og goodwill	0	-201	0	-201
Fradrag for eiendeler til virkelig verdi	-1.514	-1.444	-1.569	-1.444
Fond for urealiserte gevinster	0	0	0	0
Fradrag fra eierskap i ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-158.511	-131.908	-152.886	-127.450
Overgangsreglene for ikke vesentlige eierandeler	63.404	79.144	61.155	76.471
Sum ren kjernekapital	1.178.597	1.125.702	1.238.218	1.173.712
Fondsobligasjoner	178.000	177.725	178.000	177.725
Fradrag fra eierskap i ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	0	0	0	0
Overgangsreglene for ikke vesentlige eierandeler	-31.702	-39.572	-30.577	-38.235
Sum kjernekapital	1.324.895	1.263.855	1.385.641	1.313.202
Tilleggskapital				
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	179.780	179.664	179.780	179.664
Fradrag fra eierskap i ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	0	-4.901	0	-4.735
Overgangsreglene for ikke vesentlige eierandeler	-31.702	-39.572	-30.577	-38.235
Sum tilleggskapital	148.078	135.191	149.203	136.694
Tellende ansvarlig kapital	1.472.973	1.399.046	1.534.844	1.449.896
Kredittrisiko	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Engasjementsbeløp per sektor:				
Lokale og regionale myndigheter	2.133	2.598	2.133	2.598
Offentlig eide foretak	0	1.031	0	1.031
Institusjoner	15.075	13.211	10.515	5.800
Foretak	123.273	90.282	123.273	880.580
Massemarkedsengasjementer	34.659	40.143	34.659	40.143
Engasjementer med pantessikkerhet i eiendom	318.756	296.954	373.978	372.366
Forfalte engasjementer	3.713	3.418	3.713	3.418
Obligasjoner med fortrinnsrett	5.245	3.982	5.566	4.142
Verdipapirfond	0	1.188	0	1.188
Egenkapitalposisjoner	26.232	25.614	11.451	10.832
Øvrige engasjementer	12.983	13.170	16.019	17.005
CVA tillegg	2.547	3.671	2.547	3.671
Operasjonell risiko	47.392	47.676	53.473	53.142
Kapitalkrav totalt	592.008	542.938	637.327	603.916
Beregningsgrunnlag totalt	7.400.094	6.786.731	7.966.571	7.548.953
Kapitaldekning	19,90%	20,61%	19,27%	19,21%
Kjernekapitaldekning	17,90%	18,62%	17,39%	17,40%
Ren kjernekapitaldekning	15,93%	16,59%	15,54%	15,55%

Bufferkrav	Morbank				Konsern	
	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15	31.12.16	31.12.15
Minimumskrav ren kjernekapital	4,50 %	4,50 %	333.004	305.403	358.496	339.703
Bevaringsbuffer (x%)	2,50 %	2,50 %	185.002	169.668	199.164	188.724
Motsyklisk buffer (x%)	1,50 %	1,00 %	111.001	67.867	119.499	75.490
Systemrisikobuffer (x %)	3,00 %	3,00 %	222.003	203.602	238.997	226.469
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	11,50 %	11,00 %	851.011	746.540	916.156	830.385
Tilgjengelig ren kjernekapital			1.178.597	1.125.702	1.238.218	1.173.712
Ren kjernekapital utover kravet			327.586	379.162	322.062	343.327

I henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak skal fradraget for ikke-vesentlige investeringer i selskaper i finansiell sektor fases inn med følgende prosentsats:

i 2015: 40 prosent

i 2016: 60 prosent

i 2017: 80 prosent

Kjernekapitalen utgjør 1 325 mill. kroner, mens bankens egenkapital er 1 322 mill. kroner. Forskjellen skyldes at fondsobligasjoner teller med som kjernekapital, men i tillegg trekkes en del poster fra kjernekapitalen jfr. oppstillingen ovenfor.

Banken har i samsvar med krav til Basel II utarbeidet et eget dokument (Pilar III), hvor ytterligere informasjon om bankens kapitalkrav, og risikoprofil offentliggjøres. Dette dokumentet er gjort tilgjengelig på bankens hjemmeside under Investor Relations (<http://www.totenbanken.no>).

Note 34 Likviditetsrisiko/restløpetid

Likviditetsrisiko kan noe forenklet sies å være risiko for manglende likviditet til å kunne innfri forpliktelser ved forfall. Likviditetsrisiko oppstår som en følge av ulik restløpetid på fordringer og gjeld. Banken søker bevisst å redusere risikoen ved å legge vekt på mer langsiktig finansiering. Videre er utviklingen i innskuddsdekning sentral for bankens avhengighet av pengemarkedet. Banken følger fortløpende opp likviditetskravet fra Norges Bank og har gjennom hele året holdt seg innenfor kravet. Lånerammer i Norges Bank er ikke benyttet. Tabellene under viser restløpetidene på morbanken og konsernets balanse pr. 31.12.2016.

Morbanken:

	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten restløpetid	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	58.310	0	0	0	0	32.612	90.922
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	126.881	0	0	135.000	2.000	0	263.881
Utlån til og fordringer på kunder	1.509.041	83.273	392.676	965.603	7.419.592	-96.913	10.273.272
Obligasjoner og sertifikater	2.803	49.040	105.914	944.906	24.980	0	1.127.643
Finansielle derivater	2	0	0	53.783	2.773	0	56.558
Øvrige eiendelsposter	24.603	15.662	853	0	0	535.933	577.048
Sum eiendelsposter	1.721.639	147.975	499.443	2.099.292	7.449.345	471.632	12.389.323
Gjeld til kredittinstitusjoner	50.772	0	0	0	0	0	50.772
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.385	485.475	118.503	16.328	0	6.967.583	7.594.274
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1	69.000	374.243	2.435.379	54.022	-356	2.932.289
Finansielle derivater	1	0	0	8.779	5.091	0	13.871
Øvrig gjeld	40.456	32.600	49.750	1.234	331	0	124.371
Ansvarlig lånekapital	0	0	50.000	130.000	0	-221	179.779
Egenkapital-minoritetsinteresser	0	0	0	160.000	18.000	1.315.967	1.493.966
Sum gjeld og egenkapital	97.615	587.075	592.496	2.751.720	77.444	8.282.973	12.389.323
Netto likviditetseksponering balanse	1.624.024	-439.100	-93.053	-652.428	7.371.901	-7.811.341	0

Konsernet:

	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten restløpetid	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	58.310	0	0	0	0	32.612	90.922
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	126.881	0	0	0	2.000	0	128.881
Utlån til og fordringer på kunder	1.520.821	95.330	447.550	1.290.169	8.985.453	-96.913	12.242.410
Obligasjoner og sertifikater	2.803	64.040	105.914	984.982	24.980	0	1.182.719
Finansielle derivater	2	0	0	53.783	2.773	0	56.558
Øvrige eiendelsposter	24.603	19.885	853	0	0	389.439	434.778
Sum eiendelsposter	1.733.419	179.255	554.317	2.328.934	9.015.206	325.138	14.136.266
Gjeld til kredittinstitusjoner	140	0	0	0	0	0	140
Innskudd fra og gjeld til kunder	6.385	485.475	118.503	16.328	0	6.963.401	7.590.092
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	10.001	69.000	374.243	4.165.379	54.022	-356	4.672.289
Finansielle derivater	1	0	0	8.779	5.091	0	13.871
Øvrig gjeld	40.456	38.057	49.750	1.234	331	0	129.828
Ansvarlig lånekapital	0	0	50.000	130.000	0	-221	179.779
Egenkapital-minoritetsinteresser	0	0	0	160.000	18.000	1.372.266	1.550.266
Sum gjeld og egenkapital	56.983	592.532	592.496	4.481.720	77.444	8.335.090	14.136.266
Netto likviditetseksponering balanse	1.676.437	-413.277	-38.179	-2.152.786	8.937.762	-8.009.953	0

Kassekreditter er medtatt under intervallet inntil 1 mnd.

Utrukkne rammer/kreditter var per 31.12.2015 på 867,8 mill. kroner.

Banken har i tillegg gitt lånetilsagn som ikke er utbetalt på 389,3 mill. kroner.

Note 35 Renterisiko / gjenstående tid til avtalt/sannsynlig renteendring

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passivaposter. Banken vil da ikke kunne gjennomføre renteendringer parallelt for alle balanseposter. Total renterisiko, samt renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner, blir regelmessig rapportert til styret. Banken skal ha en moderat risiko og risikoen har gjennom hele året ligget innenfor de rammer styret har vedtatt.

Basert på bankens balanse pr. 31.12.2016 gir et parallelt skift i rentekurven på ett prosentpoeng en total renterisiko på ca. 14,9 mill. kroner. Markedsverdien på porteføljen av sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler vil ved en tilsvarende endring ha liten effekt da obligasjonene er i flytende rente. En negativ utvikling av markedsverdien på denne porteføljen vil gi en umiddelbar effekt regnskapsmessig.

Morbank:

	Flytende rente	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten rente- eksponering	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	58.310	0	0	0	0	0	32.612	90.922
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	261.860	0	2.021	0	0	0	0	263.881
Utlån til og fordringer på kunder	9.808.995	10.442	20.884	93.976	352.244	83.646	-96.913	10.273.274
Obligasjoner og sertifikater	0	306.024	821.617	0	0	0	0	1.127.641
Andre eiendeler	0	119.001	0	0	0	0	514.603	633.604
Ikke rentebærende eiendeler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum eiendelsposter	10.129.165	435.467	844.522	93.976	352.244	83.646	450.302	12.389.323
Gjeld til kredittinstitusjoner	50.772	0	0	0	0	0	0	50.772
Innskudd fra og gjeld til kunder	7.432.240	11.353	22.705	114.158	13.819	0	0	7.594.275
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	455.667	1.423.333	250.000	750.000	0	53.289	2.932.289
Ansvarlig lånekapital	0	130.000	50.000	0	0	0	-221	179.779
Annen gjeld	0	0	0	0	0	0	0	0
Ikke rentebærende gjeld	0	0	0	0	0	0	138.240	138.240
Egenkapital-minoritetsinteresser	0	160.000	18.000	0	0	0	1.315.966	1.493.966
Sum gjeld og egenkapital	7.483.012	757.020	1.514.038	364.158	763.819		1.507.274	12.389.323
Ikke balanseførte poster	0	-19.213	-30.750	180.645	671.164	-74.412	0	727.434
Netto	2.646.153	-340.766	-700.266	-89.537	259.589	9.234	-1.056.972	727.434

Konsernet:

	Flytende rente	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3-12 mnd.	1-5 år	Over 5 år	Uten rente- eksponering	Totalt
Kontanter og fordringer på sentralbanker	58.310	0	0	0	0	0	32.612	90.922
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	126.860	0	2.021	0	0	0	0	128.881
Utlån til og fordringer på kunder	11.778.131	10.442	20.884	93.976	352.244	83.646	-96.913	12.242.410
Obligasjoner og sertifikater	0	306.024	876.695	0	0	0	0	1.182.719
Andre eiendeler	0	119.001	0	0	0	0	372.332	491.333
Ikke rentebærende eiendeler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum eiendelsposter	11.963.301	435.467	899.600	93.976	352.244	83.646	308.031	14.136.265
Gjeld til kredittinstitusjoner	140	0	0	0	0	0	0	140
Innskudd fra og gjeld til kunder	7.428.057	11.353	22.705	114.158	13.819	0	0	7.590.092
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	465.667	3.153.333	250.000	750.000	0	53.289	4.672.289
Ansvarlig lånekapital	0	130.000	50.000	0	0	0	-221	179.779
Annen gjeld	0	0	0	0	0	0	70.290	70.290
Ikke rentebærende gjeld	0	0	0	0	0	0	73.409	73.409
Egenkapital-minoritetsinteresser	0	160.000	18.000	0	0	0	1.372.265	1.550.265
Sum gjeld og egenkapital	7.428.197	767.020	3.244.038	364.158	763.819		1.569.033	14.136.265
Ikke balanseførte poster	0	-19.213	-30.750	180.645	671.164	-74.412	0	727.434
Netto	4.535.104	-350.766	-2.375.188	-89.537	259.589	9.234	-1.261.002	727.434

Note 36 Sikringsfondsavgift

BANKENES SIKRINGSFOND

Lov om sikringsordninger for banker og offentlig administrasjon mv av finansinstitusjoner pålegger alle sparebanker å være medlem av Bankenes Sikringsfond. Fondet plikter å dekke tap inntil 2 mill. kroner som en innskytter har på innskudd i en sparebank. Med innskudd menes enhver kredittsaldo i banken i henhold til konto som lyder på navn, samt forpliktelser etter innskuddsbevis til navngitt person, unntatt innskudd fra andre finansinstitusjoner.

For 2016 er det betalt 5,8 mill. kroner i avgift, mens det i 2015 ble betalt 5,6 mill. kroner. Avgiften er bokført som en rentekostnad.

Note 37 Opplysninger om virkelig verdi

Noten viser virkelig verdi av finansielle instrumenter.

	Morbank		Konsern	
	Bokført verdi 31.12.16	Virkelig verdi 31.12.16	Bokført verdi 31.12.16	Virkelig verdi 31.12.16
Kontanter og fordringer på sentralbanker	90.922	90.922	90.922	90.922
Utlån til kreditt institusjoner	263.881	263.881	128.881	128.881
Utlån til kunder	10.273.274	10.289.534	12.242.410	12.258.670
Sertifikater og obligasjoner	1.127.642	1.127.642	1.182.719	1.182.719
Aksjer, inkl. konsernselskap	514.603	514.603	329.833	329.833
Finansielle derivater	56.558	56.558	56.558	56.558
Andre fordringer	41.113	41.113	43.273	43.273
Sum finansielle eiendeler	12.367.993	12.384.254	14.074.596	14.090.856
Gjeld til kredittinstitusjoner	50.772	50.772	140	140
Innskudd fra kunder	7.594.274	7.594.818	7.590.092	7.590.451
Verdipapirgjeld	2.932.289	2.960.514	4.672.289	4.699.733
Finansielle derivater	13.871	13.871	13.871	13.871
Ansvarlig lånekapital	179.779	178.212	179.779	178.212
Annen gjeld	124.369	124.369	129.830	129.830
Sum finansiell gjeld	10.895.354	10.922.557	12.586.001	12.612.237

Utlån til kunder er ført til amortisert kost. Ved fastrenteutlån/innskudd vil det være noe avvik mellom markedsverdi og bokført verdi på utlån og innskudd. I tillegg periodiseres etableringsgebyrer over levetiden ved amortisert kost, og reduserer derfor bokført verdi på utlån. Verdipapirgjelden er også ført etter amortisert kost, og det vil derfor være avvik mellom markedsverdi og bokført verdi på denne. Dette skyldes blant annet kredittvurderingen av gjelden i markedet, og forskjeller på kredittspreader ved opptak av gjeld og per dato. Utlån som er basert på Nibor med et margintillegg utgjør kr 978, 6 mill. kroner. Ved skift i markedsituasjon har banken mulighet til å justere margintillegget, og kundene kan løpende innfri lånet til pålydende. Virkelig verdi av bankens niborlån vil derfor ikke avvike vesentlig fra bokført verdi.

Note 38 Klassifisering av gjeld og eiendeler etter IFRS

	Morbank		Konsern	
	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
Finansielle eiendeler				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	1.396.669	1.332.862	1.269.136	1.175.805
Derivater, tradingportefølje	3.685	5.050	3.685	5.050
Derivater brukt som sikring	52.873	79.402	52.873	79.402
Investeringer som holdes til forfall	0	0	0	0
Utlån og fordringer	10.628.075	9.762.235	12.462.212	12.025.572
Tilgjengelige for salg	286.689	249.184	286.689	249.184
Sum finansielle eiendeler	12.367.991	11.428.734	14.074.595	13.535.013
Forpliktelser				
Avsetninger til forpliktelser	831	19.606	831	19.606
Derivater, tradingportefølje	10.646	23.616	10.646	23.616
Derivater brukt som sikring	3.225	9.298	3.225	9.298
Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	10.880.654	10.020.176	12.571.300	12.124.103
Fondsobligasjoner	178.000	178.000	178.000	178.000
Sum finansielle forpliktelser	11.073.357	10.250.695	12.764.003	12.354.622

Note 39 Finansielle instrumenter til virkelig verdi, verdsettelsesnivå

	Verdsettelsesnivå			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
Aksjer	43.050	93	0	43.143
Sertifikater og obligasjoner	1.182.719	0	0	1.182.719
Derivater brukt som sikring	0	52.873	0	52.873
Derivater til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje	0	3.685	0	3.685
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjer	0	0	286.689	286.689
Sum eiendeler	1.225.769	56.652	286.689	1.569.110
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Derivater brukt som sikring	0	3.225	0	3.225
Derivater til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje	0	10.646	0	10.646
Sum forpliktelser	0	13.871	0	13.871

Verdsettelsesnivå angir nivået på verdsettelsesmetoden som er brukt for å fastsette virkelig verdi. I Nivå 1 er verdien fastsatt ut fra kvoterte priser i aktive markeder. I nivå 2 er verdien utledet fra kvoterte priser, eller beregnede markedsverdier. Nivå 3 er verdier som ikke er basert på observerbare markedsdata. Noten ovenfor viser tall for konsernet, her inngår 55,1 mill. kroner i obligasjoner på nivå 1 som holdes i Totens Sparebank Boligkreditt AS.

Finansielle instrumenter til virkelig verdi, verdsettelsesnivå per 31.12.2014

	Verdsettelsesnivå			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjer	23.111	3.748	0	26.859
Sertifikater og obligasjoner	1.109.681	9.445	0	1.119.127
Derivater brukt som sikring	0	79.402	0	79.402
Derivater til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje	0	5.050	0	5.050
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg				
Aksjer			249.184	249.184
Sum eiendeler	1.132.792	97.646	249.184	1.479.622
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Derivater brukt som sikring	0	9.298	0	9.298
Derivater til virkelig verdi over resultatet, tradingportefølje	0	23.616	0	23.616
Sum forpliktelser	0	32.914	0	32.914

Oversikt over bevegelser på finansielle eiendeler/forpliktelser i nivå 3

	2016	2015
Inngående balanse 01.01	249.184	232.568
Tilgang/kjøp	23.119	15.483
Avgang/salg	-127	-12.983
Oppskrivinger ført mot egenkapitalen	21.778	14.116
Nedskrivninger ført mot resultatet	-7.265	0
Utgående balanse 31.12	286.689	249.184

Verdsettelsen av Eika Boligkreditt AS er basert på en vurdering av egenkapitalen i selskapet. Verdsettelsen av Eika Gruppen AS tar utgangspunkt i en verdivurdering av de enkelte selskaper som inngår i gruppen, og en samlet verdi for konsernet totalt, basert på relevante verdsettelsesmetoder. Denne verdivurderingen blir vurdert opp i mot sist kjente emisjons- og/eller omsetningskurs, hensyntatt bankens egne vurderinger av hendelser frem til balansedagen. Til sammen utgjør disse aksjene 275 mill. kroner av totalt 286 mill. kroner i nivå 3.

Note 40 Betingede utfall

Banken har ingen betingede utfall pr. 31.12.2016.

Note 41 Transaksjoner mellom nærstående parter

Totens Sparebank Boligkreditt AS er et heleid datterselskap av Totens Sparebank, og blir definert som nærstående parter.

Transaksjoner mellom selskapet og morbanken baserer seg på vanlige forretningsmessige vilkår. Det er inngått en leveranse og service-avtale mellom selskapene. I all hovedsak er kontorstøttefunksjoner og forvaltning av utlån kjøpte tjenester fra Totens Sparebank.

Totens Sparebank kan overføre lån til Totens Sparebank Boligkreditt AS og Totens Sparebank Boligkreditt AS kan tilsvarende overføre lån til Totens Sparebank hvis partene er enige om dette. Lånene overføres til nominell verdi.

Konserninterne transaksjoner (slik de er ført i Totens Sparebank Boligkreditt AS)

Resultatposter	2016	2015
Renteinntekter	298	384
Etableringsgebyrer	205	1.074
Rentekostnader	4.068	10.936
Provisjonskostnader	11.496	20.046
Kjøpte tjenester	506	226
Balanseposter	31.12.2016	31.12.2015
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente inntekter	0	0
Utlån til kredittinstitusjoner	50.632	20.215
Gjeld til kredittinstitusjoner	137.130	408.529
Annen gjeld	0	351

Totens Sparebank Boligkreditt AS har overført lån til Totens Sparebank for 6,7 mill. kroner i løpet av 2016. Totens Sparebank har i 2015 og 2016 ikke overført eller mottatt grupper av lån til/fra Eika Boligkreditt AS eller Totens Sparebank Boligkreditt AS.

Note 42 Egenkapitalbevis som eies av ledende ansatte og tillitsvalgte

	Antall egenkapitalbevis	Herav som eies av nærstående	Navn på nærstående
Ledende ansatte			
Adm. banksjef, Rolf Endre Delingsrud	926		
Viseadministrerende banksjef, Stig Håvard Blikseth	10.926	10.000	Inveks AS
Banksjef Finans, Johan Øverseth Røstøen	1.856		
Banksjef Forretningsstøtte, Geir Sindre Von Schantz Nyborg	1.324		
Banksjef Bedriftsmarked, Jan Sverre Seierstad	3.160		
Banksjef Personmarked, Åse Charlotte Øye	3.141	1.817	Paul Tormod Stenberg
Styret (inkl. varamedlemmer):			
Leder Geir Stenseth	2.124	1.204	Ann Kr. Stenseth
Nestleder Steinar Nordengen	13.513	13.513	Tananua AS
Styremedlem Erland Opsahl	920		
Styremedlem Kjell Arne Nyhus (ansattes representant)	926		
Styremedlem Nina Dyste (ansattes representant)	2.278		

Nøkkeltall konsern (beløp i 1000kr)

Resultatutvikling	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter	260.676	275.191	270.843	250.396	226.298	215.476
Netto andre driftsinntekter	89.869	53.857	86.631	127.198	172.735	68.761
Sum driftskostnader	180.680	170.392	165.841	179.245	189.152	184.131
Driftsresultat før tap og nedskrivninger	169.865	158.656	191.633	198.348	209.892	100.106
Tap på utlån, garantier m.v.	3.798	16.914	22.508	59.658	38.930	30.807
Nedskr./reversering av nedskr. og gev./tap på verdip. som er anl.m.	-2.750	-240	-36.771	2.572	35.168	7.483
Driftsresultat før skatt	168.819	141.982	205.896	136.119	135.784	61.817
Skatt på ordinært resultat	34.810	35.176	40.342	34.084	32.947	19.919
Resultat av ordinær drift etter skatt	134.009	106.807	165.554	101.173	102.032	41.951
Balanseutvikling	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
Brutto utlån til og fordringer på kunder	12.339.323	11.978.230	11.746.878	11.149.130	11.190.891	11.273.215
- Individuelle nedskrivninger	-62.331	-64.868	-58.715	-37.662	-32.814	-27.496
- Gruppe nedskrivninger	-34.582	-31.340	-29.670	-35.970	-37.713	-43.670
Netto utlån til og fordringer på kunder	12.242.410	11.882.022	11.658.493	11.075.499	11.120.364	11.202.049
Innskudd fra og gjeld til kunder	7.590.092	7.048.793	6.661.691	6.381.831	6.424.002	5.785.626
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	4.672.289	4.786.885	5.396.684	5.099.158	5.257.222	5.899.676
Ansvarlig lånekapital	179.779	179.389	310.350	49.852	49.812	100.000
Fondsobligasjoner	178.000	178.000	178.000	321.421	320.690	320.023
Egenkapital	1.372.265	1.260.420	1.190.212	989.852	900.377	828.411
Forvaltningskapital	14.136.265	13.615.039	14.027.616	13.174.263	13.223.532	13.634.392
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	13.807.544	13.821.328	13.600.941	13.201.833	13.428.961	13.201.833
Nøkkeltall	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Rentabilitet og drift						
Rentenetto 1)	1,88	1,99	1,94	1,90	1,68	1,63
Netto andre driftsinntekter i % av gj.snittlig forvaltningskapital	0,65	0,39	0,64	0,96	1,29	0,52
Sum driftskostnader i % av gj.snittlig forvaltningskapital	1,30	1,23	1,22	1,36	1,41	1,39
Kostnad-/inntektsforhold (%) 2)	0,56	47,27	46,44	49,13	50,55	57,24
Tapsprosent utlån 3)	0,03	0,14	0,25	0,65	0,41	0,32
Total rentabilitet 4)	0,97	0,72	1,11	0,77	0,77	0,32
Egenkapitalrentabilitet 5)	9,14	7,64	12,81	10,89	12,13	5,19
Finansiering og likviditet						
Netto utlån til kunder i % av innskudd fra kunder	161,29	168,57	175,01	173,55	173,11	193,62
Innskuddsdekning 6)	62,00	59,32	57,14	57,62	57,77	51,65
Endring i netto utlån til kunder siste 12 måneder i %	3,03	1,92	5,26	-0,40	-0,73	5,38
Endring i innskudd fra kunder siste 12 måneder i %	7,68	5,81	4,39	-0,66	11,03	7,01
Soliditet						
Netto ansvarlig kapital	1.534.844	1.449.896	1.503.318	1.266.505	1.189.769	1.136.188
Beregningsgrunnlag	7.966.571	7.548.953	7.775.590	7.359.575	7.455.413	7.659.088
Kjernekapitaldekning i %	17,39	17,40	17,35	16,99	15,68	13,89
Kapitaldekning i %	19,27	19,21	19,33	17,21	15,96	14,83
Eierandelsbevis (EKB)						
Antall utstedte EKB 31.12	6.124.534	6.124.534	6.124.534	6.124.534	6.124.534	4.323.200
Eierandelskapital	367.472	367.472	367.472	367.472	367.472	259.392
Overkursfond	109.992	109.992	109.992	109.992	109.992	109.992
Bokført egenkapital pr. EKB	126	118	113	96	88	81
Børskurs pr. 31.12	99	83	77	57	45	62
Eierandelsbrøk 31.12.	56,18	57,56	58,30	59,27	59,79	60,21
Fortjeneste pr. EKB	11,89	9,46	14,67	9,88	10,03	4,12
Kontantutbytte pr. EKB	6,00	5,00	5,00	2,50	2,00	0,00
Direkte avkastning 7)	6,06	6,02	6,49	4,39	4,44	0,00
Effektiv avkastning 8)	25,30	14,29	39,47	31,11	-27,42	-31,15
P/E 9)	8,33	8,77	5,25	5,72	4,47	10,88
P/BV 10)	0,79	0,70	0,68	0,59	0,51	0,54
Antall årsverk 31.12.	107,0	123,0	118,0	140,0	139,0	137,0

1) Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital

2) Sum driftskostnader i prosent av netto renteinntekter og netto andre driftsinntekter fratrukket verdipapirgevinster/tap

3) Tap utlån og garantier i prosent av brutto utlån til og fordringer på kunder

4) Resultat etter skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningkapital

5) Resultat etter skatt i prosent av gjennomsnittlig egenkapital

6) Innskudd fra og gjeld til kunder i prosent av netto utlån til og fordringer på kunder

7) Kontantutbytte pr. EKB i prosent av børskurs 31.12

8) Kontantutbytte pluss kursstigning 01.01-31.12 i prosent av børskurs 01.01

9) Børskurs 31.12 dividert på fortjeneste pr. EKB

10) Børskurs 31.12 dividert på bokført egenkapital pr. EKB

KPMG AS
Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 96 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til generalforsamlingen i Totens Sparebank

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Totens Sparebanks årsregnskap, som består av:

- ☒ selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- ☒ konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Totens Sparebank per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Totens Sparebank per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Offices in:

Oslo	Elverum	Mo i Rana	Stord
Alta	Finnsnes	Molde	Straume
Arendal	Hamar	Skien	Tronsø
Bergen	Haugesund	Sandefjord	Trondheim
Bodø	Knarvik	Sandnessjøen	Tynset
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Alesund

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger

Individuelle- og gruppevise nedskrivninger er omtalt i Bankens årsberetning, samt i notene 12,17 og 18.

Beskrivelse av forholdet	Vår revisjonsmessige tilnærming
Gruppevise nedskrivninger utgjør TNOK 34 582 per 31.12.2016 og tilsvarer 0,28% av brutto utlån. Individuelle nedskrivninger utgjør TNOK 62 331 per 31.12.2016 og tilsvarer 0,51% av brutto utlån. Individuelle og gruppevise nedskrivninger for tap innebærer bruk av skjønn. På bakgrunn av størrelsen på brutto utlån, iboende kredittrisiko, nedskrivningenes størrelse og estimatene som ligger til grunn anser vi individuelle og gruppevise nedskrivninger som et sentralt forhold ved revisjonen. Individuell nedskrivning foretas på betydelige enkeltengasjementer med bakgrunn i tapshendelser som medfører reduksjoner i utlånets estimerte fremtidige kontantstrømmer. Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for førstegangsestimering av fremtidig kontantstrøm. Gruppenedskrivninger foretas på samme bakgrunn som ved individuelle nedskrivninger, men hvor tapshendelsene ikke kan identifiseres på enkeltengasjementer. Analyseverktøy og statistisk metode med utgangspunkt i tapserfarig legges til grunn for beregningene.	Vår revisjonstilnærming inkluderer revisjonshandlinger tilknyttet Bankens implementerte kontroller, samt substanshandlinger. Ved vår gjennomgang har vi blant annet: ☒ Gjennomgått og testet Bankens kredittprosesser. ☒ Gjennomgått Bankens rutiner for å identifisere og vurdere tapsutsatte engasjement. ☒ Vurdert bankens kriterier for objektive bevis. ☒ Testet fullstendighet av bankens vurderingsgrunnlag. ☒ Gjennomgått et utvalg tapsvurderinger, etterkontrollert beregninger, kontrollert benyttet diskonteringsrente samt vurdert og utfordret ledelsen på forutsetninger for størrelse og tidfesting av kontantstrømmer. ☒ Gjennomgått bankens modell for beregning av gruppevise nedskrivninger. ☒ På stikkprøvebasis kontrollert modelldata mot grunnlagsdata, gjennomgått beregninger samt vurdert og utfordret ledelsen på benyttede forutsetninger. ☒ Analysert og vurdert Bankens gruppevise nedskrivninger mot underliggende utvikling i porteføljekvalitet.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets eller konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- ☒ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en

mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

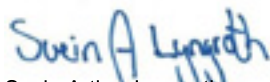
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 14. mars 2017
KPMG AS

Svein Arthur Lyngroth
Statsautorisert revisor

Klar for ferie?

Husk reiseforsikring og kredittkort i utlandet.

Forstanderskapet 2016-2017

Innskytervalgte	Kommune	Antall	Kommuneoppnevnte	Kommune	Antall
Aage E. Hveem	Østre Toten	0	Kai Magne Rødningsby	Østre Toten	0
Roar Nilsen	Østre Toten	0	Arild N. Ødegaard	Vestre Toten	920
Synøve Mjølnerød	Vestre Toten	0	Svein H. Korshavn	Gjøvik	0
John Kraby-Svendsen	Gjøvik	0			
Roar Løken Lunder	Gjøvik	672	Ansatte		
Sigrid Haugen	Eina	0	Erik E. Evensen		112
Elisabeth Lofthus	Eina	0	Unni Hoel		395
			Knut Eskild		567
Egenkapitalbevisiere			Åsmund Eidskrem		725
Else Nordvik Solberg		57.886	Camilla K. Forø		395
Geir Rune Nyhus		134			
Jon Anders Aalborg		1.978			
Olav Berg		7.402			
Unni Hveem		2.691			
Iver A. Juel		26.426			
Anne Berit Røste		14.365			
Mari Fodstad		141			

Styret 2016-2017

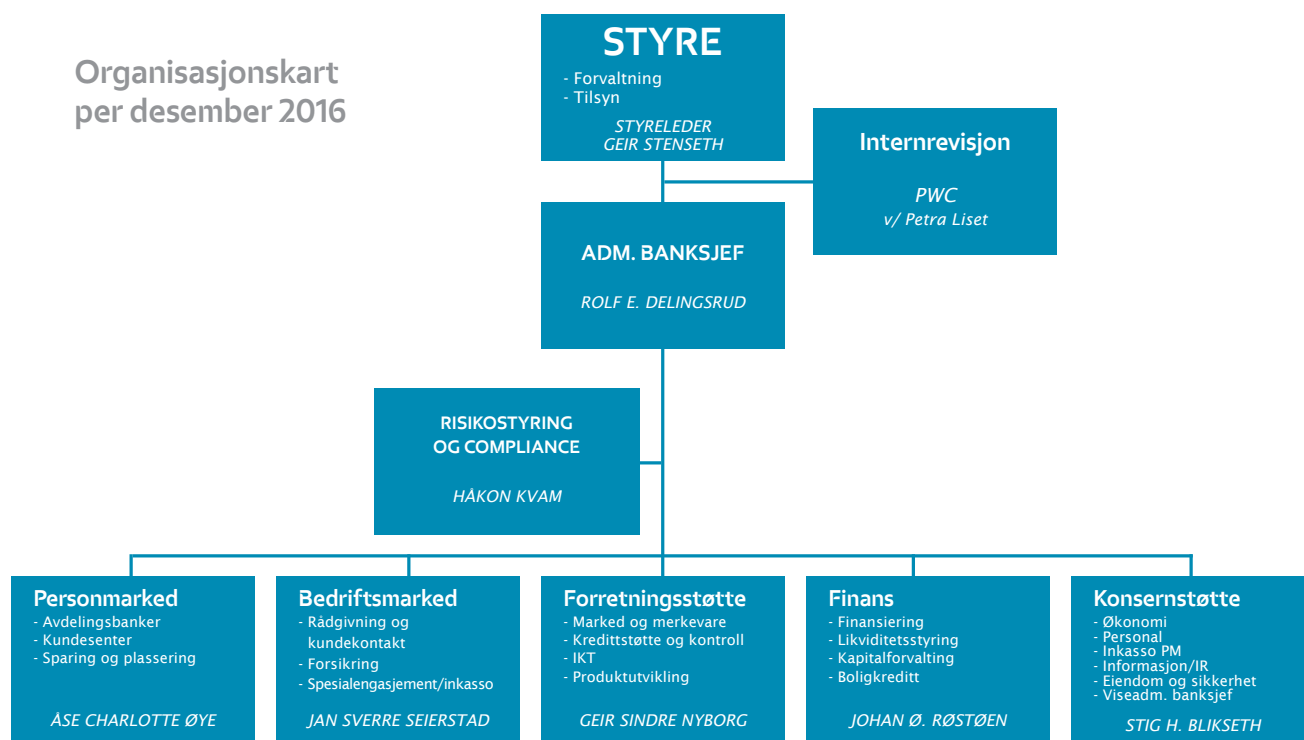
Navn	Antall EK-bevis	
Geir Stenseth	2.124	*Inkl. nærstående
* Ann Kr. Stenseth	1.204	
Steinar Nordengen	13.513	*Inkl. nærstående
* Tananua AS	13.513	
Anne Caroline Syljuåsen	0	
Anne Jacobsen Onsrud	0	
Erland Opsahl	920	
Nina Dyste	2.278	
Kjell Arne Nyhus	926	

Ledergruppa

Navn	Antall EK-bevis	
Rolf Endre Delingsrud	926	
Jan Sverre Seierstad	3.160	
Åse Ch. Øye	3.141	*Inkl. nærstående
* Tormod Stenberg	1.817	
Stig Håvard Blikseth	10.926	*Inkl. nærstående
* Inveks AS	10.000	
Geir Sindre Nyborg	1.324	
Johan Røstøen	1.856	

Tallene viser hvor mange egenkapitalbevis vedkommende eier i Totens Sparebank per 31.12.2016. For medlemmer av ledergruppa og styret er det også tatt med eventuelle egenkapitalbevis eid av nærstående.

Organisasjonskart per desember 2016

Totens
Sparebank

Vi er her for deg.

61 14 12 00
#totenbanken
www.totenbanken.no

Vi er her for deg!